

---

Wohl  
Regék

---

---

N. M.

---

196013







WOHL STEFANIE.



# REGÉK.

HARMADIK BŐVITETT KIADÁS.

GÓRÓ LAJOS HARMINCZHÁROM RAJZÁVAL.



BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

★

Ára 2 frt.

OSZK



BUDAPEST  
FRANKLIN-TÁRSULAT

# REGÉK.

IRTA

WOHL STEPHANIE.

HARMADIK BŐVITETT KIADÁS.

GORÓ LAJOS HARMINCZHÁROM RAJZÁVAL.



BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

1898.



OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár



196013

F. I. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA  
L. Nyomt. Növedéknapló  
189 év 444. sz.

## TARTALOM.

	Lap
✓ Szákszorszép .....	5
✓ Hogyan lett a kis egérke denevérré .....	10
✓ Aranyszálak .....	27
✓ Hova röpülnek a madarak? .....	33
Az északi fény .....	41
Tüzi liliom .....	55
✓ Hogy lett a tudós halmocska agglegény .....	63
✓ Az öreg vaslámpás élményei .....	72
Hol a boldogság? .....	94
✓ Pitypang .....	118
A fa, mely télen virágzik .....	123
✓ Árvalányhaj .....	132
✓ Egy régi történet .....	137
✓ Virágalmak .....	149
A mit a napsugarak látnak .....	153
Füred .....	165
✓ Az öreg ház órája .....	177
A kis Gyula leczkéje .....	207
Egy ismeretlen bölcsész életéből .....	215
✓ Egy mese, melynek nincsen címe .....	260





## SZÁZSZORSZÉP.

Volt egyszer egy kis százszorszép, olyan zöldlevelű kis százszorszép, sárga volt a fejecskéje s ragyogó harmatcsepp a kelyhében. Egészen magában élt a száron egy öreg aszott nagynénjével.

Apját, anyját, még midőn százszorszép bimbó volt, leszakasztá a virággyűjtő professzor s öreg nagynénje nem győzte eléggé beszélni, milyen jó dolog az, ha professzor szakasztja le, könyvbe teszi és sokáig-sokáig megőrzi. Egész nap azért zúgolódott, mert a száron hervadt el, s kis unokatestvérét egyre intette, tegyen meg mindent, hogy a professzornak megtessék, hadd szakassza le és préselje meg.

Százszorszépnek nem volt ám kedve mindehhez. Jobban szeretett körülnézni a szép zöld erdőben, bújósdit játszani a Mária bogárkákkal, enyelegni a napsugárral, egy szóval szabadon örülni és boldog

lenni, mint ott benn valami növénygyűjteményben összezsugorodva unalomból meghalni.

Csakhogy ezt nem vallhatta be nagynénjének, mert az bizonyosan hosszú szónoklattal s azzal felelt volna neki: hogy a dicsőségért még préseltetni is kell magát!

Százsorszép idővel öregebb lett, nagynénje pedig meghalt. Előbb kis unokatestvérét megáldotta s erősen lelkére kötötte, hogy az egyetlen út, mely boldogsághoz vezet, a professzor kezein át a növénygyűjteménybe visz.

Százsorszép sírt, midőn nagynénje meghalt, de búja nem tartott sokáig. Rövid idő múlva ismét játszott, nevetett, boldog volt, örült a tavasznak, s az öreg forrás, melynek partján virúlt, komolyan bölintgatta ezüst fürtös fejét, s azt mondta, hogy a kis virágnál könnyelműbb, vidorabb teremést életében még nem látott — pedig a forrás már jó ideig élt.

Mindennek oka abban rejlett, hogy a kis százsorszép szívében egy gyermek aludt: az érzelem, s a virág boldogsága s víg dala mind mélyebben altatták el. Mert az öntudatlan gyermek boldogsága az érzelem bölcsődala.

Egy csöndes nyári éjjel, midőn százsorszép fejét nyugalomra hajtá le, arcocskáján egyszerre égő, szenvedélyes csókot érzett. Az égnek egyik fényes csillaga sugárcsókokat küldött a kis virágnak és ez annyi volt, mint egy szerelmi vallomás.

«Szeretlek!» szölt az első csók. «Szívem fénye vagy s arra születtem, hogy szeresselek! Szeretlek kis százszorszép, fölemellek a fényes égbe, sugárkoronát teszek homlokódra s a szerelem belöled csillagot teremtl!»

«Szeress!» szölt a második csók. «Hagyd el a boldogságot, a szerelem édesebb a boldogságnál s a halál a szerelem ölen többet ér, mint egy egész élet üdvössége. A szerelem a szív csillaga, a lélek virága. Az élet szerelem nélkül csillagtalan ég, virágtalan mezö. Szeress, kis százszorszép!»

Százszorszép szívében megmozdult valami. Édes, kimondhatatlan fájdalom vonult azon át, s az első fájdalom felébreszti a szunyadó érzelmet, és a felébredt gyermek először mosolyog — ez az első szerelem.

Százszorszép illata azt felelte: «szeretlek!» az elég volt, a csillag megértette és a virág vallomása fölbegett kedveséhez, egy hosszantartó, illatos fo-hászban.

Azóta vége volt a gyermekjátékoknak; százszorszép ábrándos és szomorú lön. Az öreg forrás ismét bölintgatta ezüst fürtös fejét s azt mondta, hogy olyan szerelmes kis teremtest még soha sem látott, pedig a mint mondtuk: a forrás már nagyon öreg volt.

És minden nap és minden éjjel kedvese birásáért imádkozott a kis virág. Nem vonzotta őt a ragyogó égbolt, a csillagélet fénye, azután nem

vágyódott, nem akart semmit, semmit, csak ajakát ajakára nyomni, csak egyszer látni őt közről.

S százszorszép minden imájára egy szem esett le abból a lánczból, melyek a csillagot az éghez kötétek, mert a szerelem imája felhat isten trónjához, s az az egyetlen, mi törvényeit megingathatja. A szerelem istennek egy része, s ép oly hatalmas, mint isten maga.

S midőn az utolsó láncszem leesett a csillagról, az leszakadt az égről, mint egy fényes golyó. Átrepült a légen, ezer tűzsugarat szórva, s úgy tűnt fel, mintha a levegő égett volna körülötte.

Elmaradtak mögötte az ég fényes spherái, tengerek, országok, városok, egyenesen az erdőnek repült, s az erdő százados tölgyei méltóság teljeseen üdvözölték lombos koronáikkal a fényes jövevényt.

De a csillag elrepült fölöttük mint egy ragyogó gondolat s százszorszép mellett csapott le, ki sugárzó kehelylyel követte merész röptét.

Százszorszép boldogan hajlott le kedveséhez, ajka érinteni akará fényes alakját, de csakhamar fonynyadtan, hervadtan, megtört szívvel hanyatlott vissza. Mert a ragyogó csillag, mely elcsábítá fényével, nem volt egyéb fekete, érzéketlen — földnél.

A professzor, ki épen virágokat gyűjtött az erdőben, annyira megijedt e látványon, hogy kalapját s professzori tekintélyét elejtve, eszeveszetten futott be a városba. Rövid idő múlva ismét visszatért az

erdőbe s a «meteor kö»-vet, a mint a földre hullott csillagot nevezte, elvitette.

Pár hét mulva felolvasást tartott az akadémiában, tizenöt kötetet írt a nevezetes eseményről, híres emberré lett, érdemjeleket kapott, de azt, hogy a meteor csillag volt-e, és hogy miért hullott le az égről — azt soha sem tudta kitalálni. De azt tudta a kis százsorszép az erdőben, mely elhervadt a száron, mint a hogy már ezeren elhervadtak. Mert vannak ezeren, kik szívük kiábrándulását túl nem élik, s vannak ezeren, kik ifjú álmaik el-elmosódó árnyát amaz országba követik, hol nincs csalódás.





## HOGYAN LETT A KIS EGÉRKE DENEVÉRRÉ.

Volt egyszer egy sajtpincze . . . . . így kezdem, és ebből mindenki világosan megértheti, hogy mesét akarok mondani. A ki még nem olvasta, olvassa el most, és a ki már olvasta, olvassa el még egyszer, mert ez a mese roppant tanulságos egy mese.

Tehát volt egyszer egy sajtpincze. Hogy ez a sajtpincze létezhessék, volt egy nagy, ódon kastély, melyben nem lakott már régóta senki, és mely a legpompásabb, legszebb kastély volt az egész világon; továbbá élt egy öreg majoros, a ki havonkint eljött ide egypárszor, hogy megnézzze, vajjon rendén van-e minden?

A sajtpincze a legjobb hely volt a világon, dússabb, nagyobb szerű sajtpinczét még csak képzelni sem lehet ennél, — így vélekedett t. i. az egész egérnép, mely száz meg száz év óta a pinczében lakott, csöndes, hizlaltató üdvösségben, háborítlanul, a miből azt gyanítá, hogy kivüle s az öreg majoroson kívül a világon nincs semmi és senki, legfeljebb az a pár haszontalan virág, mely künn a

kastélykertben virúlt, és azok a bolond, vándorló poéták: a madarak, kik nem is tudják, szegények, hogy mi tulajdonképen a jó, mert soha sajt-pinczében nem laktak.

Nagy sürgés-forgás volt épen a pinczében; az egerek föl s alá futkostak, nagy sajtdarabokat vittek a pincze egyik zugából a másikba, s a vén egerek, melyek már nem dolgoztak többé, komoly méltósággal lépdeltek a fiatalok után, s nagy hasukat simogatva, roppant megelégedettek voltak.

Mindennek oka pedig az volt, hogy egyik előkelő egércsalád ifjú sarjadéka ünnepelte első kirándulását — a világba, t. i. a kastélyba és a kastély-kertbe.

Képzeltetni, hogy ez milyen roppant kirándulás volt!

A pincze egyik zugában, nagy tuskón finom hamuszinű hálóköntösében a vén egérmama ült s pödörte hosszú fehér bajszát, mert az egereknél a nőnek is bajuszok van.

«Isten veled, édes fiam!» mondá anyai büszkeséggel búcsút véve fiától. «Nézz körül a nagy világban és szerezz magadnak tapasztalatokat. Ha a kert kerítéséhez jutottál, fordulj meg és jer haza, akkor az egész világot láttad. A kerítésen túl nincs már semmi, a mit érdemes lenne megnézni. Vigyázz magadra, ne feledd el soha, hogy a világ első családjai egyikének sarjadéka vagy s az egerek királyának a leánya a te menyasszonyod.»

Meg kell vallanunk, hogy a vén egérmama, egérletére, igen szépen tudott szónokolni, azonban ez a

tehetség úgy az emberi, mint nem emberi hölgyeknél igen elterjedt tulajdonság lévén, nála sem volt valami csodálatos dolog — tehát ne csodálkozzunk rajta mi sem.

A fiatal egér igen csinos legény volt. Kicsit meglátszott ugyan rajta, hogy egyszerű polgári származású, de csak külsőleg, mert belsőleg, a többi egerekkel ellentétben, igen művelt, fiatal egér vala, s már régóta vágyódott a nagy világba.

Mindenkinek nagyon tetszett. Hamuszinű kabátján nem látszott a legkisebb foltocska sem, finom bajusza mindig fényesre ki volt pödörve, s hosszú, vékony farkacskáját annyi kecscesel és eleganciával tudta maga után czipelni, hogy már avval is meghódított magának minden egérszívet. Legszebb volt azonban csillogó fekete szeme, mely oly okosan és hamisan tudott nézni, hogy az egérkisasszonyok mind beléje bolondultak.

A fiatal egér tehát mindent megigért, a mit anyja kivánt; megköszönte becses tanácsait, s miután lábát megcsókolta és magát az egész egérnép előtt előkelő finomsággal meghajtotta, kifutott a pinczéből és elkezdé útját — a nagy világban.

A kastély már rom volt. A félig leomlott falakat fris moh lepte be, letört oszlopok heverték a földön, zöld repkény fonta körül, melyek vastag, ropant ágazatokban onnan ismét a falakra futottak fel s itt-ott nagylevelű koszorúban csüggték le a földre.

A zöld lomb között néha egy-egy gyík okos szemecskéje villant meg, mint egy apró csillag.

Kisebb töredékekre a sokszínű hajnalka hajtotta le harmatos, viruló harangjait, finom ágazataival átkarolva a megfeketedett köveket meleg, ifjító öléssel. Itt-ott a falból egy-egy biboros oroszlánszájbokor virult ki, már messziről kicsillogott, kiragygott a többi közül. A sűrű lomb és a kedves virágok eltakarták az enyészet jeleit, úgy hogy az egész rom egy meggörnyedt, ránczos, barázdás agghoz hasonlított, kinek arcza még piros. Ha a szél a rom fölött elfúj s hullámvásba hozta a fekete falakat takaró harmatos virág- és lombtengert, olyan volt, mintha isten fényesen akarta volna bebizonyítani, hogy a halálból élet lesz.

A kis egérke pedig midőn kijutott a pinczéből, okos, csodálkozó szemecskéivel jól megnézett mindent s úgy érezte, mintha belsejében valami hang mondta volna, hogy itt mégis csak szebb világ van, mint ott lenn a sötét pinczében.

A kastély udvarának közepén tó volt, melyben vidor kis halak ficzkándoztak, a vizet néha magasra felfecskendezve. A tó körül kis nefelejtsek és narciszok virútlak, a vízbe lemosolyogva, nem tudni saját képükre-e, vagy a csintalan, ürge halacskákra? De higyjük az utolsót, mert a hiúság ép oly kevéssé áll jól a virágoknak, mint a kis gyermekeknek.

A napsugarak vígan táncoltak a habokon, a virá-

gokban csillogó harmatcseppekből piczi szivárványokat alkotva.

Az volt ám a mesterség!

A kis egérke csodálkozásában nem tudott hova lenni és nem foghatá föl, hogy lehet ez ugyanaz a világ, melyről anyja oly kicsinylőleg szólt előtte. Azt azonban nem lehetett az öreg egérmamától rossz néven venni, mert hiszen mindenki tudja, hogy a vélemények különbözők.

A napsugarak mosolyogva, ingerkedve a kis egérkére is lecsillogtak, mely azt hívé, hogy megvakul a melegítő, sugárzó fénytől. De nem vakult meg, és az kétségkívül szerencséje is vala, mert akkor nem láthatott volna többé semmit. Pedig a mint hivé, csak a félvilágot látta eddig, hátra volt még a világ másik fele — a kert.

Csing-csang, csing-csang, szólt épen a közelfekvő falu harangja, midőn a kis egér a kertbe jutott. Misére harangoztak, a mi nagyon hétköznapi dolog.

Csakhogy a kis egér ezt nem tudta, s midőn a tiszta csengő hangok hullámszásba hozták az illatos levegőt körülötte, és a harmatos virágkelyhek mind lehajlottak száraikra, a kis egér is úgy érzé, mintha imádkoznia kellene, szebben, jobban, őszintébben, mint azt a sötét pinczében tevé, hol semmi sem emlékeztette isten véghetlen jóságára.

S tovább ment.

Ekkor egyszerre a magasból csengő, csattogó pacsirtadal hangzott, s mintha csak vártak volna e

jelre, e dallal összeolvadt száz meg száz csiripoló madárhang. Úgy látszott, mintha az egész levegő csupa csengő, zengő madár lenne.

A virágokban sugározni kezdenek a harmatcseppek, a nedves kelyhek mintha jobban feltárultak volna, hogy magokba szívják a bűvös hangokat. A pillék mozdulatlanul, hallgatózva csüggték az illatos virágkelyheken, s még a pajkos napsugarak, az örökké víg, örökké tréfás gyerekek is felhagytak nyaktörő táncaikkal a légben.

S a kis egérke? Ott állt, elbájolva hallgatta az égi hangokat. Úgy érezte, mintha ez édes dalra szívében is dal felelne. Nem csodálkozott. Mindazt, a mit hallott, már régen hallotta magában, szívében zengeni, mint egy szebb világ sejtelmét, s azok a dalok, melyekről lenn a sötét pinczében álmodozott, itt a napsugaras világon mint jó, szeretett ismerősök üdvözölték. Úgy érezte, mintha ő is együtt zenghetne a madarakkal, versenyt dalolna a léggel, versenyt az ég angyalaival — de ajka néma maradt, s a mi benne zengett, benn, szívében, arról nem tudott senki.

Tovább folytatta útját. A madarak «jó napot» csiripoltak a kis szürke vendégnek, a virágok pedig roppant kecsesen «jó napot» bólintottak kelyhecskéikkel. Mindenki oly szives, oly kedves volt, oly fesztelenül, őszintén viselte magát, s nem oly unalmasan, mint az egerek sötét hazájában, hol mindenki úgy mozgott, mintha dróton járna.

A kis egérke körülnézett a kertben, látta azt a

sok szép, ragyogó virágot, míg szemét elbájolva elfordítá — nem tudta, melyiket nézze előbb, melyiket csodálja jobban.

«Én az üdvök virága vagyok», suttogott mellette a pompás mák, «én az álmok virága, én a mámor virága vagyok. Kelyhemben a múlt halála, a feledés születik, kelyhemben a jelen élte, a jelen érverése, az élvezet születik. Én bíborban születtem, én a szellemek királya, a szellemek zsarnoka vagyok, a ki illatomat szívja, az enyém!»

A mák mellett kis ibolya virúlt, fejceskéjével a földet, illatával az eget keresve, az nem szólt semmit. «Igaz, beszélni ezüst, hallgatni arany», szólt a kis gyöngyvirág — és aztán tovább csacsogott.

A fűben kis démutkák, folyókák, pitypangok és violák csevegtek, roppant jó kedvvel, félszemmél pislantva az új vendégre, s ha az rájuk tekintett, fejceskéiket hamar a zöld fűtakaró alá dugták.

Hiába! bármilyen régóta laktak már a kertben, mégis meglátszott rajtuk, hogy csak mezei virágok. Olyan szégyenlősek voltak.

Mindnyájan olyan vígan, jókedvűen beszélgettek, játszottak a madarakkal, bogarakkal, sőt csókolóztak a lepkékkal és madarakkal is.

Istenem, ha azt az öreg egérmama látta volna! De nem látta, és az igen jó volt, kivált a virágok jó hírnevére nézve.

«Mit csinálsz itten?» kérdezők mindannyian, nagy kíváncsi, harmatszemececskéikkel letekintve a kis egérre.

«A világot nézem,» felelt az nyájasan.

«Minek jársz itten? Honnan jössz?» csiripoltak a madarak.

«A világot akarom megismerni,» felelt a kis egérke.

«A világot?» csiripolt egy roppant tudós fiatal pinty, mely fiatalságának daczára, bokros érdemei díjául, doktori rangra emeltetett, s így «doktor pinty» volt a neve. «A világot? Nem itt van a világ. Lásd ott jobbra a magas, kéklő hegyeket, azokon túl van a világ. Itt csak otthon van».

«Otthon?» kérde a kis egérke — s úgy irigyelte azokat a boldog madarakat, melyeknek a napsugaras ég, a virágos kert — otthonjuk.

«Hol van a világnak vége, nem ott a kerítésnél?» kérde tovább a pintytől.

«A világnak nincsen vége!» felelé az, «mindenütt ragyog a kék égbolt, mindenütt van levegő, vannak virágok, napsugarak, pillék és madarak. Mindenütt van világ, világ és isten!»

A kis egérke ismét irigyelte azokat a boldog madarakat, melyeknek a világ határtalan, mint daluk, gondolatjuk, képzeletök.

Este lett s a kis egérke szomorúan gondolt a sötét pinczére, hideg otthonjára, gondolt rideg, durva, tudatlan társaira — s ime búcsút kelle vennie ettől a szép világtól, melynek minden teremtményét már úgy megszerette.

Keserűen küzdve önmagában, el akart már válni,

midőn a zöld pázsiton, a sok piczi, igénytelen virág között gyönyörű liliomot vett észre.

Hosszú száron emelkedett fel, nagy zöld levelek félig elrejtették a szép bimbót. Mámoritó illat ömlött ki félig nyitott kelyhéből, s a néma virágdal kimondhatatlan bűbájjal érinté a kis egér lelkét.

Közelebb akart lépni, ekkor valaki nevéen szólítá s hátra tekintett. Előtte anyjának két barna libériába öltözött inasa, két nagy patkány állt, vigyorogva, nagy fogaikat csikorgatva.

Haza kellett mennie. Még egyszer, utóljára körülnézett, nézte a bájos, illatos virágot fölötte, mintha képét el akarná magával vinni vigaszul, sötét lakhelyébe, aztán el kezdett futni, gyorsan, hátra sem tekintve — a sötét pincze felé.

Otthon tiszteletére minden fényesen ki volt világítva. A nagy sajtthordókra rothadt fadarabokat akasztottak, melyek igen kétes világosságot árasztottak a nedves pinczére és az apró hamuszínű és barna alakokra benne. De az öreg egérmama örömkönyvet sirt a nagy megtiszteltetés fölött, és a világítást pompásnak találta — így hát elég pompás volt.

«Jó estét!» mondá a kis egérke, de roppant szórakozottan. Két öreg egéraszonyság ült a pincze nyilásánál, midőn megjött, s véghetetlenül elcsodálkozott a kis egérke hideg köszöntésén.

«Ej, komámasszony, mi baja lehet a kis egérurfi-nak?» szólta az egyik a másikhoz.

«Ki tudja? talán sok sajtot költött és adósságo-

kat csinált, vagy tán valami szerelmi kaland lesz», felelt a másik.

«Igen, mindenesetre szerelmi kaland lesz», mondá az előbbi, «tudom, a kastélyfalban szép gyikkisaszonyok laknak. Ismerjük a fiatalságot!» Azzal barátságosan vigyorogtak és elváltak.

«Tudod már, hogy a kis egérke, vőlegény letére, beleszeretett egy zöld gyikkisaszonyba», szólott az egyik az első egérhez, melylyel találkozott.

«Milyen romlott a mostani fiatalság!» sóhajtozott az és tovább ment. Leányával, egy tízhónapos egérhölgygyel találkozott, mely maga szerette volna egykoron a kis egérke szerelmét bírni. De az jó régen volt már!

«Hallottad?» mondá apja. «Képzeld csak, a kis egérke beleszeretett egy közönséges, zöld gyikkisaszonyba, s bár kosarat kapott tőle, nagyszerű dalban meg is énekelte».

«Szörnyűség!» kiáltá a kisasszony és hazafutott, anyjának a borzasztó történetet elbeszélni.

Tíz percz múlva az egész pincze tudta anyján, menyasszonyán és önmagán kívül, hogy a kis egérke poéta és szerelmes.

«Nos, hogy tetszett a világ?» kérdé az öreg egérmama, miután fiát megcsókolta s magát ismét kényelembe helyezte.

«Igen tetszett, anyám, valóban....»

«Tetszett? Ez a vad, műveletlen világ! No majd megjön még a te eszed is, s akkor hálát fogsz adni

Istennek, hogy nem élsz ottan, hanem civilizált egerek közt. A műveltség mindenek előtt! Nem lépted át a kerítést?» kérde tovább.

«Akartam, miután azt beszéltek nekem, hogy azon túl van még világ, sokkal szebb világ, mint a kastélyban és a kastélykertben».

«Isten mentsen, micsoda beszéd!» kiálta az anyja, «ott még világ. Nevetséges!»

«De anyám, a madarak . . . .»

«Micsoda madarak? Azoknak a naplopóknak, éhes, szomjas poétáknak csak nem hiszel jobban, mint tulajdon művelt és tiszteletreméltó anyádnak? Ott vége van a világnak, és azzal punktum, egy szót se többé!»

A kis egér belátta, hogy legjobb lesz hallgatni és hallgatott.

Este bál volt, — két nagy egér fütyült, s a többiek tánczoltak, de roppant lassan és hanyagul, mert így előkelő a táncz. Az egészen kicsi, gyermekegereknek pedig megengedték, hogy egy hordó tetejéről nézzék a bált. Az volt az öröm! Egész éjjel nem tudtak aludni, arra gondolva, hogy ők is egykor nagyok lesznek, s a világot megtekintik, hogy az ő tiszteletökre is egykor bált fognak rendezni. Az pedig kétségkívül a legnagyobb boldogság az életben!

Vacsora után, mely igen finom rothadt sajtból, kukaczból és avas szalonából állt, az öreg egérmama felállt és ünnepélyesen kijelenté, hogy tulajdon-

képen ma ülik meg az ő kedves fiának és az egérkirálykisasszonynak eljegyzését.

De mily nagy volt rémülete, midőn az egerek királya felállt és kijelentette, hogy szavát visszavonja.

E szavakra a menyasszony elájult, a kis egér majdnem bukfenczet hányt volna örömében, ha azt egéri méltósága megengedte volna, s az öreg egér-mama minden erejét összeszedve, okát kérde e hirtelen elhatározásnak.

Az egér-király erre egész egyszerűen elbeszélte, hogy a kis egérke beleszeretett egy zöld gyíkkisasszonyba, kinek apja kosarat adott neki, s ő minden büszkeségét háttérbe szorítva, a kosár daczára egyszerűen megénekelte pórias imádoztját.

«Poétának, s kivált olyannak, ki mástól kosarat kapott, leányomat oda nem adom!» így végzé beszédét.

A szegény egér-mama, mielőtt még megmondhatta volna, hogy az ő fia soha ilyen megvétendő mesterséget, milyen az éneklés stb. nem üzött, a csapás rettentő súlya alatt ájultan rogyott össze. A kis egeret pedig rokonai körülfogták és bezárták egy nagy, üres sajthordóba, a nélkül, hogy kihallgatták volna.

Ott ült most szegény és bámult a tömlöcz sötét falaira, s gondolt ama szép világra ott fön, gondolt a vérvörös mákra, s a tiszta, szűzies liliombimbóra. Visszaemlékezett mindenre, mi ott fönn

szép volt, míg sötét tömlöcze világos, virágos, nap-sugaras lett.

Ő azonban nem volt olyan természetű, hogy sokáig ábrándozásba merült volna. Elhatározá, hogy kiszabadul börtönéből; eltör minden lánczot, mely őt gyűlölt, sötét és tudatlan hazájához, megvetendő társaihoz csatolja, s felmegy oda, hol szabad madarak szabad dalokat énekelnek, hol szabadon lehet szeretni, boldognak lenni és meghalni.

Lassan kezdett a hordó egyik, kissé átlátszó részén rágicsálni, és alig múlt egy óra, már elég nagy lyuk volt, hogy kibújhatott rajta. Vigyázva osont odább, a földön fekvő, hortyogó patkányok között, aztán elkezdett futni, ki a pinczéből az ébredő természetbe, keresztül az udvaron, a kertbe.

Még minden csak ébredőfélben volt. Az ég ép fel kezdé venni szürke alsó ruhájára kék köntösét, fejére tevé a ragyogó rózsakoszorút, melynek fényes szálai szétáradnak a földön s mindent megaranyoznak. A virágok szemeikkel pislantottak, némelyek fejcskéiket egészen lecsüggesztették, azok bizonyosan bálban voltak az éjjel, a bál pedig mindenkit roppantul megvisel.

Csak a madarak voltak frissek, ágról-ágra ugorva, «jó reggelt» csiripoltak, a fák pedig megrázták boglyas fejeiket s szintén «jó reggelt» susogtak. Csak a virágok viselték magukat roszul, egészen úgy, mint a kis gyermekek, kik nem akarnak felkelni, ha a mama költi őket. Egyszerre feltűnt a nap, s a

pajkos sugarak egyenesen a virágokra sütöttek, egyenesen álmos szemecskéikbe. Ők pedig akarva, nem akarva feltátották kelyheiket egy hatalmas ásitásra, s aztán nyitva feledték azokat.

De a kis egerke nem látott mindebből semmit, hanem oda futott a szép fehér liliombimbóhoz, melynek illata hitta, vonzotta, megigézte.

De a bimbó már nem volt bimbó. Egy éj a bimbót virággá fejleszté, s a harmat a szűzies, tiszta kehelyben fénylett és sugárzott, mint gyöngysorok a hó nyakon. Mélyéből az aranyos szálak kiemelkedve, ragyogó koronát képeztek a levelek fölött.

Nedves harmatszemeivel meglátta a kis egeret és mosolygott reá s illata susogta: «itt vagy! légy üdvöz!» A kis egerke pedig közelebb lépett, s nézte a szép virágot és hallgatta titokszerű illatdalát, míg szeméből könnyek, lelkéből dalok fakadtak. Nézte, míg minden érzés, mely benne le volt lánczolva, egyszerre megszabadult, míg önmagát megismeré s megtudá, hogy költő.

Kezde énekelni és énekelt mindenről, a mi nincs, a mi soha nem lesz, a mi ábránd, a mi álom e létben, énekelt mindenről, a mi titok, a mi talány, a mire nincsen megfejtés, csak a szerelemben. Énekelt, míg a szűz virág előtte lehajtá kelyhét kábultan, elragadtatva, elbájolva, míg a szűz virág előtte könyeit, fényes harmatkönyeit reá hullatá. S a kis egerke ajakát a nedves, lecsüggő kehelyre nyomá, s megcsókolták egymást melegen, érezőn — s a sze-

relem csókjára a kis egérke vállain tollas, színes szárnyak nőttek.

A szerelem a kis egérből zengő madarat, a kis egérből költőt teremtett — ami már gyakran meg-



történt. Mert a mi nagy, a mi dicső e földön, a mi túlél mindent, a mi halhatatlan, a mi egy, a mi mindenható — az a szerelem. S a szerelemnek gyermeke a költészet, s ez azért tesz halhatatlanná.

S midőn a madarak himnusukat énekelni kezdék,

a kis egérke is felszállt a napsugaras légbe és dalolt és zengett, mint a hogy csak azok zenghetnek, a kik szeretnek.

Aztán ismét megcsókolták egymást, a kék ég, a szép virágok, a zengő madarak előtt, megcsókolták egymást isten szentelt templomában — s így el voltak egymásnak jegyezve.

A kis egér ajka még ott csüggött kedvese ajkán, még szívta kelyhéből az édes mézet, azt a költészetforrást — a szerelmi csókot, — ekkor háta mögött zajt hallott, visszafordult s maga előtt egész egérsereget látott, mely épen kedvesére akart rohanni. Fölötte a kék ég sugárzott, a madarak zengtek, körülötte a virágok illatoztak és a világ olyan szép volt. Csak egy szárnycsattogtatás kellett, és meg volt mentve. De ő ismét ránézett halvány kedvesére, beszívta mámorító illatát, mely susogott titokszerű nyelven «maradj itten, ne hagyj el!»

S ő oda röpült kedveséhez, szárnyaival átkarolta gyöngéden, melegen, a böszült egérsereg pedig reárontott és kedvesével együtt lerántotta a földre.

Lenn feküdt a porban s az egerek egymás után húzták ki szárnyaiból a tollakat, s minden toll után egy-egy vércsepp hullott. Aztán kiszúrták csillogó, fényes szemeit s ott hagyták vérében fekvé, haldokolva.

A liliom szára pedig megtört, a szép virág szirmai lehulltak, holtan, hervadtan feküdt kedvese mellett; szirmait pedig elvitte a szellő a messziségbe.

Órák múlva a kis egérke magához tért, felemelte nehéz, tollatlan szárnyait, melyek nem vihették többé fel a magasba, a végtelen légbe, s belebujt a rom egyik sötét zugába.

Nappal soha sem jött ki onnan — mert úgy is vak volt, de éjjel, ha a ködök leszálltak, kiröpült bús lakából s kereste kedvese sírját — de nem lelé meg soha.

S még most is bolyong esténkint a romok körül, keres valakit, keres, de hiába! Kedvese testét rég elvitte a szél, el a nagy világba és sírja a végtelen lett. A szegény egérke pedig, mert nem tudott közönséges egér lenni — denevérré vált.

Ez a mese vége.

Szomorú, bús mese volt, úgy-e bár? De én nem tehetek róla; mert én leírtam egy nagy régi könyvből, mely öregebb a nagymama bőrkötésű bibliájánál, mely öregebb minden könyvnél a világon, s melyben a mesék mind igazak, s mind úgy végződnek, mint ez — árnynyal, halállal, szomorúsággal.

Ez a könyv pedig — az élet!





## ARANYSZÁLAK.

**K**akuk! kakuk! kiáltott a kakuk az erdőben s az emberek azt mondták, hogy tavasz van, azt pedig nem kellett volna mondaniok, legalább a kakuk előtt nem, mert ő erre roppantul elbízta magát és azt hivé, hogy ha ő kiabál, megjön a tavasz, pedig ő csak akkor kiabálhatott, midőn a tavasz már itt volt.

Azt azonban ő kakuksága nem akarta elismerni, hanem elnevezte magát az erdő első hírmondójának s az emberi s nem emberi hírmondók módjára, egyre oly dolgokat hirdetett, melyeket már min-

denki elfelejtett. E hirmondó kedvén kívül, a kakuk roppant könnyelmű madár és a föld valamennyi madarának fészket kisededóvónak tekinti, t. i. tojásait oda rakja, a hová éppen kedve van.

Ebből származik aztán, hogy a kakukok minden családi összeköttetés nélkül állnak a világban, de azért nevökre mégis roppant sokat tartanak s minden perczben ki is kiáltják azt.

Tehát a kakuk kiáltott az erdőben, a méhek döngicséltek s a szomszéd tó körül nagy kerepelve pompás gólyatársaság járkált, mint fürdővendégek a forrás körül, és egész kedélyesen reggeliztek, egyik békát, másik halat, harmadik meg kigyót.

Elöttem pedig egy vékony, aranyszálsugár lebegett el, s oly halkán, mint a szellő fuvalma, hallám körülöttem susogni: «Mi egy tündér fátyla voltunk».

Körülnéztem, nem volt ott senki, csak még néhány aranyszálat vitt el mellettem a szél, melyek elvesztek a messziségben, mint egy finom fonadék gyöngé szálai.

A szél pedig, a mely meghallotta a napszálak szavait, elbeszélte nekem a tündér fátyolának egész történetét.

«Volt egyszer egy tündér, egy szép, gyönyörű tündér s az a paradicsomban lakott, mely nem volt egyéb, mint egy fényes, kerttel környezett kristálypalota, mely az ég fenekén annak kéklő hullámai alatt emelkedett fel. A palota úszott a levegőég

végzetlen tengerében, mint egy hősín kivirult lótosz virág.

A lótosz átlátszó levelein a tündér volt a ragyogó harmatcsepp, mely fényesebbé tette az egész virágot.

A tündér boldog volt és boldogított, azért volt boldog, mert szíve tette azzá.

Minden, a mit érintett, megáldatott; minden, a mit tett, olyan jó volt, hogy a kis angyalok az égen elcsodálkoztak, hogy van valami a világon, a mi oly jó, mint Isten maga.

Isten maga is szerette a tündért s megtett neki mindent, a mit akart.

Ha beszélt, szájából csillagok hullottak ki, s lőnek a menny fényes gyöngyei, melyek belemerültek az ég kék, örvényes hullámaiba, s melyeket azután csak az éj, e titokteljes bűvár hozhatott fel újra, hogy fényükkel eláraszszák a világot.

Ha nézett, szeméből nyilak lövelltek ki, s lőnek a napsugarak, s azok lehatottak a föld szívéig, úgy hogy kiömlött belőle szelleme, érzelme s minden, a mi mélyében szunyadott, s lőnek a virágok, a fák és a madarak, s lőn a költészet és az egész teremtésből egy nagyszerű költemény.

Ha mosolygott, még Isten szíve is megindult és szülte — a szerelmet.

A tündér lenge testét pedig beburkolá egy finom, ezüst fonadéku fátyol, melynek egész boldogságát köszönheté, és ő tudta, hogy ha e fátyol szétfosz-

lik, ő is semmivé, levegővé válik. Az pedig csak akkor történhetett meg, ha ő halandó embert megszeret és ajkát halandó ajakára nyomja.

Egész élte tehát egy csókon függött és a tündér nem tudta még, hogy egykor egész éltét egy csókért fogja odaadni örömmel, habozás nélkül, visszahozhatlanul.

Minden üdvösségének közepette szép tündérünk egyszerre szomorú lőn; szívét bántotta valami, szemei kerestek valamit és ő nem tudta soha, hogy mi, s bágyadt lőn, mint a virág, mely nem ismeré soha a napsugarat, s mely vágyik utána anélkül, hogy azt tudná.

Egy napon fátyolába burkolózva, lelebegett a földre, hogy kissé szórakozzék.

Járt-kelt a földön, itt szóval, ott tettel segítve, s minden lépés, a mit tett, egy-egy új áldást hozott fejére, mert minden léptére egy-egy jótéteményt követett el.

Évekig élt így a földön, boldogított, de ő maga nem volt többé boldog.

Irigyelte a földi nőt bajaival, kinjaival, halandóságával, irigyelte, ha férje szemébe nézett, ha férje megcsókolá. S a tündér a mennyei paradicsom után a földi paradicsomra vágyott, de az el volt zárva előtte.

Egy fényes angyal állt annak ajtaja előtt s a tűzpallos, mely őt elutasítá onnan, a főség volt, mely az angyal homlokáról sugárzott.

A férfi, a kit szeretett, nős volt.

A tündér elfordult a földtől vigasztalhatlan bánatban, föl nézett fényes paradicsomába, de az neki már nem volt többé paradicsom. Üres volt az, üres, minden pusztá, a virág illatát nem érzé, színét nem látá, minden halva volt ott számára, és ő össze-rezzenve elfordult onnan is, s lelebegett kedveséhez, bucsúzni, örökre, utoljára.

Kedvesét alva találta egy erdő sűrűjében, lengén odalépett hozzá. Szemei reá tapadtak véghetlen vágygyal és föléje hajlott.

E perczen szemei előtt látá paradicsomát, régi, tündéries fényében, játszó társnői intettek neki, hívólag zengett a seraph dal — s a paradicsom gyönyörei mellett szétfosló teste tűnt elébe s most választani kellett . . . ő lenézett a nyugodtan alvóra s még mélyebbre hajlott.

Ekkor az angyalok hangja erőbben hallatszott: «Jer — jer —» énekelték édes hangok, «jer, jer!» ellenállhatlan bűbájjal . . . és a tündér még alább hajlott.


«Gyermekem!» hallatszott Isten lágyuló hangja, «szeretett gyermekem». A tündér felemelé kezeit az éghez, azután «szeretlek!» susogá, ajak ajakra forrt, szem a szemet keresé s a tündér üdvözülve belépett az éden édenébe, a szív paradicsomába.

E pillanatban teste szétfoslott, fátyla lenge szálakba oszlott szét, s a szél elvitte őket Isten tudja hová.

Az aranszálak pedig, melyek szép napokon át-  
lebegnek a légen, a tündérre emlékeztetnek és azt  
susogják a költők fülébe: «Mi egy tündér fátyla  
voltunk.»



OSZK



## HOVÁ RÖPÜLNEK A MADARAK?

„Almosak vagytok! szemeitek lecsukódnak!“ — mondja a föld a virágoknak. «Jertek aludni, rátok takarom a meleg pelyhes dunnát, adok fejetek alá szép párnát, hófehér párnát. A szél is fúj, a fák levelei lehullanak és az ég felveszi meleg hamu színű bundáját. Jertek aludni!»

De a virágok nem fogadnak szót, csóválják fejcskéiket és elkezdenek lár-

mázni, lábaikkal toppantani, míg a szirmok lehullanak róluk. De mindez nem használ semmit, mert a mama erővel fogja meg gyökereiket, lehúzza őket keblére és — surr — a föld alatt vannak.

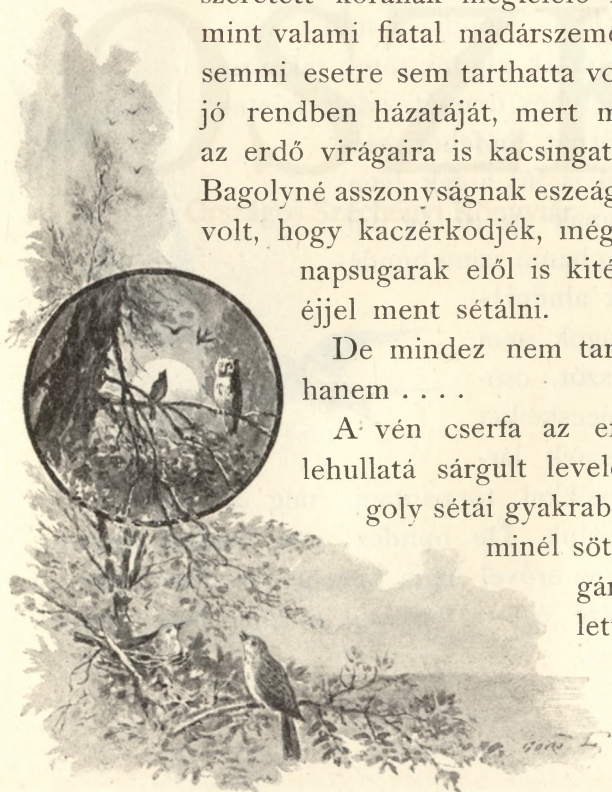
A vén cserfa is az erdőben . . . . .

Micsoda cserfa? annyi a fa az erdőben; melyik hát az a cserfa?

Megmondom. Az én vén cserfám még nem nagyon vén, az az, hogy vén volna bizony ő, csak-hogy jó erőben van még, nő- és gyermektelen lévén. Olyan kedves öreg fa. Kövér és potrohos és már jó ideje, hogy ép oly öreg, ép oly kövér és ép oly jó erőnek örvendő gazdasszonyával — a bagolylyal él. Ezt választá magának gazdasszonyul egész életére. Nem azért, mert másra nem tehetett volna szert, hisz hús madár jut egy fára, haneminkább szeretett korának megfelelő lakótársat, mint valami fiatal madárszemélyt, mely semmi esetre sem tarthatta volna olyan jó rendben házatáját, mert más fák és az erdő virágaira is kacsingatott volna. Bagolyné asszonyságnak eszeágában sem volt, hogy kaczerkodikék, még a pajkos napsugarak elől is kitért s csak éjjel ment sétálni.

De mindez nem tartozik ide, hanem . . . .

A vén cserfa az erdőben is lehullatá sárgult leveleit, a bagoly sétái gyakrabban lőnek minél sötétebb, sügärtalanabb lett a táj; s



csak még egyszer népesült meg az erdő szárnyas lakosaival, hogy búcsút vegyenek tőle.

A búcsú, mint rendesen, a vén cserfa bácsin tartott meg, bagolyné asszonyság elnöklete alatt. Ott ült nagy kényelmesen a legvastagabb ágon, barna ruhában s roppant szürke fejkötőjével. Arczáról nem lehetett semmi rosszat mondani, kivéve nagy, forgó szemeit, a sárgaréz-keretű pápaszemet, az elfintorított orrot és a nem épen kicsiny örökké mozgó száját. Arczának egyéb részeit a fejkötő takará el. Talán azok szebbek voltak. — Tehát bagolyné asszonyság a legvastagabb ágon ült, körülötte a legtekintélyesebb vendégek: a csalogányok, pacsirták, fecskék, verebek, pintyék és gólyák. A többi kisebb és kevésbé fontos nép az alsó ágakon ült és csipegett. A beszélgetés vagyis inkább czivódás arról folyt, vajjon miféle tartományban éljék át a hideg téli évadot, de sehogy sem tudtak megegyezni.

«Én Shirazba megyek, — mondá a csalogány, — a rózsaberkek honába, hol a madár levegő helyett rózsaillatot szí, hol dalaimat a rózsák ajkairól szedem, melyeknek minden csókja egy-egy halhatatlan költemény.»

«Szegény csalogány, — szólt közbe a fecske, — beh nem jól cselekszel, nem oda kell menned, hogy meleg hazába juss; jer velem, oda, hol a fügefák illatoznak, hol a mák biboros kelyhéből a feledés gyönyöre int felénk — Spanyolországba, ott kedves az élet.»

«Én azt tartom, — csipegett a kevéssel megelégedő veréb, nagy hasára ülve, a mint a verebek szoktak, — hogy maradjatok itthon, s táplálkozzatok a haza kenyerével. Én igen jól érzem magam at csavargás nélkül is. Van bizonyos udvarom, hol mindennap fáradság nélkül gazdag táplálékra találok. Ha nagyon fázom, belebujok valami csűrbe, hol jó sok szalma van, és pompásan alszom.»

«Megvetendő állat! — felelt a pacsirta, — azt hiszed, hogy mi csupa jólétben, tudatlanságban, kövérségben akarunk elenyészni? Korántsem! nekünk rendeltetésünk, még pedig igen szép rendeltetésünk van, és az a zengés, a költészet! Hazánk a levegő, a magas kék ég, és ki zenghetne, ha hazája fölött borús fellegek tornyosulnak, ha minden hervadoz, lehull és megfagy? — Én Arábia pusztáin keresztül a zöldelő oázisokba megyek!»

«Hiába! — szólt a gólya, — mi már nem találkozzunk az életben. Én megyek a legmelegebb országba — Hindostanba, a lótosz és az aloë honába. Ti mind meg fogtok fagyni, de úgy kell nektek, kik a jó tanácsot megvetve, mindent önfejüleg akartok intézni; ti ábrándos poéták!»

És farkuk még egy bucsúbólintásra lebbent, s elszálltak — egyik jobbra, másik balra, egyik keletre, másik nyugatra.

\*\*\*

Elmúlt a tél. A fák ismét lombosak lettek, a virágok lassankint kijöttek a hálósobából, egyszerű

zöld pongyolájukban s még mámorosan a fris levegő érintésétől, leveleikkel törülgették álmos szemüket. — Egy szép tavaszi napon, kölcsönös meglepetésükre, ismét együtt voltak a madarak a vén cserfa bácsin, mely egyébiránt igen frisnek látszott s vigan bólintgatott a fiatal népnek, mely miután meghajtotta magát bagolyné asszony előtt, elfoglalta szokott helyeit.

«Tehát itt vagy ismét?

— szölköz. — De úgy-e gon mentél keresz-

mentem! — gány. — Én

hol a czir- nyes haja a fürdik, hol ródenki, hol nem

sem a tövissek szurá- zsaligetbe — ott szere-

hadvezér sátorába — ott szerelem volt. Benéztem a paraszt kunyhójába — ott szerelem volt. Én a szerelem vagy a rózsák honában, én Shirazban voltam.»



— szölköz az egyik a má- bár, sok viszontagsá-

tül?» — «Dehog-

mondá a csalo-

ott voltam,

kasz nő fé- napsugárban

zsákon jár min-

érezni sem a sors,

sát. Benéztem a ró-

lem volt. Benéztem a

hadvezér sátorába — ott szerelem volt. Benéztem

a paraszt kunyhójába — ott szerelem volt. Én a

szerelem vagy a rózsák honában, én Shirazban

voltam.»

«Láttam napsugaras vasárnapon a fátyolos senno- rát templomba menni», szölköz a fecske.

«Fekete tekercseit fehér fátyol födé s ragyogó szemeit lesüté aranykötésü imakönyvére. Éj volt, a hold leragyogott a fehér palotára és a csillogó szökőkútra a márványterem közepén. Fehér alak

áll az erkélyen — a halvány sennora az, ki édesen pillant le egy sötét alakra, mely az erkély alatt járkál. Nem látja, mint lebbenek föl ablakainak nehéz függönyei, azt a szép sötét férfi arczát sem veszi észre, a ki csillogó szemével szomorún, fenyegetőleg tekint rá. Nem lát s nem hall egyebet az álnok esküknél oda lenn, az álnok dalnál, mely nyomorttá fogja tenni. Abban az országban voltam, hol a hű szerelmet csalárdsággal fizetik — Spanyolországban.»



«Én ott voltam, hol a nap véghetlen pusztára veti forró sugarait, — mondá a pacsirta. — Láttam az arabsot nyargalni kicsiny, nyilsebes paripáján. Nyulánk, fehér alak ült mellette a nyeregben s félénken simult hozzá. A nap vérvörösen tűnt le a homoktenger szemhatárának

peremén. Vérvörös lett a homokpuszta földje is, a közel csipkebokorból nyíl repült ki és halálra sebesülten rogyott le ló és lovag. A fehér alak eltűnt. A messziségben fegyveres csapat vonult Mekka felé, a teve hátán, piros sátorból látszott ki valami

fehér. Tán az elfogott nő fátyla volt az? — Én ott voltam, hol a szerelmet árulják, hol csak annak van joga hozzá, ki pénzével fizette meg. Mintha a szerlemhez nem lenne joga mindenkinek! — Én Arab és Törökországban voltam.»

«Én ott voltam, hol a bajadér a zöld pázsit fölött ellebegett», mondá a gólya. «Hol tömjén szállt fel az éghez. Láttam az oltárt, melyről az felszállt; sandalfa-máglya volt az, körül égő szövétnekek, szenvedélytől eltorzult arcok, örömújjongások, mintha ünnep lett volna. A láng bíboros lett, magasra csapott fel az égig, s a lángok között ült élet és halál. Egy férfi holtteteme és egy ifjú, rózsákkal koszorúzott nő.

Ott voltam, hol ellentétben állanak a bevett szokások a természet törvényeivel, hol a szenvedély szüntelen való küzdésben van a jóval — Hindosztanban.»

«Tehát mindnyájan meleg országokban voltatok», csiripolt mosolyogva a veréb, «most itt fogtok maradni, fészket rakni és elismerni, hogy mindenütt jó — de legjobb otthon. Mégis csak okosan cselekedtem, midőn itthon töltém a telet.»

«Okosan természeted szerint», vágott szavába a bölcs bagoly. «Mindenkinek más a természete s egyúttal más hajlamai is vannak, és mindenki a maga módja szerint lehet boldog vagy boldogtalan. De a többiek mindenesetre avval az előnnyel bírnak felletted, hogy tapasztaltak, világot láttak és levetkeztek a szellem és elme ama korlátoltságát, mely

fogva tartja mindazokat, kik soha fészkeiket el nem hagyták.»

El is szálltak, fészket is raktak a körül álló fákon; de hogy a példán okultak-e, vagy ismét czivódás volt a következő őszi vándorláskor, azt nem tudom. De majd megkérdezem a vén cserfától és akkor elmondom.



## AZ ÉSZAKI FÉNY.

(1871—72.)

„**A**zelőtt regét írtál volna erről!“ — mondá nővérem tréfásan, s az ablaktól elfordult, honnan még egyre nézte az északi fény elmosódó színeit.

Én a kandalló mellett ültem a sötétben, s éppen ugyanazt gondoltam, visszaképzelve gyermekéveimet, midőn még minden regéket beszéltem nekem. Az ember szava és a madár dala, a szél kopogása az ablakon s a patak csergedezése, mind ugyanazon a bűvös nyelven beszéltek, melyet most már nem tudok megérteni. Ha néha behúnytam szemeimet, saját lelkemből szárnyas angyalok, rózsás arcú tündérek szálltak föl, pajkos mosoly játszott piros ajkainkon, s fehér habléányok, kik oly csodás dallamokat énekeltek, minőket Paganini játszhat mostan az égben vagy a pokolban, azon a hegedűn, melyet a sírba tettek vele. Bohó képzeletem előtt nem volt semmi tekintély; öreg tanítónőmet, valahányszor ránéztem, mint baglyot láttam egy fa odvában ülni; rövidlátó professzorom denevérré vált, s nagy kabátja, mely mindig nyitva állt, volt a szárnya. Így tettem az élettelen tárgyakkal is; csevegtem az asz-

talokkal és szekrényekkel, s szellemesebbeknek találtam őket az embereknél. Legnagyobb haragra gyúladtam, ha azt állították, hogy kis nyulamnak nincsen lelke, s midőn egyszer este egy holt fecskét találtam a kertben, azonnal eltemettem s imádkoztam érte, mintha ember lett volna.

Ma már mindennek vége! Hiába csukom le szememet: az angyalok nem jönnek többé felém, az a fény, az a zaj lelkemben és körülöttem az ábrándokkal együtt eltűnt; hisz a költészetben, úgy mint a vallásban, csak az tud csodát tenni, a kiben erős még a hit.

A kandallóban pattogott a tűz, s néztem a kéklő s vöröslő lángokat hosszan, míg egyszerre úgy rémlett, mintha nem ülnék többé karosszékemben, hanem ott guggolnék a tűz körül, mint a hogy gyermekkoromban szoktam volt tenni. A lángok nőttön-nöttek, kicsaptak a kályha nyílásán s elboriták a szobák falait, míg azok is eltűntek, s fölöttem kék ég sugárzott, melyet ama csodás, hideg fény világított meg. A fény mozogni, futni kezdett az égen, mint egy óriás fáklya lebegett előttem s vonzott maga után ellenállhatatlanul odább, odább. Lábaim nem érinték a földet, alacsony kis szánon ültem, virágokkal elhintett vánkosokon, s négy hófehér paripa — paripa-e, vagy galamb? magam sem tudtam — nyílsebességgel vittek el az égi szőnyegek, a szürke fellegek fölött. Félttem volna, de hiszen, nem voltam magamban; előttem ült egy kedves,



A halom tetején kristálykoporsó állt és benne egy halvány nőalak feküdt...



OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ismerős alak, a kantár szárát fogta erős kezében, hajtotta azt a tündérfogatot, mely évek óta először vitt föl ismét a földről a magasba. Néha, ha mégis megrezzentem, megfordult és intett sugaras szemével: «Ne félj, leánykám! Vigyázok rád én, kit legjobban szeretsz a földön, s vigyáz rád az is, ki ott fön­n lakik, ő, kit legjobban szeretsz az égben». Szánunk rö­pült mind jobban, mind gyorsabban észak felé. Föl- s ismét eltűntek a Fjordok kék vizei, már láttam a Kjöln hófödött csúcsait, s fölöttük Walkürek serege lebegett, környezve Odin légpalotáját, hol az Edda számúzótt istenei laknak. De az is eltűnt, mind hidegebb, mind sötétebb lett a táj, s mi mélyebbre és mélyebbre süllyedve, elhagytuk fellegútunkat, míg végre kristálytalaj ragyogott és csikorgott alattunk. A fény, mely előttünk lebegett, rózsásra festé a földet, vörösés lángba borítá az átlátszó jéghegyeket, melyek körül­ünk tornyosultak, s mi egyebet sem láttunk jég­nél és hónál, a merre szemünk tévedt. Ekkor egyszerre megállt a fény egy alacsony halom fölött, mely gyémántból faragottnak látszott, fogatunk eltűnt s mi egyedül állottunk a halomnak csúcsán, kéz a kézben, egymás szemébe nézve, meghatott arc­czal. A halom tetején kristálykoporsó állt s benne egy halvány nőalak feküdt, tengerkék nyoszolyában. Aranyhaja szétbontva hullott alá, homlokát gyémántkorona övezé, mellére kulcsolt kezében pálczát tartott, mely hasonlított a Neptun szigonyához. Arcza friss volt,

gömbölyű és gyermekded, de fehér, mint a hó s a márványajak körül sötét, kínos vonás rándult meg még most is, pedig a halál keze lezárta őket évezredek óta.

Mily fájdalom lehetett az, mely így daczolt a halállal? Mily kín lehetett az, melynek barázdáját e szelíd engesztelő le nem tudta törölni az ifjú arc-ról? Ott álltam s néztem majd e nőt, kinek a halál sem hozott feledést, majd a kisérteties fényt, mely ott ragyogott fölötte, mint ez elhagyott sírnak örök mécsvilága. Végre kísérom felé fordultam, de az eltűnt. Helyette méltósággal teljes agg ült előttem, fekete köntösben, mellére aláfolyt ezüst szakállal; sovány kezei egy arany-hárfa húrjait illették s fonyadt ajka e méla dalhoz bús mesét susogott:

— Itt, hol most jéghegyek tornyosúlnak ég felé, hol az északi szél süvölt el a hófödött tenger fölött, hol örök éj van s csak e méla fény világít: egykor épp oly szép világ volt, mint ott lenn dél felé, hol a nap ragyog s minden csókja virágot fakaszt a földből. Virágzó városok és falvak, boldog népek laktak rajta, árnyas erdők és ligetek, zöldelő rétek kerültek el mindenütt. Ezüstpatakok és folyamok termékenyíték a földet s gyönyörű kék, hullámos tóba ömlöttek, mely e tartomány közepén terült el. A tónak feneke gyöngyvirág- és kláris-bokrokkal volt benőve, liliomok és lótoszok ringatóztak égszín habjain, s csodás tengeri növények, rejtélyes, mozgó kelyhekkal, nőttek be a kristálypalota falait, mely

mélyén emelkedett, s melyben a világ legszebb habléánya, az öreg Óceán legifjabbik gyermeke lakott. Szemei fénylettek, mint nagy, kék napok; ajkai körül búbajos mosoly játszott, s aranyhaját még a szőke istennők is irigyelték, kik a Walhalláról alátekintettek szép birodalmára. A habléány kedvese volt a napnak. A szép, tüzes ifjú minden este lejött kedveséhez, hogy ajkairól lecsókolja a földnek legszebb tudományát s legnagyobb bölcsességét, hogy szemeiből kiolvassa minden létnek titkát, a teremtés rejtélyét. A kis habléány is szerette a napot. Ő még egyebet sem tudott az életről, mint szeretni és szerettetni; nem is tudta, hogy van még más valami e földön azon a tündérvilágon kívül; mely ifjú szivét betöltötte. Nappal, ha kedvese bejárta tüzes fogatán a világot, a szép tündér kiült a partnak egyik sziklájára, s arany-hárfáját kezébe véve, dalolt búbajos dalokat, milyeneket a habléányok a hullámoktól tanulnak el. Nem járt hozzá senki, ő sem járt senkihez, egyetlen látogatója volt a szél. A habléány nagyon szerette a szelet, megemlékezett arról: hányszor ringatta gyermekkorában erős karjaiban, mily édes illatokat vitt el hozzá a partról, s mily szép meséket tudott susogni titokteljes nyelvén, idegen országokról és népekről, csodás eseményekről és szokásokról. — Most is szívesen hallgatta, s ha jönni látta, kezében pihent a hárfa, s szeme fénylett a kíváncsiságtól.

Egykor beszédes látogatója, nyugatról érkezve,

meglepetten kérdé: vajjon nem ismeri-e nővérét, a világtenger kékszemű királynőjét, ki ott nyugaton lakik? A tündér szomorúan csüggeszté le fejét.

— Nem ismerem! — felelé bánatos hangon. — Kis gyermek voltam még, midőn elvitték szép testvéremet nyugat felé, hogy királyné legyen minden vizek fölött.

— Beh boldog az! — susogott a szél. — Ő gyöngypalotában lakik, ezer smaragd-ruhás háblány a szolgálója, s azokkal együtt szokta fogadni a szeretődöt, ki őt jobban szereti minden kedvesénél. De hogyan is ne szeretné? Hatalmas nő az; karjával átkarolja a földnek derekát, a többi tenger csak alattvalója, s nagyszerű folyamok ömlenek el mélyéből a földön:

A szélnek utolsó szavai már elhaltak a távolban; sietnie kellett más tájak felé, de azt, a mit mondott, nem vitte el magával, az ott maradt a tenger szívében. S a tündér, először életében, másról is kezdett gondolkozni, mint kedveséről; boszankodni kezdett egyszerű életén. Mi volt az ő léte, atyjának e másik gyermekéhez képest, ki előtt az egész világ meghajolt? Nem egy anyától származtak-e? Nem volt-e neki is joga ahhoz az uralomhoz, melyben a másik részesült? Az ő ereiben is hős vér foly, az ő hajjai is erősek és tiszták, ő is lehetne királynő!

Eközben beesteledett, mindinkább közelgett büszke kedvese; a szomszéd hegyek ormairól lassan vált le ragyogó szemének utolsó sugara, hogy bele-

mélyedhessen a habléány szerelmes tekintetébe. S átkarolta karcsú derekát, arczát elborítá forró csókjaival, míg a tórol is eltűnt az aranyfény, s ők aláhanyatlottak palotájukba aludni.

De a nap csakhamar észrevette, hogy kedvesét bántja valami. Szótalan és szomorú volt, a gyermek-arczról eltűnt a boldog mosoly, s az első bűnös gondolat, az első gond, sötét barázdát hagyott hátra rajta.

Kért és esdett a nap: mondja el baját; de a tündér nem akart szólni. Szégyenlette bevallani, hogy akkor, midőn kedvese a szerelem mindenségét tárja eléje, szive vágyik, egy kicsiny pont, egy mulékony porszem: a földnek uralma után. De végre is, arczát kebelébe rejtve, zokogva beszélt el mindent. A napnak magasztos arczán mosoly vonult el; de csakhamar ismét komoly lőn, oly komoly, mint még soha.

— Gyermek! — susogá égi ajka, — te szívemnek legüdebb, legédesb szerelme! Nem vagy-e te is királyné, szívem és egy világrész fölött? Nem vagy-e nagy a magad nemében, nagy a boldogításban, nagy a szerelemben? Az apró folyamok, melyek alattvalóid, termékenyítik a földet körülted, s gazdagság, ipar és tudomány üti föl mindenütt tanyáját. Száz meg száz művész ecsetje örökíti meg habjaid szépségét, költők éneklük meg a jótékony tündért, ki nem ismer hatalmat, nagyravágyást, ki csak békére, boldogságra törekszik!

A nap elhallgatott, de a szép tündér arcza sötét

maradt. Szívében a féltékenység lángja égett, s nem tudott nyugodni. Reszketve hánykolódott alvó kedvesének oldalánál, s fejében egyik nagyravágyó terv, egyik örült gondolat a másikat űzte. Tehát kedvese nem akart segíteni rajta, itt akarta hagyni homályban, egyszerűségben, féltve királyi kedvesének hatalmát, ki ott nyugaton uralkodva, meghódol neki. De hát nem tud-e ő nagy lenni támasz nélkül is? Hisz az öreg Oczeán volt apja, ki magának mindent meghódított, s ki soha senkinek meg nem hódolt. Le fogja alázni büszke testvérét, s kedvese királyi fényben látva tündér alakját, imádvá fogja csókolni lábai porát.

Reggel a nap elvált a habléánytól, csókkal, mosolylyal, mint mindig; rég elfeledte ő már gyermekszeretője pillanatnyi szeszélyét, gyermekes haragját. De midőn eltűnt a látóhatáron, a tündér eltökélten nyúlt ezüst sípjához, mely nyakáról aláfüggött, s füttyére egy pillanat alatt megjelentek mindazok a patakok és folyók tündérei, kik alattvalói voltak.

A tündér ekkép szólott hozzájuk:

— Hiveim! Évezredek óta pihennek e tartomány vizei! Gyáva tétlenségben, gyermekjátékokkal töltötték idejüket. Ennek vége! Ideje már, hogy ti is megmutassátok, hogy gyermekei vagytok a nagy hódítónak, a hatalmas Oczeánnak; csak akarnotok kell, s tiétek az uralom minden vizek fölött. Törjetek át minden gáton, zúzzatok össze mindent, mi útotokat állja, özönöljétek el a viruló földet, isten

nevében, fejedelmnőtök dicsőségére! Viruló városok és falvak, ezredéves erdők; szántóföldek, melyekhez ezer nemzedék izzadsága tapadt, kunyhók, melyekben boldogság, paloták, melyekben hatalom lakik, semmi ne tartóztasson föl diadalmas útokban, mert mi ezer családnak pusztulása egy nagy nemzet dicsőségéhez képest?! Előre!

A tündér e lángoló szavaira örömriadal támadt. Végtelen lelkesedés fogott el mindenkit. Igen, ők harcolni fognak, hisz joguk van hozzá, fejedelmnőjük mondja; mellettük lesz a győzelem. S kevés idő múlva víz lepte el a messze vidéket, egy világrész süllyedt el a zúgó habok alatt, melyek fölött a szél kísértetiesen süvöltött. Hanem elég volt egy napra ennyi: a tündér ezüst sipjával szünetet parancsolt győzelemittas csapatjainak, s ő maga leszállt palotájába, hogy kedvesének fogadására készüljön. Karcsú tagjaira smaragdköntöst öltött fel, aranyfürtjeire gyémántkoronát tett, s gyöngye jobbja görcsösen tartá a kormánypálczát, mely oly nehéz volt, nehezebb még, mint a korona, mely fehér homlokát úgy nyomta. Azután leült a gyémántrónra, mely parancsára a vizekből kivált, s várta kedvesét.

A nap már ott szökellt a magas hegyek ormain, játszva közeledett, keresve kedvesét a sziklán, de a szikla eltűnt — víz volt ott, víz: kereste kedvencz vidékét, nem látta sehol. Hol ama kis hajlék, melybe még tegnap bepillantott, s melyben piros arczú gyermek bölcsőcskéje ringott, az ifjú anya édes,

halk dala mellett? hab zúg most ottan. Hol van a vén diófa, melynek árnya alatt még tegnap ült egy ifjú pár, susogva boldogan? az áradat zúg most helyén. Hol a műhely, melyben erőteljes férfaknak világított munkájukhoz, hol gépek moraja hangzott át a légen, s a munkások vig beszéde? szól most is ottan valami, hangzik ott most is moraj — de az a vad elem árja. Hol az épület, a márványoszlopokkal, honnan a tudománynak hősei mosolyogtak alá? a büszke termék, melyekben a tudósnak szava hangzott, s a költők dala jósolt a népnek? énekel ott most is valami, dörög is valami — de az a hulám, az az áradat.

A nap iszonyattal nézett mindent, kétségbeesve keresé kedvesét a végtelen pusztulás közepett: látta a trónt, észrevette a rajtaülőt, de nem ismert rá. Ő volt-e az? E büszke nő, koronával fején, pálczával kezében, villogó szemekkel, könyörtelen, kemény vonással az üde ajkak körül? Oh! nem! Az nem volt az a bájos gyermek, a kit reggel elhagyott. Nézte hosszan, sokáig; látta, hogy hajlik le lassankint a koronás fő tekintete alatt, hogy lágyúlnak meg a merev vonások, hogy nyílik mosolyra a büszke ajak, s susog édes, andalító hangon: «Mindent éretted, éretted, kedvesem!»

Ekkor agyában iszonyú világosság támadt. Kétségbeejtő meggyőződés vett erőt lesújtott szivén. Eszébe jutott mindaz, mit kedvese az este bevallott neki. Tehát ő volt e gyásznak okozója, az ő szavára

tünt le millió élet a föld színéről. Undorral fordult el tőle. Hiába lépett az le trónjáról s ölelte térdeit, hiába könyezett, esdett és kért: a nap eltaszítja magától.

— Átkozott légy! — dörgött hatalmas hangja; — átkozott, ki millióknak sírját ástad, hogy rajta hatalmadnak trónját feléptessed; ki millióknak boldogságát szétromboltad egy nagyravágyó gondolatért! Jobban megvetlek mostan, mint valaha szerettelek, s nem látlak többé viszont soha. Borítson fekete leplébe az éj; sötétben uralkodjál e végtelen vizeken; hideg és merev leszen a hab, mint szived, mely szeszélyednek szolgált, s légy királynője e holt világnak.

Így szólt a nap és más tájak felé vette röptét, sugarai letűntek kedvesének arczáról, vaksötét éjszaka, fagyasztó hideg borult a vizekre. A habok jéggé dermedtek, a hullámok feltornyosulva, jég-sziklákká váltak, s a fiatal tündér megdermedni, megrepedni érzé szivét. Görcsösen kulcsolt kezei leestek oldalánál, fájdalom nagyobb volt tündérélete erejénél, halva rogyott össze. S a hab összezsapva a gyémánthalom fölött, kristálykoporsót képezett a márvány tagok körül.

Reggel a szél elfújta a sír fölött, s jajgatva süvöltött, jajgatva szállt a nap elé, mely keleten mosolygott, s elmondta bús regéjét. Ekkor elérzékenyült a nap szive, megbocsátott halott kedvesének; elvált egy fényes sugarától s azt éjszak felé küldé, mécs-

nek a méla sír fölé, hogy megvilágítsa megkövesült vonásait annak, ki egykor a nap szerelmese volt. Ott ragyog az mostan is még mozdulatlanul, éjjel-nappal; csak ha messzeföldön valamelyik fejedelem szívében nagyravágyó eszme támad, ha ember ember ellen fegyvert ragad, ha vérözön lepi el a földet s az erőszak győzni akar: a méla fény elválnak sötét helyétől, s elkezd bolygani a kék égen. Föl-föltünik ottan, hol csaták zaja hangzik, hol a halál szablyája süvöltve metszi át a léget, mint intő szózat, mint bús jelentés; az ember megérti, de meg nem fogadja.»

Eddig tartott az aggastyán meséje. Hárfájának hangjai elhaltak egy szomorú dalban. A kristálytalaj inogni kezdett alattam, belefogóztam kísérom karjába, s száraz ajkaim reszketve susogták: «Mi adott vissza téged, ábránd tartománya, mi hozott vissza gyermekéveim honába, újra, újra?»

S egy hang szólamlott föl mellettem: «A szerelem!»

S fölébredék. A kandallóban kialudt a tűz, az ablakon benéztek a csillagok, s előttem állt az, a ki kísérom volt a messze úton, a ki utolsó kérdésemre felelt.





## TÚZI LILIAM.

Piros pünkösdi napja volt. Tudjátok, olyan szép piros pünkösdi vasárnapja, midőn a virágokat először mutatják be az új tavaszi évadban.

Fényes, ragyogó volt minden a virágok nagy-szerű táncztermében.

Fenn, a magas kék kapun ragyogott az ezer sugarat szóró csillár, a fák ágain andalító, szenvedélyes táncz-zenét énekeltek a fecskék, pacsirták és pintyek, a fák taktusban bólintottak nagy, borzas üstökeikkel, s a patak habjai lassan odább folyva, a bassust mormogták.

A fényes sugarakon, mint aranyos köteleken, tánczoltak szédítő magasságban a szúnyogok, a rózsaudvári kötél-tánczosai. Minden fűszál egy-egy zöld bársonyba öltözött huszár és a tücskök csiripelgetik a hadi zenét.

A Mária-bogárkák, a fekete pöttyes, vörös kar-

tonruhás markotányosnők, vigan tréfálóztak velök, és sürgölődtek-forgolódtak, mintha meg akarták volna mutatni, hogy nélkülök az egész tábor éhen hal.

Legszebbek azonban a virágok voltak. Legelő állt a királyné, habkönnyű rózsaszín köntösében, gyémánt korona volt a homlokán, gyöngyfüzerek átlátszó öltönyén. Mellette a tulipán tárta ki szivárványszínű kelyhét, s odább a fehér lilium fogta össze fátyolát halvány arcza fölött. A szegfű sötétvörös, gyöngyökkel himezett bársonyruhát viselt, s a nárcisz mosolyogva egyengette zöld fűcsokrokkal fel-tűzött könnyű, fehér ruhájának redőit.

Deli vitézek is voltak ott a viruló dámák körül. Bátor pillantású orosz lány-száj, sisakvirág, vaskalapocska, csengő sarkantyús, pödrött bajúszú sarkantyúvirág, kiknek minden lépésénél hangosan csörrent hősi voltak. Köröttük mézes ajkú udvaroncok szállingáltak, himzett öltönyű lepkék. «Ah!» susogott a sarkantyú és a szép nárcisz felé pislantott, «mézes ajkak és himzett ruhák előtted többet érnek, mint az én fenhargon pengő hősiségem!» — Azaz tulajdonképpen nem a sarkantyú maga susogta ezt, hanem villije, mely vigan tánczolt kékes, aczélszín szirmain.

Ismeritek-e a villiket? Oh bizonyosan! Ha piros pünkösd napján kimentek a kertbe vagy a mezőre, láthatjátok röpkedni a virágok fölött. Szivesen le is írnám őket, de bizony nem lehet. Mindenki más szemmel nézi őket, másnak látja. «Ostobaság!» mondja az öreg bankár, ha kertjében sétál, s nem

lát egyebet nagy fekete legyeknél, melyek ép oly kövérek, mint ő maga. «Régi babona,» czirpelget Euphrosina kisasszony, hosszú derekát kellemmel előre hajtva; Euphrosina kisasszony csak szúnyogokat lát, melyek az ő miniatur-fényképei. Soványak és csipősek.

«Ez is az ábrándokhoz tartozik, rég kinőttem belőlök!» mondja Alfred a cousin és monokliját gúnyos mosolylyal illeszti szemére. A monoklin keresztül csupa blasirt hernyót lát a leveleken csuszkálni. Én, egy víg rózsaszín sereget látok körültem röpködni, mintha csak álmaim testesültek volna meg. «Ezt a pápaszem teszi,» mondja a mama, pedig én nem is viselek pápaszemet.

Széles jókedv uralkodik a kertben, mindenki örül és mulat, úgy, hogy magunknak is kedvünk támad egy kis tánczpróbára a szúnyogokkal, a verőfényes tavaszi légben, a napsugarak kötélén. Ekkor szemünk egy virágra téved, mely a víg sereg közepén egyedül és elhagyatva áll. Fölötte nem lebeg villi, de ha beletekintesz sárga, vörös lángokkal zománcozott kelyhébe, sok fekete pontocskát fogsz benne észrevenni és piros pünkösd napján meglátod, hogy egyike ezen pontocskáknak a virág villije, mely oda van lánczolva az izzó levelekhez és vörös lángok csapnak össze feje fölött. S a virág körül még a szél is kisértetiesen bűg és a kis fűszálhuszárok összeborzadnak.

Vajjon mit véthetett ez a szegény villi, melynek

örök kínja még a természet e fényes ünnepnapján sem szünetel? Tudja azt mindenki; tudják a virágok, kik félve vonulnak vissza tőle, tudják a fűszálhuszárok s a kis kartonruhás markotányosnók is, kik a világért sem közelednének hozzá. Estefelé pedig, ha már lenyugszik minden, a bús mese száj-ról-szájra jár, s a kis bimbók kíváncsian hallgatják. — A mese pedig így szól:

A nagy erdőben, mely a kert közelében meszszi-re elterül, lakott egykor egy kis gyöngyvirág, eszes és ügyes kis villivel a kelyhében. Mindakettő nagyon boldog volt az erdőben, mert, habár kevés virág lakott is ott, s így körük igen szűk volt, de egymással jó barátságban éltek. A kis gyöngyvirág, kinek igen elegáns fehér harangjai voltak, s ki azokkal szüntelen csillingelt és csevegett, kétségkívül az első szerepet játszotta e körben. A «szép herczegnő»-nek hívták őt az ibolyák és a kikiricsek s szívesen meghódoltak kellemeinek. Csak a finnyás madarak vágtag rátartós arczokat, s a világért sem akarták a közös hódolatot megosztani. Egykedvűen szálltak el mellette és a hosszú frakkos fiatal fecske, ki már mindent megúnt a világon, vállat vont. «Ez is szépség!» mondá ftymáló hangon; «különbeket láttam én a rózsza udvarában s különbeket az idegen országokban, melyeket beutaztam — de hiszen azok se kellenek már. A Ganges partján a szép aloë szultánába voltam szerelmes. Ez volt ám a szépség, ennek voltak ám harangjai! Oly édesen csengtek

és oly mámorítón illatoztak, hogy a lepkék és madarak ezrei holtan rogytak össze a kéjtől. De én helyt állottam. Utóbb az Oczeánon szerelmes lett belém egy fehér arcú rosa-victoria, de szegénykének szerelmét már nem tudtam viszonzni és ő elhervadt. Ez a kis falusi harang-libácska is kaczerkodik velem. Könnyű itt herczegnőnek lenni!»

A kék lepkék (melyek, köztünk maradt szó legyen, ingyen kosztón voltak a gyöngyvirágnál) nem egyszer haragudtak meg a fecske és társainak fitymáló nyegle szavai miatt, s lepkebecsületökre megesküdtek, hogy a kis gyöngyvirág tulajdonképen a szépség királynője.

A kis gyöngyvirágot, kinek piczi fejét a sok bók már régen elferdíté, nagyon boszantotta a madarak rátarti beszéde. «Majd meglássuk, nem tudok-e az udvarnál is szerepet játszani, s nem tesznek-e meg utóbb is udvarhölgynek,» mondá daczosan.

S egy szép reggelen villijével együtt, mely még sokkal nagyobbra látó volt, átköltözött a kertbe. Lakást ott nem egy könnyen lehetett kapni; ez volt az első kellemetlenség; a virágágyak mind el voltak foglalva, s így végre boldog volt, hogy a szemétdomb közelében a kert egyik zugában, drága pénzen egy kis lakást kapott, mely szép erdei lakáshoz képest, valóságos lyuk volt.

«Egy lyuk a kertben többet ér, mint palota az erdőben», mondá a villi és így a kis gyöngyvirág megnyugodott sorsában. Azonban, hogy először ki-

ment sétálni, a harag pirjától égő arczczal jött haza. Háta mögött és körülötte a legsértőbb megjegyzéseket hallá, s észrevév, hogy nemcsak feltűnést nem okozott, de még nevetség tárgyává is vált. «Lám, minő kis falusi liba,» mondá a nárczis, mely egy görög, Narcissus nevezetű ifjútól származott, ki egy pár ezer év előtt élt s igen hiú volt.

«Milyen fenn hordja a búbiát, pedig nincsenek is elődjei, s legkevésbé olyanok, kik görögök lettek volna!»

«Parvenü!» mondá a harangvirág, «azokkal a közönséges fehér harangokkal még tán rokonságot akarna velem tartani, pedig egészen más ága a családnak.»

«Milyen közönséges illata van,» mondá a kaktus orrát befogva; az pedig irigység volt, mer ő maga nem illatozott valami nagyon — sőt tán ellenkezőleg.

«Aztán nem is pópista» sóhajtott a fehér liliom, szűzies fátyolán keresztül a szarkalábra mosolyogva; «azok a plebéjusok többnyire kálvinisták? mit gondol?»

«Azt gondolom, hogy kegyed egy elragadó szent ördög!» mondá a szarkaláb és lábaihoz borult. — A kis gyöngyvirág ezt szörnyen illetlennek találta, és sírva, s mélyen megsértődve ment haza. — Legokosabb lett volna, fölszedni a sátorfát és hazamenni, de ezt röstelte társai előtt. Mit is mondanának, ha ily gyorsan s ily megszégyenülés után jönne haza? Mekkoraikat kaczagna rajta az az impertinens frak-

kos fecske, a ki különben is oka mindennek. A fecskére gondolva a gyöngyvirág elhatározta, hogy a kertben marad s tovább is szembeszáll a főrangú társaság gúnyjával s lenézésével.

Ezalatt a gyöngyvirág villije nagyon megváltozott. A minő vig és kedves volt azelőtt, oly magába zárkózott és kedvetlen lőn. Nagyravágyó lelke mélyen meg volt sebezve, s szívét irigység töltötte el a fényes virágok kelyhében lakó villik iránt. Legjobban gyűlölte s irigyelte a tulipán villijét szivárványszínű szép lakásáért.

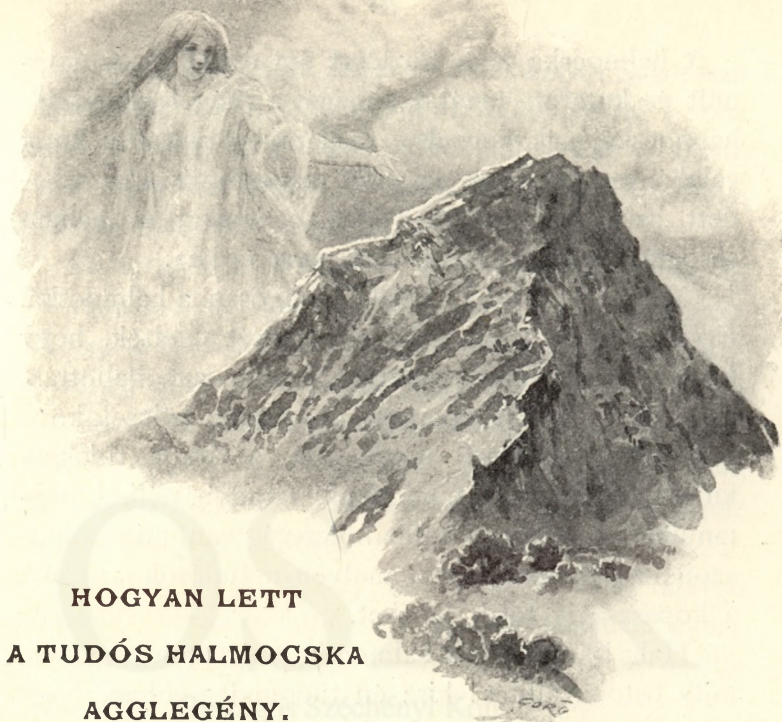
Most már alig volt otthon. Éjjel-nappal barangolt a kertben, a gyöngyvirág himpora nem izlett neki többé és levelein a harmat érintetlen maradt. E magános barangolás közben pedig iszonyú gondolat fogamzott meg lelkében. Elhatározta, hogy a tulipán villijét megöli és fényes lakát elfoglalja.

Ez a gonosz szándék nem maradt meg pusztá szándéknak. Egy este, midőn a tulipán villije sétájáról hazatért, a gonosz reá rohant és keresztül fúrta hegyes fulánkjával. Eddig jól ment minden, senki sem látta, martalékját el is áshatta egy fa alá és diadalmasan szállt haza felé, mert a tulipán a gyöngyvirág szomszédságában lakott. Mekkora volt azonban bámulata, midőn a tulipán, valamint a gyöngyvirág kelyheit már idegen villik által elfoglalva találta. Zajt akart ütni, midőn a gyöngyvirág mellett egyszerre egy szépséges, fénylő kebelű virágot vett észre, melynek színei még sokkal élénkebbek

voltak a tulipánénál. A vörös lángoktól átszegett kehely elébe hajlott, mintegy fogadására készen. Diadalittasan szállt belé a villi, de oh borzalom! Az a fény, mely a virágon elterült, égető tűz volt, és a szép vörös lángok összecsaptak feje fölött. Kétségbeesetten kapkodott körül, ki akart szabadulni e pokolból, de mindhiába! Oda volt lánczolva az izzó levelekhez, s e lánczok föl nem oldattak soha többé. Vaskötélék fúzi a bűnöst büntetéhez s azon lángokat, melyek belsejét emésztik, az öröklét sem tudja eloltani. Ez a tűzi liliom szomorú meséje.

S a kis gyöngyvirág? Az megelégette a tapasztalást; a fecske gúnyos mosolyának daczára visszatért erdei lakába, s ott virult tovább boldogan s megelégedetten, szeretve s ünnepelve övéi által. S ha a madarak meséi ismét kisértetbe akarják hozni: feltűnik előtte a tűzi liliom sötét képe, s e kép ezt fejezi ki kisértetes nyelven: «Maradjon meg mindenki ott, hová a természet helyezé; ismeretlen, magasabban álló körbe való tolakodás csak csalódást, bűnt és nevetséget okoz.» — Fecske úrfi ezt egykor meghallotta. «Hm,» mondá magában, köhicsélve, «ha nem jártam volna annyit papagályékhoz, talán én sem unnám annyira az életet.» S azt mondják, hogy fecske úrfiból midőn ezen józan belátáshoz jutott, még igen derék polgár vált, ki ma már a gyöngyvirág vendégeihez tartozik. Ezt azonban biztossággal állítani nem merem.





**HOGYAN LETT  
A TUDÓS HALMOCSKA  
AGGLEGÉNY.**

*Quien no ama, no vive.  
Dante.*

**V**olt egyszer egy halmocska, egy roppant kíváncsi kis halmocska. A világon mindent meg akart tudni. Nem hagyott békét sem égnek, sem földnek, sem légnek, míg el nem beszéltek neki mindent, a mit tudtak.

Már annyit meséltek neki, és a kis halmocska olyan tudós lón, hogy szép, zöld feje egészen megkopaszodott. A tudományok felszívtak minden nedvet fejében, úgy hogy aztán fűnek, fának nem maradt belőle.

A halmocska nem törődött ám evvel, hanem tanult és kutatott tovább, s magát a világ legbölcsebb halmocskájának képzelte. Csak az boszantotta, hogy valahányszor szomszédai előtt tudományával dicsekedett, azok mosolyogva néztek egymásra és halkan susogták: «azt az egyet még sem tudja».

«Mit nem tudok?» kérdé haragosan a halmocska. Erre azonban szomszédai mindig azt felelték, hogy bizony nevét nem ismerik, hanem azt hallották, hogy van olyan tudomány, melyben a bölcsek köve s minden találynak megfejtése, a titkok titkának kulcsa rejlik, melyet mindenki fáradság nélkül megtanulhat, s melyben több bölcsesség van, mint mindazon haszontalanságban, melyen a tudósok — egész a kopaszságig törik fejeiket.

«Haha!» nevetett a halmocska megvetőleg. «Haha, mily ostoba állítás! hisz én tudom legjobban, hogy már mindent tudok a világon — s mi a kopaszságot illeti, arra büszke vagyok, mert az a legokosabb lények kiváltsága!»

Ezzel hátat fordított társainak s e percztől fogva nem is törődött többé azokkal a tudatlanokkal, hanem egészen elszigetelve élt, és csupán a tudományoknak szentelé napjait. És a halmocskából halom lett és a halom megöregedett, a többiek pedig még mindig azt sügták egymás fülébe: «Még sem tudja azt az egyet!»

Egyszer, évek múltával, a halomnak látogatója érkezett. Egy öreg felhőkisasszony volt, ki ócska, kékszegélyzetű szürke köpenyt viselt, oly tudós

volt, hogy mindenki irtózott tőle. Szellő soha sem közeledett a kék szegélyzetű esőköpenyhez, s soha nem is kérte meg kezét, minek folytán öreg felhőkisasszony lett belőle, ki hivatását nem teljesíthetné, miután soha sem változott áldásos esővé.

Az öreg halmot azonban egészen elbájoló az öreg felhőkisasszony tudománya és szellemes társalgása. A napok ezen kellemetes társaságban szokatlan gyorsasággal múltak el, midőn végre elérkezett a felhő elutazásának ideje. Azonban elképzeld az öreg halom megdöbbenését, midőn a felhő, elutazta előtt, oly dolgot említett fel, melyről a halom eddigelé még soha sem hallott.

«Ismered-e azt a szép mesét, az ég négy szerelméről?» kérde a felhő, midőn már búcsúzni akart.

«Mi az, szerelem? az nem lehet tudományos dolog, mert én bizony nem értek hozzá.»

«Tudomány az, ha nem ismered is», felelé a felhő, «még pedig olyan, mit Isten maga gondolt ki, maga írta róla a könyveket, minden lény szívébe.»

«Lehetetlen!» kiáltott fel szörnyűködve a halom, «ha valóban tudomány, miért nem hallottam soha felőle?»

«Nem is beszélnek erről a természetben,» mondá a felhő, «mindenki, a ki ismeri e tudományt, magába zárja, mint egy szentelt érzeményt, nem jön az soha az ajkakra. Látszik, hogy egész életedben nem találkoztál emberekkel, mert csak azok tudtak nevet találni e tudomány számára, csak azok tudják megbeszélni s árulni, csak azok tudnak játszani vele!»

«Mondd el azt a történetet, melyet még nem ismerek,» szólt közbe lázas izgatottsággal a halom, és a felhő susogva, mintha áldást mondana, elkezdé meséjét:

«Midőn Isten megteremté az Eget és az bágyadtan nyugodott le felhőpamlagára, domború tagjait kiterjesztve a végtelenbe — felveté nagy kék szemeit ábrándos vágygyal, és az első a mit látott, a mit észrevett a mindenségben, a szerelem volt, négy bájos nő alakjában.

És a négy nő megölelé gyöngéden, szerelemteljesen, üde ajkaik édes szavakat susogtak, szemek még édesebb nyelven beszéltek, s az Ég soha se gondolt azzal, melyiknek ölelése gyöngédebb, melyiknek szava lágyabb, melyiknek

csókja édesebb, és szereté őket egyformán egész szenvedélylyel, egész odaengedéssel.

De ez nem tartott így sokáig; a négy nő irigykedni kezdett egymásra, gonosz szavakkal illették egymást, mert mindegyik tulajdonának, osztatlan tulajdonának akará tekinteni szeretett urát.



Isten magas trónjáról észrevette e viszátkodást és hatalmas szavakkal, dörgve kimondá, hogy a négy nő, ki először hozott vizályt a teremtésbe, soha, de soha nem fog többé egymással találkozni. — Azóta, midőn az egyik megjelen, a másiknak el kell tűnnie, s az ég, mely egykor örök napfényben ragyogott, e percztől fogva majd felderül, majd elborul, a mint azt kedvesének természete hozza magával.

Először jön a legifjabbik. A reggeli csillaggal homlokán lengén lép kedveséhez, s szemeiből rózsás fény özönli el az ég halvány arczát. Megjelenésére felébred minden, a pacsirták újjongva dalolnak a fris, üde légben, a virágok kitarják harmatos kelyheiket és a kis barna nyulacskák előbújnak a bokrokból, s komolyan köszönnek «jó reggelt» hosszú füleikkel. Mert e bájos leányka az aranycsillaggal homlokán, a rózsás viruló arczczal — a *Reggel*.

Amott a láthatáron közeledik fényesen, ragyogóan a másik nő, élte delében. Arany haját felbontja s ellepi vele az eget, a földet s a tengert, aranyos fénybe fűrésztve az egész természetet. Az Égnek arcza is túlvilági fényben ragyog fel, sötét-kék szemeiben szenvedélyes lángok lobognak, midőn égön szorítja kebeléhez deli kedvesét, a világ aranyhajú királynéját — a *Napot*.

Itt jön a harmadik nővér! Arczán biborfátyol, ruhája ködlepel, úgy lebeg, leng, mint egy árnyék. Sötét fátylait lebocsátja kedvesére és mellé ül csön-des, mélézó szemekkel. A földön minden lenyug-

szik, a virágok kelyhei lehajolnak, s lassan hullatja rájuk a bánatos nő gyöngyöző szerelmi könnyeit. Csak a bokorból hallatszik nesz és elkezd méla dalát a fülemile, az ég ibolyaszín, sötétebb lesz, lassan tűnik le róla a biboros fátyol, és még egy halvány sugárral intve — elvál az *Est*.

Itt van az Éj. Egy csókkal jött és az az esti csillag. Fekete köntösével elborítja kedvesét, fejét keblére fekteti s csókolja arcát szenvedélyesen, míg az éj ragyogni kezd az aranycsillagok fényében, melyek mind csókjaiból lettek. Minden alszik, csak e nő nem, ki lecsókolja a lehelletet kedvese ajkáról és bölcsődalt zümmög neki.»

«Én is szeretni akarok!» kiálta fel a halom, midőn a felhő bevégzé meséjét, «én is meg akarom tanulni e tudományt, mely minden létnek megadja égi fényét és bűvös árnyát. Adj tanácsot felhő!»

De a felhő megsóválta szürke fejét, mintha azt akarná mondani, hogy — késő, és elszállt.

A halom körültekintett. Az ég szöghajú kedvesével enyelgett, a szomszéd hegyek összeölelkeztek, a patak fehér habja, a szomorúfűz lecsüggő ágait csókolgatá. Lenn a völgyben pillangó és virág, szellő és falevél édes titkokat susogtak és a halom most mindent megértett.

Csak ő állt egyedül, csak neki nem volt párja, csak tőle fordult el mindenki, midőn szerelmet akart vallani. Gúnyolták, nevelték a vén bolondot, ki öreg korára ifjú szeretőt keres.

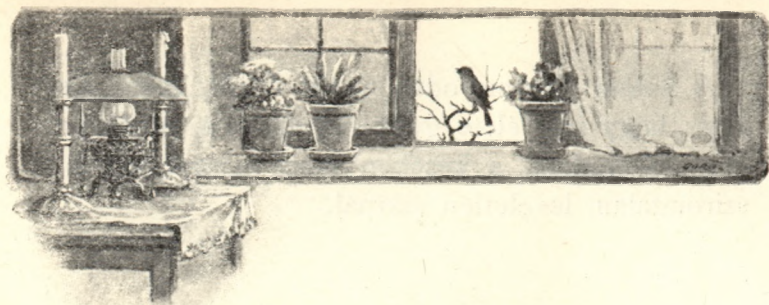




Országos Széchényi Könyvtár

A halom elszomorodva nézett körül, mert megérté; hogy míg élete gyökereit vizsgálá, annak virágai elhervadtak, s kezében nem maradt egyéb a sziromtalan, leveletlen szárnál.





## AZ ÖREG VASLÁMPÁS ÉLMÉNYEI.

Nagyon kedves egy lámpás volt az, mely a kicsiny faasztalkán állt. A faasztal pedig egy kicsi, alacsony padlásszobának egyik sarkában állott, melyen semmi sem volt oly szép — mint a kilátás.

A kicsiny rácsozott ablak szép kertre és pompás vidékre nyílt, s mindig azt suttogta magában a kis szoba: «Én és a fiatal kor egyformák vagyunk, mindkettőnkön legszebb a — kilátás.»

A kis szoba okosan beszélt úgy-e bár? mindenestre műveletlen padlásszoba létére elég okosan.

Tehát a vén lámpás (mert a lámpás már vén volt) a kis faasztalon állt, de nem magában; mellette két fiatal rézgyertyatartó foglalt helyet, melyek csak pár napja, hogy oda kerültek a boltból.

«Milyen fényesek vagyunk!» mondták mindig, és aztán váltig csodálták egymást. Az öreg lámpás ugyan nagy szerénytelenségnek tartotta dicsekvé-

süket, de persze ők szegények nem tehettek róla, bizonyosan rosszúl voltak nevelve, hisz úgy is csak rézgyertyatartók voltak. Azt mondom, hogy csak, mert a lámpás vasból volt s az mégis pár fokkal magasabban áll.

Hanem azért korántsem volt büszke. Sőt ellenkezőleg olyan jól bánt a fiatal gyertyatartókkal, mintha tulajdon gyermekei lettek volna. Minden este mesélt nekik, igen tanulságos meséket, melyeket az okos rézgyertyatartók, s a kis gyermekek is, t. i. ha okosak, igen szívesen hallanak.

Épen sötétedni kezdett s a kis gyertyatartók most is addig zaklatták az öreg lámpást, míg megigérte, hogy elbeszéli nekik egész élete történetét.

Ez ígéretre a kis rézgyertyatartók egészen elfelejtették, hogy fényesek és szépek s figyelmesen pillantottak fel az öreg lámpáshoz, azon gyermekek pedig, a kik okosak, szinte megfeledkeznek mindenről és figyelnek arra, mit az öreg lámpás beszélni fog.

«Egy nagy lámpagyárban születtem, s az nagy jelentőséggel bír. Mi mindnyájan arra teremtettünk, hogy megvilágosítsuk a világot, az pedig ugyanaz, mintha tudósok lettünk volna. Testvéreim szinte mind lámpások voltak, ámbár az egyik olyan volt, mint egy etruszai váza, a másik mint egy obelisztk stb. Mind-egyik másképp volt öltöztetve és alkotva, de mind, kivétel nélkül lámpások voltak, lámpások, egyéb semmi.

Én majdnem a legkisebb, legrútább voltam köztük, de szerénytelenség nélkül mondhatom, érzén,

hogy rútságom daczára — érek valamit, s így nem is törődtem avval a sok czifra ruhával, hanem megelégedtem a magaméval.

Sokáig benn unatkoztunk a gyárban, s már úgy szerettünk volna kissé világot látni, midőn végre bekövetkezett az idő, mikor városba, boltba kellett utaznunk.

Társaimat előszedték és jól becsomagolták. Hiába! A lámpás és a tudós roppant kényes portéka; mindennel összekoczczan, mindenhez hozzáütődik, s azért jól papirba, vattába kell őket burkolni, és ládába rakosgatni — akkor semmi bajuk sem történik.

Én legutolsónak maradtam, üvegemet a többihez tették, engem pedig csak úgy fektettek a többiek mellé. Kár is lett volna a fáradság és a papirosért — hisz úgy is vasból voltam. Én pedig nagyon örültem annak, hogy nem vagyok olyan törekeny teremtés, mert az mindenesetre jellemre mutat. Jellemem volt, az bizonyos, még pedig jó, szilárd vasjellemem.

Egyszerre borzasztóan sötét lett körülöttünk, a ládát fölül beszegezték, aztán felvetették a vasútra. Jaj, hogy rimázkodtak a többiek, úgy jajgattak, mintha tengeri betegségben szenvednének, s ha nem csalódom, néhány etrusiai váza el is ájult.

De én nyugodt és szilárd maradtam, mert tudtam, hogy akármennyire is hánykolódik a láda, nem ér semmi baj, s ép maradok, mert vasból vagyok és jellemem van.

Ne feledkezzetek meg erről, gyermekeim, fontos

dolog az! Jellem kell mindenekelőtt, ha evvel birtok, az élet viharain és viszontagságain keresztülmenve, nem török el, egészek maradtok. De jellem kell hozzá, jellem!

A kis rézgyertyatartók az öreg lámpás ez intésére megigérték, hogy mindent el fognak követni, hogy jellemre tegyenek szert — habár csak rézjellemre is, de az öreg lámpás erre azt felelte, hogy habár rézből vannak is, mégis lehet vasjellemök, mert az kétségkívül a legjobb fajta jellem.

A jó lámpás ezen biztatása egészen megnyugtatta őket, az pedig így folytatá történetét:

«Tehát ott fenn a vasúton hevertünk, az pedig szaladt, szaladt olyan gyorsan, hogy alig lehetett gondolkozni. Srrr . . . . . szólt a locomotiv, s a füst olyan vastagon jött ki belőle, hogy még a csukott ládába is behatolt.

«Ah!» sipított alattam egy finom chinai porcellánlámpás. «Ez a füst! megfúlok!» De legkevésbé sem sajnálkoztam fölötte, mert igen jól tudtam, hogy nem fúl meg, csak úgy mondja, hogy érdekessé tegye magát. — A kis porcellánlámpás egyáltalában nagyon kényes volt, mert nagy családból, chinai porcellán-családból származott, s igen jól tudta, hogy öregapjának családja egy aranyozott készlet volt, mely ezüsttálczán hordatott fel a chinai császár ő felségének asztalára. «Chinai porcellánból lenni,» mondá nekem mindig gúnyosan, «aranyozott készlettől származni, s így habár közvetve is, a chi-

nai császár udvarához tartozni — ahhoz nem kell jellem, s mégis a legnagyobb szerencse, mit a földön el lehet érni.»

Én a kis lámpás beszédét oly nevetségesnek találtam, hogy nem is feleltem reá, ő pedig, a míg csak együtt voltunk a gyárban, mindig félvállról nézett reám. Én még jóformán arra sem méltattam, hogy szóba álljak vele, büszke feleletei úgy sem mulattattak nagyon.

Végre a városba értünk, kocsin vittek a boltba. Igen örültünk, midőn hallottuk, hogy a ládát bontják, s egyszerre — én voltam a legelső, — viszontláttuk a napvilágot.

Midőn fel voltam állítva, körülnéztem a boltban. Nagyon szép volt ott minden. A falakon nagy tükrök függtek, melyekben egész alakunkat kivehettük, s pompás állványokon a legszebb lámpások álltak körül. Olyan szépek, gyönyörűek voltak, hogy tán belé is szerettem volna valamelyikbe, ha nem lett volna annyira nehéz a választás.

Voltak ott finom, lenge francia lámpások, a legszebb képekkel kifestve. Szép juhászok és juhásznék, szalagsokros bot a kezükben, s körülöttük hófehér báránycák. Lábaiknál pompás virágok bimbóztak, kelyheiken aranyos méhek. A színek oly ragyogók, oly frissek voltak, hogy a kis chinai porcellánlámpás bizony elbűjhatott mellettük. Mindig francziául beszéltek s nagyon kedvesek s leereszkedők voltak, még velem is csevegtek néha.

Hátuk mögött angol lámpások álltak, s rendkívül nehézkesek, haragosak voltak. Mindnyájuk között pedig főképp a vaslámpások tűntek ki nagyságukkal, szép alakjukkal. Annyira megtetszettek, hogy alig győztem őket nézni és mellettök tökéletesen megsemmisültnek érzém magam. Nagyon büszkén viseltek magukat irányomban, s midőn megpillantottak, sugdosni kezdtek egymással és azt mondták, hogy én szégyent és gyalázatot hozok fényes családjukra, mert kicsiny és rút vagyok. Nagyon fájt ez nekem, mert én irányukban elejétől fogva mindig rokoni indulattal viseltem.

Egyszerre, nem tudom miért, miért nem, nagyon megkedveltek a francia lámpások, s hihetőleg időtöltésből igen sokat foglalkoztak velem; midőn ezt a vaslámpások észrevették, öök is mindjárt előzékenyek és kedvesek lettek s tegezni kezdtek. Én pedig abból azt következtettem, hogy jellemök nem épen a legjobb lábon áll, s hogy egyáltalában nem mindenkinek van jelleme, ki vasból van.

Így folyt le néhány hét, s nem mondhatom, hogy egy perczig is unatkoztam volna. A boltba szép nők és urak jöttek lámpásokat vásárolni, s mellettem ismerősim minden perczben eltűntek s másoknak engedték át helyüket. Reám még eddig nem került a sor.

A nagy világban nem néznek a belső értékre, csak a külső csinra, s így még mindig sötét kis zúgomban álltam, hova első nap helyeztek, s sen-

kinek sem jutott eszébe engem, rút kis teremtest, megvenni.

De én nem csüggedtem el. Meg voltam győződve, hogy én is előkerülök majd, s meggyőződésemmel nem csalt meg.

Egyszer estefelé megnyílt a bolt ajtaja s belépett egy magas, nyúlánk fiatal ember, halvány arcú, melyhez a gesztenyeszín haj olyan jól illett. Rövid, szűk kabátba volt öltözve, s kék ajkai mutatták, hogy fázik.

Lámpást kért, de a legkisebbet, legegyszerűbbet s kivált legolcsóbbat. Egymásután mutogatták neki a legolcsóbbakat, de szomorú arczáról leolvastam, hogy mind, mind drága. Úgy szerettem volna kilépní kis zugomból és magamat neki ajándékozni — de azt persze nem tehettem. Már azon felelettel akarták elküldeni, hogy bizony olcsóbb nincs, midőn az egyik segéd megpillantott engem. Mosolyogva vett kezébe s odavitt az ifjúhoz, nekem pedig úgy dobogott a szívem. Fájt is, örültem is, hogy oly keveset érek! — Nagyon csekély lehetett az ár, melyet értem követeltek, mert az ifjú arcza felsugárzott, aztán gyorsan fizetett, megfogott és kiment velem a boltból. Olyan ragyogó arczczal nézett reám, midőn a fényesen kivilágított utcákon keresztül mentünk, úgy magához szorított, úgy örült nekem. Ha néha a kemény hidegtől összerázkódott, örömeiben azt nem érezte. Én e perczben a császárok és királyok pompás lámpásait sem irigyeltem,

mert bizonyosan egyre sem tekintettek olyan szeretettel, olyan örömmel. — S mentünk, mentünk, mind kisebbek lőnek az utcák, míg e házhoz értünk.

Tulajdonosom felhozott a sötét falépcsőn, míg egyszerre még hidegebb, fagyosabb lég ömlött elénkbe — otthon voltunk.

Otthon, otthon, egy hideg, kicsi szobában, ebben a szobában, csakhogy akkor korántsem volt oly szép, mint most. Minden butora egy asztal, két szék és egy faágyból állt, a kis kályhában nem volt tűz s a törött, papírral bevont ablakon behatolt a hideg.

Reszkető kézzel gyújtott meg az ifjú, s soha lámpás vigasztaló fényével nem világított meg nagyobb sötétséget. Midőn égtem, hideg kezét lángom fölé tartá, s én úgy lobogtam, a hogy csak tudtam. A kis meleg s a fényes világosság (mert rútságom daczára, nagyon fényesen tudtam égni) jól eshetett neki, mert finom metszésű ajkain félig szomorú, félig gúnyos mosoly vonult el.

Midőn már égtem, körülnéztem az asztalon; egyik végén nagy halmaz könyv feküdt, közepén tintatartó és két toll, a többit papír lepte el.

Csöndes volt minden, én a kis asztalkán égtem, az ifjú pedig mellette ült az egyik rozsdás tollal kezében és írt. Egyszerre még világosabb lett minden. Susogó hangokat hallék, s körülnézve, észre-  
 vevém, hogy a lég telve van száz meg száz piczi,

szárnyas lénnyel, kis, fürtös, égszemű angyalkákkal, pupos, változatos arcú démonokkal, melyek mindenféle furcsa képet vágtak, s mindegyik kis kezével egy óriás képes könyv egyik részét tartá.

Midőn megjelentek, az ifjú arcza felsugárzott, szemeit ihletten emelte fel, és ép e perczen fellebbent a képes könyv első lapja. — Én meglepetésemben majdnem kialudtam, mert ennél szebb képeket soha nem láttam s nem is fogok többé látni. Le nem irhatom, mert akkor, azon perczen oly elfogult valék, hogy nem is tudtam, mit látok. — Az ifjú felpillantott, majd röpiült a toll kezében s ekközben bűvös zene hallatszott. Mintha az ég angyalainak csengő hangja zendült volna meg, oly édes e dal, s a dalhoz szavak, lángoló, elragadó szavak önlöttek az ifjú ajkairól. Az öreg, rozsdás toll gyors röpiében fekete jeleket vetett a papirosra, melyekből szikrák és csillagok szálltak fel.

Gazdám e perczen nem volt már többé az a halvány, fáradt ifjú, ki a boltban szívemet sajnálattal tölté el, s arcza másféle, ragyogóbb, bensőbb tüztől lángolt, mint a milyent egy kályha melege adhat. Szemei úgy sugároztak, oly parancsolólag volt felvetve a duzzadt ajak, s midőn izalmában felugrott s föl-alá járt a szobában, fejét oly magasán, oly méltóságosan emelé fel, hogy megdöbbsentem.

Végre elcsöndesült, a kis szellemkék eltűntek, magukkal vive a csodás képes könyvet is, az ifjú kioltott és kemény ágyára veté magát aludni.

Már sokaig, tán egy félévig voltam itten, s napról-napra jobban megszerettem lakóhelyemet. A téntartóval és a két rozsdás tollal csakhamar megbarátkoztam, s ezektől tudtam meg, hogy tulajdonosunk — költő.

Költő, és nagyon szegény, alig tud megélni. «Pedig», mondá a két rozsdás toll, «szebben e világon még alig írt valaki. Előtte fellebbentik a költészet-szellemkének képes könyvük legbűvösebb lapjait, melynek neve álom, ábránd. Könyvüket poésisnek, dalukat harmóniának nevezik, s csak az, ki e könyvet látta, e dalt hallá, valódi költő. Tulajdonosunk látta is, hallotta is, kebelében mindezekhez szavak születnek, eszméi menyegzőjéből a költészet és harmóniával szavak születnek, oly szavak, melyek méltók magasztos szüleikhez!»

A két rozsdás toll kimondhatlan tűzbe jött, a téntartóban nagy fekete könnyek fénylettek s magam is sirtam volna, ha lett volna még olaj bennem.

«Egy idő óta különösen szomorú», mondá a vén téntartó, tisztos, fekete arcját felém fordítva, «s ha rossz szemeim nem csálnak, arczáról olvasom le, hogy szerelmes. Szegény gyerek, isten tudja, hogy milyen szívesen segítenék rajta, de mit tehet egy vén, piszkos téntartó.»

E perczben lépteket hallottunk, s már azt hittük, hogy urunk jön haza. De milyen nagy volt meglepetésünk, midőn helyette egy karcsú, halvány leányka lépett be. Szőke haja gazdag fonadékokban

koronát képezett fején, piros ajkai nedvesek, félig nyitva voltak, mint egy nyíló rózsabimbó; habozva, minden kis neszre összerezzenve közeledett az asztalhoz, s fehér köténykéje alól egy friss, piruló rózsát vett elő. Megcsókolta, végét körültekeré hajának egy hosszú, vékony selyemszálával, letette az asztalra és lengén, csöndesen a mint jött, tűnt el ismét a szobából.

Mi az egész idő alatt alig tudtunk meglepetésünkből magunkhoz térni. A szoba eltelt illattal, a rút fekete asztal, úgy hiszem, kéjtől reszketett a szép rózsza terhe alatt. Oly szép, oly kimondhatlan szép volt, midőn ott feküdt, félig nyitott kehelylyel, melyben csillogó harmatgyöngyök peregtek; s illata annyi szépet, annyi édeset regélt. Regélt szerelemről, napsugárról, illatos mezőről, melyen milliom virág nyílik, fürge patakocskáról, melybe sugarak fürödni jártak; regélt a szellőről, a szép, szeszélyes ifjúról, mely majd esd, majd dül, hatalmas szeretőjéről a kékszemű légnék, melylyel örök menyegzői tánczát járja. Majd csöndesen ringatja lenge karjaiban, majd magával ragadja irtózatosszerűen gyorsasággal.

Ez nekem mind új volt, ama friss életteli illattal lelkemben ezerhangú viszhangra lelt, feszülten, bámulva hallgattam, s majdnem megharagudtam, midőn urunk haza jöve, élvezetemben megzavart.

Lassan közeledett az asztalhoz, körültekintett, nem tudva, honnan jó ez illat, midőn egyszerre

megpillantá asztalán a rózsát. Oda rohanni, megfogni, csókjaival elhalmozni finom, átlátszó szirmait egy percz műve volt, s ama csekély, finom kis hajszál a virág szárán egész ragyogó sugárrá lón, mely az ifjú sötét életét megvilágítja.

Midőn ott állt s a rózsát nézte, könnyek csillogtak fekete szemében, mint harmatcseppek egy nagy, mély fekete virágban. Midőn már eléggé nézte, csókolgatta, keblét teleszívta illatával, elővett egy kicsiny törött pohárkát, tele tölté vízzel s a rózsát lassan, óvatosan beléhelyezte. Aztán meggyújtott engem, tollat vett kezébe s a rózsára szegzett szemmel ült le. De oh csoda! — a mi eddig egy este sem történt — nem írt.

A szellemkéek megjelentek, körülszállták, kinyitották nagy képes könyvüket és soha szebb képeket nem mutattak.

Pompás kertek tűntek fel s azokban csodás biborkelyhű virágok, mélyükön fényes harmatcseppekkel, melyekből piczi arczok csillogtak. Piczi arczok, piros ajkak, szőke hajkorona s minden virágban ugyanazon kép, ugyanazon arcz és a jó fiatal költő soha nem telt be nézésével.

Majd a kertek helyett óriás kolibri-madarak tűntek fel, kiterjesztett szárnyakkal, szálló szivárványok. Nagy, kék pillék, szemek-e vagy pillék, az ifjú maga sem tudta; de szárnyaik oly mélyen kékek, oly tisztán fényesek voltak, mint csak kettő a világon — az ég és az ő szeme. Látta padlón lábja-

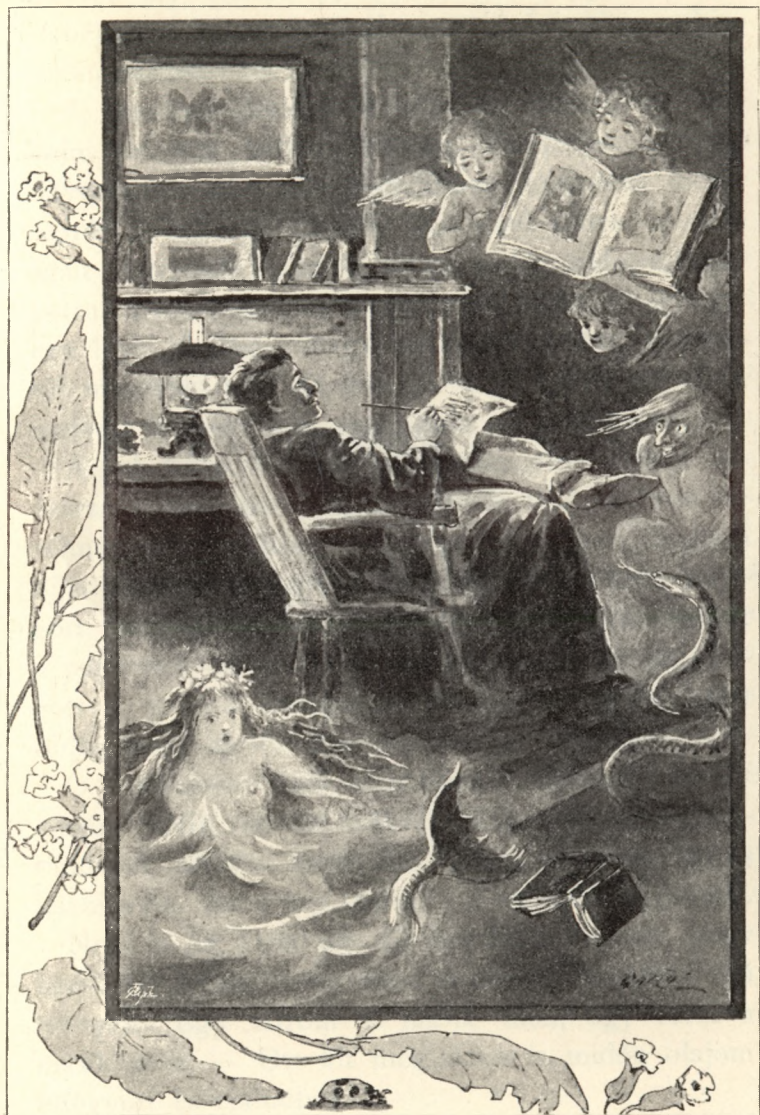
nyomait, melyekből ezer virág sarjadt, látta a széket, melyen ma ült, a szék virágtrón volt, a zsámoly pedig, melyre piczi tündérlábát tevé, egész nagy fává változott, ismét kizöldelt, kihajtott — gyönyöreiben felkelt halottaiból.

Midőn a lapok úgy egymásután fellebbentek, feltűnt a könyv fölött egy ismeretlen villi. — Arcza oly változatos volt, hogy jóformán nem tudtam vonásait megkülönböztetni. Egyszer szende angyalnak látszott, mosolyra vont ajakkal, máskor gúnyos satyrnak, majd meg vad, lángtekintetű démonnak. Rózsaszínű köpenykéje alól pedig valami kicsillogott, mi nem volt egyéb, mint egy ív száz meg száz kicsi nyillal, melyeknek hegye égkék és aranyozott volt.

Rátekinték az ifjúra s nyitott kabátja alatt világosan kivehetém szívét, melyben már sok ilyen piczi nyil állt meg.

A kis villi odalebegett, kezét kiterjeszté s a kis sebekből egyszerre fényes vércsöpp lövellt elé, aztán elszállt és a könyv fölé lebegett.

De kezén a kis vércsöpp nagyra, óriásra nőtt. Mint egy nagy biboros kárbunkulus, ezer meg ezer világló sugarat árasztott, s a sugarak elterjedtek a szellemkék szép képes könyvén, hogy az csoda-fényes lett. S minden éledezni kezdett benne, a virágok mozogni kezdtek s belőlük a mosolygó angyalfejek hívólag, vonzva hajlottak ki, a kék pille szárnyai nagy, tengermély égkék szemekké váltak,





OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

melyek oly édesen pillantottak. S az egész könyv remegett, a harmatcseppek a virágkelyhekben rubintokká váltak.

A szobában hangok keltek. A szellemkék énekelni kezdtek halkán, édesen. Énekeltek csendes üdvösségről kicsinyke kunyhóban, énekeltek dicsőségről, a babérfáról, mely ott virul délen, s óriás ágait kiterjeszti egész az északi sarkig, keletre, nyugotra, délre s minden nagy lény fölött lebeg egy-egy levél. Lebeg a nagy szellemek fölött, melyekről mindenki tud, de lebeg a nagy szivek fölött is, melyekről senki sem tud, senki — csak Isten.

A sok bájos kép, az édes, mámorító dallan daczára, a költő nem írt. A rozsdás toll kezében türelmetlen lett, láttam, hogy szeretne már kiugrani ujjai közül, s haragjában, a hogy urának keze mozgott, mindenféle furcsa, phantastikus alakot mázolt a papirosra. A kis villi roppant pajkosan mosolygott a jó toll haragján, valószínűleg azért, mert tudta, hogy az ifjú ma már nem ír semmit.

Ő a költészet-villik szép képeskönyvének egy oly lapjára talált, melyre örökre emlékezni, melyről ábrándozni, melyet átálmodni lehet, de elbeszélni és leírni soha. Az a lap pedig — a szerelem lapja volt.

Nem is írt, csak ott ült és nézte a rózsát, hogy hervadoz lassan, csöndesen, mint egy haldokló ifjú leányka. Egy szírom a másik után, egy levél a másik után. — Ott ült még akkor is, midőn olajom kifogyott és elaludtam.

Azóta mindennap, ha az ifjú nem volt otthon, a kis lány egy friss rózsát hozott be, melynek szára hajának egy aranyszálával volt körülkerítve, s midőn a rózsát az asztalra tevé, mindig finom rózsaszín lapocskát talált azon, melyen neve s egy kicsi vers állt. — Azt aztán kebelébe rejté és elfutott.

A rózsák illata pedig fűszeressé tette a kis szoba levegőjét, s mint valami csillag az éjben, úgy tündöklött ott a fekete asztalkán, az alacsony szobában.

Ez így tartott sokáig. Eljött a tavasz, a kis kertben alattunk a fecskék csicseregtek, az ablakon gyöngyvirág- és bodzaillat ömlött el, s besütöttek a napsugarak, a jó pajkos napsugarak, melyek a kis szoba fehér falait megaranyozták.

Gazdánk arcza sem volt már oly halvány, ajkai nem kékültek s nem reszkettek többé a hidegtől, a tavasz lehellelte őt is frissebbé, ifjabbá tevé. Vagy tán nem a külső tavasz, a természet tavasza, tán a szív tavasza tette volna azt? Nem tudtam. Szegény tapasztalatlan lámpás létemre ezzel sehogy sem tudtam tisztába jönni.

De azt láttam, hogy mindennap, ha a friss rózsát asztalán észreuvé, homlokáról egy redő, szemeiről egy felhő tünt el.

Egyszer elmaradt a rózsa, s estefelé gazdánk neki-pirult arczczal, összeszorított ajkakkal rohant be a szobába. Meggyújtott, az asztalhoz ült és gyorsan, gyorsabban, mint a hogy valaha írni láttam, vetett néhány sort a papirosra. Aztán mindenféle elő-

készületet tett, holmiját egy kis faládába zárta, kioltott és lefeküdt.

Reggel üres volt a szoba.

Mi nem tudtuk, hogy mit gondoljunk minderről, csak az egyik rozsdás toll vágott roppant fontos képet, olyan fontosat, milyent csak egy vén, rozsdás tollkisasszony vághat, mely már sok szerelmi költeményt és még több váltót irt alá. Mi mindjárt észrevettük, hogy tud valamit, még pedig azt, mi azon a papirszeletkén áll, mely az asztalon feküdt. Nem is kérdeztük, úgy is elmondta. Lássuk tehát, mi állt a papirszeletkén:

«Megyek! Tudod, hogy mennem kell. De visszajövök ismét, és akkor a babérkoszorúból, mely fejem körül fog fonódni, kihajt myrtuskoronád. Isten veled! Mához egy évre.»

A jó öreg tollkisasszony nagyot sóhajtott, midőn elmondta a dolgot, s mi utána sóhajtottunk, én, az öreg tintatartó és az asztal, még a kemény faágy is sóhajtott szivrepesztőn.

Ha az öreg tollkisasszonynak nem lett volna olyan féktelen nyelve, valóban nem tudtuk volna magunknak a kis leány kétségbeesését megmagyarázni, midőn e sorokat elolvasá.

Ama kis papirszeletke, melyet a leglengébb szél elfújhatott, a fájdalomnak egész világát zárta magába. Az volt a könyvek forrása, melyek a szép gyermek arczán lefolytak — s szívem elérzékenyült!

«Mához egy évre», susogott a lányka, «egy évre,

holott eddig mindig csak mostanhoz egy órára volt. Egy évre, egy egész hosszú, hosszú évre.»

Igaza volt a kis leánynak, hogy úgy sírt, midőn ez évre gondolt, mert a viszontlátás egész örökléte rövidebb, mint a várakozás egyetlen egy órája.

Nekem is oly hosszú volt ez év. Egész idő alatt nem gyujtottak meg egyszer sem. A költészet-villik szép képes könyvükkel, az ifjuval együtt eltűntek, minden oly csendes, oly egyhangú volt, hogy már türelmetlenkedni kezdtem. A vén tintatartó kiszáradt s véghetetlenül roszkedvű volt, a két toll pedig, ámbár az öreg hisasszony a hervadt rózsákkal az asztalon kaczerkodott, roppantul unatkozott, mert nem ihatott semmit, s így a tollak még sokkal roszdásabbak lettek.

Az egyébiránt természetes volt. A nagy szellemeknek munkásság kell, máskép elrozdásodnak, minek igazságát két tollpajtásom, mely már annyi szépet írt, világosan bizonyítja. — Csak a kis lány hozott örömet a kicsiny szobába, fényt sötétségünkbe. Mert mindennap változatlanul megjelent s egy friss rózsát tett az asztalra. Aztán körüljárt a szobában, megcsókolt minden kis helyet, melyen tudta, hogy ő járt, megcsókolt minden tárgyat, melyet tudta, hogy kezébe vett, s gyakran irigyeltem a csúf öreg tollkisasszonyt, melyet annyiszor szorított piros ajkaihoz. Aztán még egyszer megcsókolta a rózsát, otthagya az asztalon, mint mikor ő még maga itt volt, s csendesen távozott, könye se hullott, arcza

mosolygott, szeme sugárzott, mintha kedvesét látta volna.

Alig merem bevallani, de ha a kis lány belépett szőke hajglóriájával, a rózsával kezében, önkénytelenül összehasonlítám a költészet-villik szép képes könyvével: a hasonlat mindig a kislány előnyére ütött ki.

Talán azt fogják mondani, hogy bolond vagyok, hogy annyit sem értek a költészethez, mint egy műveletlen konyhalámpás. De nem tehetek róla. A kis leány a viruló rózsával kezében, az élő, eleven költészetet tükrözé vissza, s az ő szép ifju alakja úgy tűnt fel a költészet könyvének pompás képei mellett, mint egy kicsiny illatos, a tavasz pompájában fénylő virág a ragyogó, de tünde szivárvány mellett.

Az öreg tollkisasszonynak úgy hiszem, a rózsák jobban tetszettek szép tulajdonosnőjüknel, mert egész tűzzel iparkodott az asztalon fekvő rózsák figyelmét magára vonni. Végre sikerült is, s a jó tollkisasszony rozsdás ábrázatát a legszendébb pír borítá el.

Azonban mindnyájan kifogyhatlan nevetésre fakadtunk, midőn a rózsák egész naivsággal arról kérdezősködtek, vajjon mikor jön haza az ifju költő, s a szendén piruló tollat «édes jó tollnéninek» nevezték. Tollkisasszonynak elég esze volt arra, hogy velünk nevéssen, ámbár képzelhetem, mily rosszul eshetett szegénynek, az odaengedés ez édes perczében, korára és rozsdásságára figyelmessé tétetni. Az ilyen kis események aztán néhány napra elmulattattak minket.

Emlékükön én is gyakran elmosolyodtam.

Az év hosszú, nagyon hosszú volt, a várakozás a napokat egész a végtelenségig nyújtotta ki, de «türelem rózsát terem», egyszerre itt volt a vége, s megvirradt a várva várt nap, a viszontlátás napja.

A kis leány parancsára egészen úgy maradt a szoba, a milyen az ifjú távozásakor volt, az egyik toll kedvetlenül oda vetve, az egyik szék feldöntve, csak az asztalon feküdt egy halmaz hervadt rózsalevél.

Az ablakok nyitva voltak. Napsugarak, illat, enyhe tavaszi lég ömlött be, a kis szoba falait mint egy glória környezé a napfény, s a lenge szellő a hervadt rózsaleveleket fel-felemelgette.

Ekkor kinyílt az ajtó s belépett a leányka. Istennem, milyen szép volt! Egész hosszú, világosságteljes életemben oly szépséget nem láttam. Fehér finom ruha volt rajta, homlokán myrtuskoszorú s lenge fátyol, kezében a bársonykötésű imádságos könyv — egészen mintha esketésre menne. Tiszta fehérben volt, csak keblén csüggött egy viruló piros rózsza.

Leült az asztal mellé, fejét tenyerébe hajtá és — várt. Mozdulatlanul ült ottan, csak néha mosolyodott el, mintha már látná maga előtt, már érezné lángoló pillantását égő arczán. Várt. — Én minden kis neszre összerezzenem — de ő nyugodt maradt. Oly meggyőző volt pillantása, oly bizalommal ült ottan, mintha nem lehetne késnie, mintha el kellene jönnie. — Én féltem, féltem, hogy nem jön, féltem az ifjú leány szenvedésétől, ha majd csalódni fog.

Majd felállt, az ablakhoz lépett, s ott állt napfényben, frissen, bűvösen, mint egy mennyből leszállt angyal, s mintha csak e jelre várt volna — feltárult az ajtó.

Elöttem mintegy elsötétedett minden, a szoba keringett velem, szívem a repedésig dobogott, s aztán ismét világos lett, olyan világos, hogy szemem káprázott. — Midőn magamhoz tértem, ketten álltak az ablak mellett, ifjan, reményteljesen, boldogan. Kéz a kézben, az imakönyv nyitva, az ifjú feje fölött pedig egy friss babérkoszorú lebegett.

A babérok összeölelkeztek a kis lány szerény myrtuskoszorújával, a kis leány összeölelkezett az ifjú költővel.

A szoba megtelt illattal, zengzettel. Az ifjú fölött feltűnt az egész villisereg, kört képezett és középen állt a kis nyilas villi, kezeit dörzsölte s véghetlenül jókedvűnek látszott. A képes könyv is ott volt, feltárva — de a lap üres. Mi haszna ilyenkor a képeknek? Hisz legragyogóbb színeik elhalványultak volna e sugárzó való mellett.

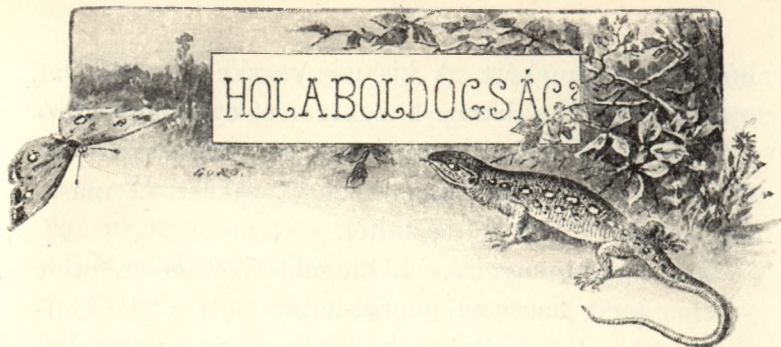
«Ezek voltak, gyermekeim, az én élményeim», végzé az öreg lámpás, «azon nap óta nem használnak többé, nem, mint semmit, mi e szobában áll, mert ez szentség. Gyakran láttatok már a fiatal asszonyt fehér fejkötőjében, mosolygó arczával, a szép rózsabimbót, a kis kövér arcú gyermeket is, ki félénken dugja el boglyas fejecskéjét szép anyja ruhájának redőibe, s mellettök a férj tekintélyes

alakját is vették észre, melyen már alig látszik meg, hogy valaha olyan vándormadárféle, amolyan poéta volt.»

A fiatal rézgyertyatartók igen szépnek találták a mesét, kivált azért, mert nem sokat értettek belőle, de a két rozsdás toll, a teli tintatartó, a fehér papíros s a kis padlásszoba megértették.

Az egyik toll pedig, az öreg kisasszony, a ki soha sem tudott hallgatni, elkezdett táncolni a papiroson s leírta az egész történetet, ámbár az ő gyöngéi is előfordulnak benne. Azért, ha nem is ér annyit, a mennyit kellene, hogy kinyomassék, gondoljátok meg, hogy egy öreg kisasszony — egy elrozsdásodott toll írta, egy vén, de tapasztalatlan lámpás elbeszélése után — én pedig csak letisztam.





Aimons donc, aimons donc ; de l'heure fugitive  
Hâtons nous, jouissons !  
L'homme n'a point de port, le temps n'a point de rive,  
Il coule, et nous passons ! *Lamartine.*

**A**z a fiatal gyík pár, melyről én most beszélni akarok, a kastély üvegháza mellett egy kis lyukban élt. Kicsi és egyszerű volt lakásuk, de a szeretet és megelégedés széppé és otthonossá tették azt, s így nem cserélték volna fel a kényes üvegházi virágok tág és fényes lakásával sem.

Szerелеmből keltek egybe s oly boldogok voltak, hogy jóformán ki sem lehet azt fejezni; tökéletes megelégedésükből csak egy kis gyíkgyermek hiányzott, melynek eleven játéka felvidítja a napok egyformaságát s a legkisebb lyukból is valódi paradicsomot varázsol.

A fiatal gyíkmenyecske mindennap elment a nagy templomba, a mezőre, hol a napraforgók Isten nagyságáról szónokolnak és a pacsirták himnusokat énekelnek — és imádkozott hosszan, szíve mélyé-

ből egy gyermekért. A kis menyecske forró imáját meghallgatta az Isten, s egyszerre csak egy aprógyíkgyerek született, melyről a szomszédasszonyok mind azt mondták, hogy apjának szakasztott mása, ezért apja nevére keresztelték.

A kis gyíkmenyecske boldogabb volt most, mint valaha, mert fiacskája napról-napra nőtt s oly kedves és szeretetreméltó volt, hogy még a kényes déli virágok is, ott az üvegházban, melyeknek kedvéért az üvegházat építették, s melyek mind nagy családból származtak s roppant finomak s előkelőek voltak, nevettek bohó mozdulatain s okos ötletein. «Az én fiamból még valami rendkívüli lesz,» mondá a gyíkmenyecske, és aztán elgondolkozott, hogy lehetne szellemi kifejlődését czélszerű nevelés által előmozdítani.

Nagyon szerette, ha az üvegházba járt, mert a virágok igen finomak voltak, s valóban meglátszott rajtuk, hogy üvegházban éltek, melybe se szél, se hó be nem férhetett. Egészen más lények voltak, mint a többi virágok, melyek ott künn virultak a szélben, a levegőben, melyeknek lakása csak az a kert volt, melyben annyian laknak, melyeknek meletget csak az a nap adott, mely mindenkre ragyog.

«Jó társaság mindenek előtt!» mondá a kis menyecske, s gyíkokska az üvegházba járt.

Gyíkokska apja ugyan nem látta ezt szivesen, s ezerszer azt mondta, hogy fia soha nem lesz nálánál nagyobb úr, s hogy nem engedi e finnyás társaságban elromolni; de a kis menyecske titkon el-

küldte édes fiacskáját, s az mindig a virágok illatával, nagy, illatos harmatcseppekkel tért haza, mert az helyettesíté ott a czukorkákat.

Egykor a gyíkmenyecske személyesen elkisérte fiacskáját, s majdnem elbódult a sok bóktól, melylyel a finom déli virágok őt, az egyszerű gyíkasszonyt fogadták, s melyekre mindig fia adott alkalmat.

«Valóban,» mondá egy bengáliai rózsa «roppant zenei tehetsége van: «boczi boczi tarká»-t kóta nélkül tudja elfütyülni — és oly sok érzelemmel!» Avval a szép rózsa ábrándos mosolylyal tekintett s egy pár vízcseppet hullatott leveleiről, melyek a az égre, kertész öntözőjéből csöppentek reá. Épen olyanok voltak, mint a valódi könnyek s valóban véghetlen megindítólag hatottak mindenkire.

«Kár,» mondá egy csipős öreg kisasszony, egy szurós, sárga cactus, «hogy oly kevés kilátása van előkelő nevelésre, mert kétségkívül egyike azon kiváló szellemeknek, melyek okos nevelés által nemcsak egyes népeknek, de az egész természetnek diszére válhatnak.» Avval kecsesen rázta meg barátás, tövises leveleit és elhallgatott.

A szegény gyíkmenyecske nem is tudta, hogy ér haza, kedves fiacskáját az úton ezerszer is megölelte, s képzeletében már mint nagy urat látá maga előtt, farkán ott látta már az öt világos pettyet, mert az jelenti a gyíkoknál a legmagasabb rangot. «Öt petty!» A kis gyíkmenyecske örömkönyeket hullatott e magasztos gondolatra — érdemes is volt úgy-e

bár az egész dolog arra, hogy érte örömkönyek hulljanak — nemde?

Midőn hazaértek, gyík úr a lyuk előtt állt és türelmetlenül várta őket. Midőn közeledni látta kedveseit, eléjük ment és mindegyikét megölelte, megcsókolta, ahogy az szokásában volt. De a kis gyíkmenyecske szomorú volt, hűséges hitestársa minden szavára kecses fejcskóját rázta, s egyszerre csak sírva fakadt.

A gyíkapa erre roppantul megijedt; a kisedd lyuk eddig még nem volt tanuja ily szomorú jelenetnek, s ő sehogy sem tudta e hirtelen bűt megmagyarázni, mely kis feleségét megszállotta. Gyöngéden kérdezte, miért sír, mi bántja, de a kis menyecske eltaszítá magától és sirt tovább szívrepesztően, fájdalmasan. Végre zokogva, reszketve elbeszélte a virágok dicsérő szavait, gyakran ismételve: «te rontod meg fiad jövőjét, mert nem akarsz nevelésére költeni,» azután úgy tett, mintha elájúlna.

Erre a szegény gyíkapa bezzeg oda ugrott hozzá és megigérte, hogy holnaptól fogva iskolába járatja, még pedig szarka úr híres egyetemébe.

«Csak ne sírj, édesem,» mondá kérő hangon, «mindent el fogok követni, hogy kívánságod szerint cselekedjem, s nem bánom, hadd legyen fiam az első gyíkká a kerek világon!»

Érdemes hitestársának e szavaira a kis menyecske letörülte könnyeit és ismét olyan víg lett, mint a milyen menyegzőjük napján volt, s azt állítá, hogy

gyík uramnál szeretetreméltóbb, előzékenyebb férj nincs több. E gyöngéd szavak gyík uramat is felvidíták s a kis úrfi farkán kezdett tánczolni, gyakran ismételve, ámbár nem is tudta, mit beszél: «egyetemre járok!»

Másnap gyíkasszonyom korán felkelt, kis fiát gondosan felöltöztette s piczi és a mint mondá, aristokratikus formájú fejét megsimította, mely előkészületek után gyíkúrfi oly finom és elegáns alak s oly csinos volt, a milyen csak egy jó családból való gyíkgyerek lehet, mely szarka uram egyetemébe indul, hogy tanulmányait bevégezze.

Reggeli után szépen lassacskán elmentek szarka úr lakására, mely a kert végén, egy nagy almafa ágai között volt. — Szarka uram ott állt egy ágon, fekete ruhában és épen nagyszerű beszédét fejezte be, mely hallgatóit végzetlenül elragadta. Aztán igen illedelmesen leszállt állóhelyéről és a gyíkcsalád elé sietett.

Ekkor a gyíkmenyecske ékesszóló szavakkal discséré fel a tanár úrnak fia csodás tehetségeit s végre azért a megtiszteltetésért esengett, hogy fiát szarka uram egyetemébe járathassa. — Szarka uram eleinte nem nagy kedvet mutatott a dologhoz, de a kis gyíkmenyecske közelebb lépett hozzá, hihetőleg mert valami titkot akart vele közleni; de a ki figyelmesen oda nézett, észrevehette, hogy a menyecske valamit nyomott kiterjesztett lábába. E baráti kézszorítás után mindjárt kedves és előzékeny lett és

kijelenté, hogy gyikocskát ezennel tudós szárnyai alá veszi. — Aztán fellépett a fára és hamarjában gyönyörű beszédet rögtönzött a becsületesség- és megvesztegethetlenségről, mely mindenkit könyekre fakasztja, sőt még gyík uramra is nagyon megindítólag hatott.

Ekkor kezdődött gyikocska nevelése.

E naptól fogva észrevehetőleg nőtt és nemsokára egy egész hajszállal nagyobb volt atyjánál; pontosan eljárt az iskolába és szarka uram rendkívül dicsérte; hálából a kis gyíkmenyecske gyakran kedves ételeivel kedveskedett az öreg úrnak, s ünnepeyes alkalmakon diszes ajándékokkal lepte meg.

Gyikocskának minden második nap látogatást kellett tennie az üvegházban, s kivált cactus kisaszony mindig kedves mosolylyal s harmattól fénylő kehelylyel fogadta ifjú hőnököt.

Ekképen jó társaságban s előkelő nevelésben részesült, a fiatal gyíkmenyecske pedig már előre is nagyon büszkén viselkedett ismerősei iránt, kis lakását nagyobbbal cserélte fel, és tanult szarkául beszélni, mert ez a legelegánsabb nyelv. Gyík uram ugyan nem szívesen látta mindezt, de mihelyest szólni akart, kis feleségét görcs és ájulás környezék és így moczczanni sem mert. Az pedig még éjjel is arról álmodott, hogy fia nagy úr lesz és hogy aztán az üvegház akármilyen előkelő virága is megtisztelve érezi majd magát, ha fia megkéri a kezét; mert azt már kiolvasta valami szarka-féle könyvből,

hogy a lángész aristokrátiája felér a születés aristokrátiájával.

Minden igyekezetének daczára, mégis oly akadályokat gördíte a sors nagyravágyó tervei kivitelének elébe, hogy azok majdnem meghiusultak. — A kert egyik részében kedves, egyszerű viola-család lakott, csendben, megelégedetten. A telet mindig lenn, meleg földi lakukban tölték, de mihelyest a hó elolvadt és a napsugár újra melegebb lett, ismét feljöttek, örültek a tavasznak, szívták az illatos léget és ifjú viruló violaleánykájukat elvitték a villik fényes tánczvigalmaiba.

A kis viola nagyon szép volt. Szende kis arca a fű alá rejtőzött s kelyhében gyöngyök fénylettek, melyek ezerszer szebbek és drágábbak voltak, mint az a mesterkéltséget, mely az üvegházi virágok büszke kelyheit díszíté. Mindig a fű alá bújt s zöld levéltakaróját erősen összehúzta, mint egy szemérmes hajadon, ki fátylát vonja piruló arczára. Hiába vonta, észrevette mindenki, hogy ott a fű alatt kecses virágocskák nyugszik s gyakran lebbent fel zöld fátyola s ragyogó madár- vagy pillangó-szemek tekintettek rá. Ő pedig ilyenkor mindig összerezzen és elgondolta: vajjon mit keresnek ezek egyszerű lakában? Mit néznek oly sovárgó, oly égő szemmel? S körültekintett, megvizsgált minden kis helyet körülötte, de ott nem volt egyéb zöld fűnél, azon pedig nincs mit csodálni. Hanem azok az égő, ragyogó szemek ki nem mentek többé fejecskéjé-

ből, bár soha ki nem tudta találni, hogy ama forró, szenvedélyes lángot az ő képe gyújtá meg bennök. Tudatlan volt még szegény; csak az ábrándhoz értett és avval tölté el napjait. Szerette nézni éjente azokat a szép égi virágokat fönn a kék mezőn, melyeknek szirmai mint a szinarany ragyognak és fénylenek az éjben; felnézett rájuk s néha látott egyet közülök letörni, lehullani, nem tudta, hová hullottak. S azután arra gondolt, hogy úgy mint az égi virágok lehullanak, elhervadnak a földi virágok is, s illatos lelkök elmegy Isten szép, bűvös paradicsomába, hol nincs se szél, sem éj, se hervadás, se halál.

Komolyan tudott a kis viola gondolkozni, s lelki szeme messzire hatott, ámbár oly egyszerűnek, együgyűnek látszott, hogy a többi virág alig vette őt észre. Nem tudott büszkélkedni, kaczerkodik, még a virágok édes bűvös hangja, az illat is meg volt tagadva tőle. Ha esténkint a többi virág rezgő dala húzódott át a légen, a kis viola csöndesen álmódzott zöld fűfátyola alatt; csak lelke zengett és illatozott, és e lelki tömjén felröppent isten szívéhez, s e lelki dal felhatott Isten lelkéhez és a többinél kedvesebb vala Istennek.

Lakása a kert közepén egy nagy almafa árnyában volt, és a szarka uram egyeteméhez vivő út épen mellette vezetett el. — Ennek következtében a fiatal tanulók jól ismerték a kis virágot, és soha sem ment el mellette se mókus, se nyulacska, s

nem szállt el fölötte egy madár sem a nélkül, hogy szépen, tiszteletteljesen ne köszöntek volna neki. A mi fiatal hősrünk is megismerkedett vele, s mivel meglehetősen szeretett ábrándozni, nem csoda, hogy a gyönyörű kis virág nagy hatással volt érző szívére, s hogy csakhamar fülíg szerelmes lett belé. Reggel, ha iskolába ment, mindig beszólt a kis violához, és este órákig el tudott sétálni a fa mellett, s mivel épen verstant tanult, néhány meglehetősen költeményt is írt hozzá, melyekben a kis viola szépségét a krokodilhoz hasonlítja, mert a krokodil a gyíkknál a fogalmak legmagasztosabbika.

A kis viola pedig szívének teljes erejével kezdett gyíkocskához ragaszkodni. — Ki írhatná le azokat az édesen átcevegett órákat! A ragyogó álmokat jövő, hosszú boldogságról, a lopott csók édességét, egy pillantás igéző varázsát. Ki írhatná le mindazt, mi a kis viola szívében történt, mióta szeretett!

Gyíkocska most már csak arra gondolt, hogy szive titkát miként mondhatná el legalkalmasabban anyjának, a ki, mint hivé, aligha fog e házasságba beleegyezni, mert az épen nem felel meg nagyravágyó terveinek; s pensumjai annyit szenvedtek e titkos elfoglaltság által, hogy a gyíkasszonyosság legfinomabb kukacztortái is alig tudták kitörülni a secundát szarka uram jegyzőkönyvéből.

A gyíkanya végre megtudá az egészet. Mint egy kártyaház, melyet a játszó gyermek vigyázatlan lehellete ért, kezdett álmainak fényes épülete ingadozni,

s egy perczig elcsüggedett. — Egyszerű kerti virág, melynek szülei egykor mezei virágok voltak, akart családjába tolakodni, a lángeszű gyík nejévé lenni! Ez sokkal borzasztóbb volt, semhogy nyugalommal tűrhetne volna. Nem is akarta eltűrni, mindent el akart követni, hogy fiának ez örült lépését megakadályozza és feltette magában, hogy sohasem egyezik bele e gyalázatos házasságba, még ha szemeláttárral is meg a fia.

Fiának nem szólt semmit, hanem szarka uramhoz ment és nemsokára egész csomó ajánló levéllel tért haza, fia holniját rendbe hozta és bepakolá. Másnap magához szólítá gyíkocskát, s szerelmét nem is említve, tudtára adá, hogy tanulmányainak folytatása végett utaznia kell. Szarka uram ajánló levelei megnyitják előtte a világ első egyetemét, s azonkívül a világnak látása és szemlélése is rendkívül előmozdítja a művelődést. Aztán elmondta, mily magas állásra van hivatva, tehetségei milyen fényes pályát nyitának meg előtte. A boldogságot kell keresnie, elérnie, a boldogság pedig fény és pompa közé rejtőzik, a biborra veti éltető sugarait, a babér-fán terem!

Gyíkocska el volt ragadtatva anyja ékesszólásától. Mint egy szappanbuborék pattant szét a kis viola képe e ragyogó, bájoló képek előtt, s anyját megölelve, sietett előkészülni a nagy útra, mely a boldogság honába vezet.

Egész éjjel nem tudott aludni, a szebbnél szebb

képek vonultak el izgatott képzelete előtt s csak reggel jutott eszébe, hogy a kis virágtól is el kell búcsúznia. Most, az utolsó perczben, felébredt benne a lelkiismeret és egy hang szólalt meg a szívében, hogy nem jól cselekszik. Határozatlanul, vontatott léptekkel közeledett a fához, melynek árnyában virult szende kedvese. Benyitott hozzá, kelyhét megcsókolta, hosszan, édesen s gyöngéden magához vonva a kis virágot, felemelé fejcskáját és mosolyogva tekintett csillogó harmatszemeibe. «El kell utaznom, kis violám,» mondá szelid hangon. «El kell mennem messze, messze világgá, boldogságot keresni. Ha azt megtaláltam, visszajövök ismét s dicsőségemet, gazdagságomat lábaidhoz téve, elveszlek feleségül.

A kis viola ijedten tekintett kedvesére s fejét szomoruan lehajtva, felelé: «Most, ez egyszer nem értelek, s nem is foglak soha megérteni. Hisz a boldogság itt van, itt van bennünk, szívében. Igen, a boldogság a szívben van! Kék ég alatt virulni, napsugár alatt, susogó lomb alatt, ez a boldogság. Álmodni a szerelmet, elérni a szerelmet, bírni a szerelmet! Két ajak egymáson, két szív egymáson, két sóhaj mely ölelkezik — ez a boldogság!»

Gyikocska szánakozva tekintett kis kedvesére. Ő tudta, értette, mi a boldogság, s mily fényes, gyógyó az e színtelen képzelmekekhez képest. Csakhogy persze, szegény kis viola hogy foghatta volna fel e szó mély és magasztos értelmét. E perczben gyí-

kocska átérezte, mily különbség van közte és e virág között s milyen mélyen alatta áll az, s félig leereszkedő, félig lenéző tekintetet vetve reá, ismét megcsókolá és hideg köszöntéssel elvált tőle. — Midőn a lombok összecsapódtak háta mögött, a virág el is volt már feledve, mint a bohó tanuló egyéb mulatsága, játékszere. Pár óra múlva indult.

A kis viola magában volt ismét. Leveleivel letörülte könyeit s téveteg tekintettel nézett körül; végre, mintha egyszerre megértette volna az iszonyú valót, kelyhe lehajlott szárára, s levelei egy perez alatt összezsugorodtak.

A kis gyík szegény viola lelkének napja volt. Minden gondolata, minden érzelme csak e körül forgott, mint a bolygók a nap körül, s minden gondolata, minden érzelme általa nyert életet, általa lett világossá, meleggé, mint a bolygók a nap sugarai által. — Ha valami természetfölötti kéz eloltaná a napot, akkor felbomlanék a világrend, melynek fonalait sugárkezeiben tartja; s a csillagok rendetlenül bolyongnának a félelmes sötétségben, s egymáshoz ütődve megsemmisítenék egymást. — Midőn gyíkocska elbucsúzott a kis violától s hideg, megvető pillantást vetett reá, viola is úgy érezte, mintha valaki eloltotta volna a napot szívében. Gondolatai, érzelmei zavarosan küzdöttek lelkében, még emlékei is elsülyedtek a sötétségben, melyen egyetlen sugár sem villant keresztül.

A kis viola megőrült.

Hervadt, földhöz hajló kelyhe mindig mosolyog, és aszott ajkai ezt susogják szakadozott hangon: «A boldogság a szívben van. Kék ég alatt virúlni, napsugár alatt, susogó lomb alatt: ez a boldogság. Álmodni a szerelmet, elérni a szerelmet, bírni a szerelmet. Két ajak egymáson, két szív egymáson, két sóhaj, mely ölelkezik — ez a boldogság!»

\*\*\*

Gyíkocska elment világgá. A világ, a nagy, a megmérhetetlen világ előtte, s minden lépten-nyomon valami új, valami csodálatos. Pedig szülőföldjén volt még. — Eddig soha sem lépett túl a kerítésen, s nem ismert egyebet a kertnél, melyben született, a többi zárt könyv volt előtte; most, hogy e könyv felnyílt előtte, hogy lapozhatott pompás levelei között, kimondhatatlan csodálat fogta el lelkét. — Mily szép volt minden. A mező, a sok szellő-ringatta virággal, az erdő a százados tölgyekkel, a hegyek égbe nyuló ormaikkal, a csörgedező források folyó ezüstje; mindezek az eddig még nem látott dolgok, egészen megzavarták. De több napi járás után megszűnt az első megdöbbentő hatás, és nagyravágyó eszméi ismét helyet foglaltak agyában.

Nagy, sötét erdőből kiérve, egyszerre egy város pompás kapujához érkezett. A márvány-oszlopos kapu iveiről illatos virágkoszorúk csüggtek alá, s azokon keresztültekintve, a templomok és várak karcsu tornyait látta csillogni a leáldozó nap suga-

raiban; az egész tájat sajátságos fény világította meg, melyben minden tárgy mozogni és változni látszott.

Ez volt tán vágyainak célja, e pompás kapu mögött lakhatott a boldogság, a boldogság, melyet oly messze, messze földről jött keresni. — Percznyi megfontolás után belépett a városba és elragadtatva nézett körül. A levegőt, mely édes, bűbajos zene hangjaitól hullámszórt, eltölték ragyogó színű szivárványok gömbölyded ívei, melyeken szárnyas lények röpködtek fel s alá; mellettök óriás szappanbuborékok ringatóztak a szellőben, melyekben az egész vidék visszatükröződött. Itt egy pillanat alatt márványpaloták emelkedtek, s repkénynyel körülfont kisdud kunyhókká váltak ismét, ott várak karcsu tornyai nyultak a magasba, piros láng csapott ki belőlök, s a mozgó világosságban elmosódó alakok futottak fel a bástyákra, vér folyt, harcziáltás hangzott, kardok csillogtak, s egyszerre csak templommá vált a vár, s ünnepélyes orgonahang hallatszott ki belőle. Angyalfejek köszöngettek alá az égből, melynek kék függönyei minden perczen felnyíltak és becsukódtak ismét, s az angyalfejek ördögfejékké váltak, a mosoly vigyorgássá torzult ajkaikon, aztán eltűnt az egész. — Ott jön egy szárnyas lény, óriás, ragyogó meteor után röpköd, mely gyors röptében aranyos nyomot hagy maga után, közel van már hozzá, eléri, megragadja — s keze alatt fehér füst-felleggé oszlik szét.

Gyikocská el volt ragadtatva. «Oh! ha olyan fényes,

bűbajos virágoktól lakott palotám volna, melynek úrnői édesen mosolyognának felém, akkor boldog, nagyon boldog lennék», sóhajtá magában. — Alig jutott eszébe e kívánság, már be is teljesült az. Azon a helyen, melyen állt, gyönyörű kis kastély emelkedett, fából faragott oszlopok vették körül, s pompás kis szobrok diszitették. A tető nagy saphirkő volt, melyen aranyos napsugarak szövődtek át s a kristályablakokból szép, kecses, igéző virágok köszöngettek alá, melyeknek illatos kelyhei körül a szirmok apró fürtökként szállongtak a szellőben. Gyikocska szive a gyönyörtől megszűnt dobogni. Gyorsan haladt fel a fényes üveglépcsőkön s benyitott a bűvös virágokhoz. Oda futott hozzájuk, kelyheik lehajlottak hozzá s e kehelyből mámorító illatszavak ömlöttek. Szóltak gazdagságról, dicsőségről, ittas szerelem üdvözítő boldogságáról, s gyikocska reszkető hangon egy csókért esdett. S ők lehajlottak hozzá, a kedves kelyhek mosolyogtak édesen, hívóan, a csókra teremtett szirmok elpirultak és reszkettek, s a harmat-gyöngyök rajtuk a szerelem édes, kínos könnyeinek látszottak; de midőn gyikocska vágódó ajka érinteni akará őket, mint egy villamütésre visszahúzódtak ismét, s a pompás virágok rút kóróvá váltak.

Gyikocska szivét égető kín járta át, s e fény körülötte tűrhetetlenné vált. Lefutott a lépcsőkön, s midőn leért, minden eltűnt ismét, az oszlopok elmosódtak, s végre nem maradt egyéb egy kis kő-

nél, mely alatt fáradtan húzta meg magát. Így azután minden óhajtás, mely agyán keresztül villant, megvalósult és elenyészett ismét, s minden elért vágy után keserű, megbánáshoz hasonló gyötrelem fogta el lelkét. Végre éhséget kezdte érezni, szomjas is volt és feje zúgott. — Akaratlanul susogott önmagában: «egy mogyorót, egy csepp friss vizet!» — S íme mint egy varázsütésre eltűnt a fényes város, kis mogyoróbokor mellett feküdt, melynek tövénél ezüstös patak folydogált. Gyikocska evett és ivott, de fáradtnak, kimerültnek érzé magát. Mintha szenvedéssel telt évek vonultak volna el fölötte, oly öregnek, csalódottnak érzé magát, oly üres volt benne minden. Keblében egy intő hang ezt susogta halkán: nem az álmok, a nagyravágyó remények honában lakik a boldogság; a boldogság messze van még tőled, s tán el sem éred soha.

Ekkor annak az erdőnek a mélyéből, mely előtte elterjedt, nagy orozslán bukkant elő. Magas fejét büszkén tartá föl, szemei szikráztak s aranyos sörénye röpködött a légben. Utána kísérete lépdelt, mely karcsú párduczok, tigrisek, diplomatikus külsejű rókák, tenyeres-talpas, mogorva képű medvékből állt. A mogyoróbokor mellett álltak meg, s gyikocska bámulattól és ijedtségtől reszketve rejtőzött el a bokor zöld lombjai közé, hogy össze ne tiporják.

E perczen egy mérges béka ugrott az orozslánkirály egyik lábára s már belé akart harapni, midőn

gyikocska kiosont rejtekéből s farkacskájával lecsapta a rút állatot. Az oroszlán lenézett reá. «Te hozzám képest csak mákszem vagy», ordítá, «lábamnak egy mozdulata nyomtalanul eltörülhet a föld színéről: de ne mondja senki, hogy az oroszlánkirály a legkisebb szolgálatért is háládatlan lett volna.» Ime! mondá kísérőihez fordulva, «e gyíkot kinevezem udvari és házi főbékaüzömnek!» A többiek mélyen meghajtották magukat, gyikocska pedig alig bírt meglepetéséből magához térni. — E szép, e büszke állatok körében találja majd fel a boldogságot; hol lakhatnék e csábos tündér, ha nem az oroszlánkirály fényes udvaránál? E hirtelen szerencse több volt, mint a mennyit valaha remélt, s eszébe jutott, mily boldog és büszke lenne édes anyja, ha udvari és házi czímének fényében láthatná őt.

Azalatt, hogy ezeken járatta elméjét, az állatok elvégezték gyűlésöket, és búcsút véve a királytól, csevegve és morogva elszéledtek. — A király a gyikocskához fordult és röviden parancsolá: «kövess!» — Azzal lassan, méltóságos léptekkel hatolt be az erdőbe, gyikocska pedig csúszva-mászva követte, minden perczen azt gondolva, hogy az óriás állat hátulsó lábai alá kerül. E borzasztó félelem daczára igen büszke és megelégedett volt, csak azon csodálkozott, hogy a most elért boldogság oly irtózatossal érzéssel párosul.

Végre elérték az oroszlán barlangját. A király

fejének egy intésével tudtára adá, hogy kövesse s egy hosszú sötét folyosón áthaladva, pompás terembe értek. A falak csillogó gránitból valának, a földön illatos virágokkal himzett puha zöld mohszőnyeg terült el, s a falakon mászkáló szent János-bogárkák, tündéri fénynyel világíták meg a királyi termet. A szőnyegen kecses oroszánúrhölgy ült, s mellette macskákhoz hasonló piczi oroszánfiak játszottak. Az oroszán bemutatta udvari és házi főbékaüző úr ő nagyságát s megdicsérte szolgálatkészességét, azután a kis oroszánok játszani kezdtek vele. Gyíkocskának minden tagja reszketett a félelemtől, s csak akkor lélezett ismét szabadabban, midőn egy szent János-bogárka a király parancsára lejött a falról, hogy neki jövendőbeli lakására világítson; mert azalatt már beállt az éj.

Így hát gyíkocska az oroszánkirály udvarában lakott, és mivel igen jól értett az orvosi tudományhoz, királyi főorvossá nevezték ki; néhány hónap múlva az a szerencse jutott osztályrészeül, hogy az egyik fiatal oroszán tyukszemét irtotta ki, s ezért a nagyszerű tettéért a király megengedé neki, hogy öt petty helyett nyolcz pettyet viseljen farkán, odújának kapujára pedig szintén nyolcz pettyet festessen vörös alapra. Ki volt boldogabb gyíkocskánál? Igaz, hogy szüntelen pokoli rettegésben élt, hogy a király, vagy egyike a tanácsos uraknak összetapossa, s mindig csúsznia-másznia kellett, hogy ez meg ne történjék. De az ilyen apró kellemetlenségek nem

hatnak a nagy szellemekre; s gyikocska azonkívül olyan szépen kitért mindenkinek az útjából, s oly szerényen húzódott meg mindenütt, hogy még az irigyek sem férhettek hozzá. Ily körülmények között több évet töltött fiatal barátunk, s az álmorszában töltött időt egészen elfelejté a valóságnak kényelmében.

Egyszer magához hivatá a király és kijelenté, hogy nagyon óhajtana, ha kedves doktora meg-nősülne. Nőről már ő maga gondoskodott, s csak gyikocskától függ a szép erdei virágot magának megnyerni, ki szépsége mellett még azzal az előnnyel is bír, hogy a királynak közel rokona. — Gyikocska természetesen el volt ragadtatva a király kegyességétől s ezerszer ismétlé, hogy ezentúl életének minden percze ő felségének lesz szentelve. A király nagyon megindult a gyikocska szavain és nemsokára el is vezette menyasszonyához.

Az erdő közepén, százados tölgyfa árnyában virult a szép virág, mely gyikocskának volt szánva. Magas zöld száron emelkedett, a szép fej, zöld levelei, piros szirmai, ragyogó arany szálai királyi méltóságot kölcsönzének neki.

A kehely belül sárgás volt s a harmatcseppek reszkettek és fénylettek benne csábosan, epedően. Mily büszke, mily ragyogó volt biboros királyi kontósében, még a napsugár is alig merte kelyhét érinteni. Gyikocska elméjén keresztülvillant a kis viola emléke, s boldogan mosolygott, életének ama korára

gondolva, mikor egy egyszerű mezei virág kielégítette szívét. Most egészen más volt! A király bemutatá gyíkocskát s a virág büszkén hajtá le szép kelyhét üdvözetére. Azután megtörtént a jegyváltás és gyíkocska lázas szívvel tért haza. — Ez volt a szerelem, a valódi, égő, szenvedélyes szerelem, mely a lelkét most összeszorítá. E féltékeny, vad érzés, melynek uralma alatt reszketett és szenvedett. Ez volt a szerelem! És e féktelen érzelem kielégítése lehetett az álmodott, a keresett boldogság.

Nemsokára aztán megtartották a menyegzőt és gyíkocska most meg volt győződve, hogy mindent elért, a mit e földön elérni lehet. Csak az bosszantotta, hogy imádott nejét mindig az udvarlók egész serege rajongta körül, s ő egy perczig sem lehetett vele egyedül. — Szép neje nagyon szerette a multságokat. Ha komolyan akart vele beszélni, épen valami nagyszerű virágbálba készült, ha meg akarta csókolni, lepke- vagy madár udvarlóinak egyike lopta el ajkai elől a csókot, s ha e miatt panaszkodott, erős és pikáns illata azt felelte: «miért oly ügyetlen, mért nem jön előbb.

Legmerészebb udvarlója egy kiállhatatlan szemüveges papagály volt, melynek mindig járt a szája. A papagály első dandy volt a király udvarában s a szép virág az ünnepektől arszlán hódolata által igen megtisztelve érzé magát. A gyíkocska annál dühösebb volt reá és nejét oly féltékenyen őrizte előle, hogy az

egész udvar nevette. De hangosan nem mertek nevetni, mert a király még mindig kiválóan kedvelte, s így mindenki alázatos és mosolygó képet vágott előtte.

Egyszerre azonban összedőlt a gyíkocska szerencséjének tündérpalotája, még pedig olyan gyorsan, mint a hogy felépült, s őt magát is romjai alá temeté.

Egy ízben gyorsan magához hívatta a király. A kis oroszlánherczeget borzasztó betegség lepte meg s gyíkocska rémülten vette észre, hogy itt minden tudománya hasztalan, hogy e bajon nem lehet segíteni. Valóban alig egy óra multával a kis herczeg a legborzasztóbb kínok között kimúlt.

A király erre iszonyú dühbe jött, s gyíkocskát össze akará tiporni, a körülötte álló, pár óra előtt még oly nyájas, oly szivélyes udvarnokok pedig még jobban ingerelték. Nagy ügygyel-bajjal menekült ki a barlangból s tisztán érzé, hogy szerepét az udvarnál eljátszotta. De mit búsult volna ezen, hisz megmaradt szép és hű neje; annak karjaiban fog majd minderről megfeledkezni. Szívét a véghe-tetlen vágy fogta el s gyorsan futott haza felé; de midőn a fához ért, a szép virágot a gyűlölt papagály keblén találta. Gyönyörű kelyhe a madár felé hajlott és ajkaik összeforrtak.

Gyíkocska szive megtört e látványra, lassan vándszorgott haza felé, odújának ajtaja előtt azonban a papagály inasa, egy impertinens vastag pinty állt.

Mikor azt kérdezte tőle, hogy mit keres itten, az hidegen válaszolt, hogy miután ide is elhatott nagy vesztésének híre, a szép virág a papagálylyal váltott jegyet és ez mint vőlegénye, elfoglalta tanyáját.

Gyikocska kétségbeesetten nézett körül, s tekintete egy közelgő rókacsapatra esett. Bizonyosan érte jönnek, hogy elfogják, hogy kitegyék az egész udvari nép gúnyjának; már látta a kárörvendő mosolyt volt irigyei ajkai körül, érezte a megvető pillantásokat égő arczán, s kétségbeesetten futni kezdett. Futott, futott örülten, szakadatlanul, míg végre kimerülten, haldokolva rogyott le egy mező közepén.

A nap leragyogott reá, a levegőben pillangók szálltak. Millió meg millió virág bimbózott körülötte és mint a természet gyors, élvező lélegzése futott a szellő a lombokon keresztül. Minden friss és szép volt körülötte, csak ő érzé, hogy utolsó órája közeledik. A letűnt évek tarka képekben vonultak el szemei előtt és csöndesen, búsan susogá végre: «Hol a boldogság, mi a boldogság?»

«A boldogság a szívben van. Kék ég alatt virulni, napsugár alatt, susogó lomb alatt, ez a boldogság. Álmodni a szerelmet, elérni a szerelmet, birni a szerelmet. Két ajak egymáson, két szív egymáson, két sóhaj, mely ölelkezik — ez a boldogság!»

Gyikocska felemelkedett e susogva ejtett szavakra. Szive még egyszer feldobogott melegen, érzőn, ajkai remegtek, szemei könnyekben úsztak. Fölötte zöld

lombtól árnyalva, harmattól fénylő kelyhekkal kis violabokor emelkedett. — Ekkor a haldokló előtt feltűnt bohó ifjúkora. Feltűnt a kis viola szelíd kelyhecskéje, lehajló fejecskéje, csókjai ott égtek ajakán, szeme ott függött rajta, sóhaja átrezgett szívéen és vissza esve a zöld pázsit közé csöndesen, búsan susogá: «ez volt a boldogság!» és meghalt.



OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

## PITYPANG.

„Csitt!“ inté az okos ibolya a beszédes kis gyöngyvirágot, a ki nevetve és gúnyolódva rázta meg fűrtös fejecskéjét. «Hogy lehet a szegény pitypangot csúfolni; hisz nem tehet arról, hogy oly meztelen, s egyszerű és hogy a szellő elviszi könnyű, lebegő ruháját a messziségbe. Egyébiránt nem a ruha teszi a virágot, de a jó szív és a művelt elme.»

De a kis gyöngyvirág kinevette az ibolyát, mert pártját fogta a szegény pitypangnak és csengetett és csörömpölt és kaczagott fehér harangjaival, mintha valami nagy öröm érte volna. A kék lepke is, mely a tubarózsa kelyhében ringatódzott, igazat adott a gyöngyikének és egyre ingerelte a kinzott, jó pitypang ellen, e ki szégyenkezve és pirulva hajtotta le kifosztott, igénytelen kelyhét. Az ibolya közelebb húzódott hozzá, úgy hogy bűvös illata a másik virág arczát érintheté és nyájas szóval igyekezett felvidítani a megsértettet.

Ekkor a terebélyes hárs gazdag, sötét lombja mögött megszólalt egy rekedt, mormogó hang. A virágok kíváncsian pillantottak fel és megismerték az öreg fecskét, mely minden nap ott szokott

ülni és oly szépen tudott mesélni azoknak, kik egész nap jók és szófogadók voltak.

A fecske már öregecske volt; sok, igen sok idegen országot látott, mindenfelé utazgatott, és a téli rossz időket már évek óta az olaszországi fürdőkben szokta tölteni. Tapasztalatai és előkelő mivolta daczára mindenki iránt nyájas és leereszkedő volt, ki őt az illő titulussal, t. i. exfőkarmester úrral szólította. Fején meglátszottak az évek nyomai, és sovány, hosszú nyaka egyre bólintgatott, mint ama chinai mandarinoké, a kikről roppant tudós létére olyan furcsákat tudott beszélni. Úgy látszott, mintha ő maga lenne az illusztráció a saját beszédéhez.

Az egykori méltóságos farkból (a fecskéknél a fark nagy szerepet játszik, úgy mint Törökországban) még csak néhány árva szál lógott le a főkarmesteri jó tenor-hangjának csupán, rekedt kis maradványa volt már csak hallható. De a fecske mindezen tulajdonának daczára igen kedves és keresett személy volt a rózsa és tulipán rendes estélyein. Különösen szép meséket tudott beszélni úgy az öreg, mint a fiatal gyermekek számára és a virágok most is újjongva fogadták a méltóságos exfőkarmester bácsit.

«Halljuk, halljuk!» kiáltának mindannyian és még a szellő is megállt, hogy legalább kezdetét hallhassa a szép mesének.

És a fecske ekkép mesélt:

Réges régen, mikor én még iskolába jártam, amott a virágos patak partján lakott egy szép, büszke

virág. Koronája aranyos száron ringatódzott, mélyén ezüstszalak szövődtek át és ezerféle színben ragyogó pompás kelyhében India legfényesebb gyöngyeinél fényesebbek ragyogtak. Mindenki meghódolt a szép virágnak. Úrnő volt ő a patak partján. A berek lantosai, a fülemilék, őt énekelték meg örökszép-ségű dalaikban, a patak ábrándos csörgedezése az ő nevét susogá, a napsugarak égtek fényes kelyhén, és ha leszállt az éj és el kellett válniok tőle, a tó hús vizében oszoltak el örökre. A csillagok lehulltak az égről iránta való szerelemből, mert mi volt nekik a magas ég, hideg fényében szerelem nélkül? Még a komor szél, a levegő zsarnok uralkodója is lengő szellővé változott, hogy megcsókolhassa ajakát édesen.

Mind e fény között a virág elfeledé, hogy az elbizakodás az erény megsemmisítője. Kaczéran csalta magához a berek minden szárnyas és nem szárnyas lakosát, lecsalta az ég fényes szülöttjeit bájos mosolyával, mámorító illatával, és aztán diadalmasan, de könnyörtelenül emelte föl büszke fejét, ha ezek megsemmisültek miatta.

A világ elfeledé, hogy az élet üdvössége nem a győzelem, de a boldogítás. Az egyetlen, a mit szeretett lángoló szerelemmel, gyöngéden, igazán, a mellette viruló ifjabb törzs kiseded bimbaja volt. Olyan szép volt az a kis bimbó, egyszerű, zöld iskolai ruhájában, melynek csak kicsiny nyílásán tekintett ki a nagy világba. Oly félénken simult

teljes szépségben ragyogó anyjához, kinek nem értette kiszámított játékát az érzelmekkel. Előtte még csak sejtelem volt az érzés, ösztön a szeretet, melylyel anyján csüggött.

Egykor megharagudott Isten a virágra hiúsága miatt, és megfosztotta attól, a mit legjobban szeretett. Emberek jöttek a berekbe,



kivették az ifjabb törzsöt a földből és elvitték más országba virulni.

Ekkor leolvadt a jég a büszke virág szivéről. Jajgatásai betölték a messziséget, sírt és zokogott irgalmatlan sorsán. Égnek, földnek könyörgött, adják vissza az egyet-

lent, a kit szeretett, de ég és föld rendületlen maradt, mert a sors avval büntet, a mivel vétettünk. És a sok szomoruságtól bájos szirmai szintelenekké váltak, a virág elhervadt.

Ekkor elhagyták őt a sugarak. A csillagok nem pillantottak többé reá, a lantosok másnak a dicsőségét kezdék megénekelni és ő magánosan állott.

Egyre tépte hervadt szirmait. Kérte a patakot: vigye el emlékül gyermekének, de a patak közönyösen fogadta a szirmot és játékszerűen használtatta hab fiával. Kérte a fülemilét, vigye el messze országba, de a fülemile lehullatta a sárba.

Hisz nem lebetett többé csókkal üdvözülni a hervadt virág ajakán, és kinek kellett a hervadt virág köszönete.

És a szirmok egyenként lehulltak róla, míg meztelenül, megtört szárral hanyatlott a porba.

Ekkor az irgalmas Isten megszánta a bűnbánót, és áldó kezét homlokára téve, könnyü, lenge fátyol lebegett a pitypang felett. És őszi napokon, ha a szél messze útjára készül, elviszi a pitypang fehér búfátyolát távol gyermekének.

A fecske elhallgatott. Harmatgyöngyök ragyogtak a virágok lehajtott kelyheiben, s a gyöngyvirág nem gúnyolta ki többé a pitypangot mulékony ruhája miatt.



A FA, MELY TÉLEN VIRÁGZIK.



OSZK



„Ugyan mitől félsz, te kis bohó?“ mondá a néni belépve, s karjára vette a kis Margitot, ki a félhomályban sírva kapaszkodott ruhájába. — Karácsonyeste volt és a gyermekeket apa dolgozó szobájába zárták, míg a kis Jézuska a nagy szobában elvégezte a dolgát. Apa dolgozó szobája pedig félhomályban olyan félelmes volt. A szekrényekben kitömött baglyok és sasok álltak, melyek oly feszes tartást erőltettek és oly tekintélyesen csillogtatták üvegszemeiket, hogy a gyermekek alig mertek rájuk nézni. Egészen úgy tettek, mintha a feszes tartás és nyugalmas életmód által conserválták volna magukat, pedig jól tudta mindenki, hogy csak azért olyan megtermettek, mert ki vannak tömve. A zöld gyíkok és fekete-sárga kigyók is a nagy üvegekben oly képet öltöttek, mintha elemükben úszkálnának, és a gyermekek eleveneknek tartották. Szegények! Holtan lubiczkoltak a spiritusban, holott egész életükben nem ismertek egyebet ronda mocsárvíznél.

Büszkék is voltak arra! «Mi és a nagy szellemek az emberek között egy és ugyanazon sorsban ré-

szesülünk», azt gondolták mindig, és az nyilván jól esett nekik.

A gyermeksereg összedugta fejét és a kályha mellé húzódott, lehetőleg távol apa íróasztalától, melyen egy csoport halálfe vigyorgott. A kis Margit, mintha hallotta volna, hogy csikorgatják hosszú fogaikat, és látta, mint bólintanak kopasz koponyáikkal. «Ne félj, mégis csak megeszlek valamikor!» — s azért sirt és azért kapaszkodott a néni ruhájába, midőn az belépett. Mikor a néni megérkezett, vége volt a félelemnek és vége az unalomnak is, mert a néni gyönyörű meséket tudott beszélni. A kis Margit valamennyi képes könyvét odaadná néni egyetlen meséjeért — bizony, pedig szép képes könyvei vannak a kis Margitnak!

«Mesét kérünk, mesét!» Kiáltának mindannyian, midőn néni helyet foglalt apa nagy karosszékeben, és az egész kóczos, nevető gyermeksereg hozzá simult, felkapaszkodott térdére, és apró kövér kacsócskáikkal símogatták arcát.

Néni nem volt keményszivű, engedett a kérésnek.

«No, mesélek valamit», mondá rövid gondolkodás után, «de csak úgy, ha eltaláljátok, melyik fa az, mely télen virágzik?»

«A karácsonyfa!» ujjongott a sok apróság, és minthogy eltalálták, s a néni különben sem tudott tőlük semmit megtagadni, ekkép kezdé meséjét:

A tavasz angyala meglátogatta a földet. Magával hozta egész vidám kiséretét: az aranyos napsugara-

kat, azokat a merész hódítókat, melyeknek a föld soha sem tudott ellentállni; szellő úrfit, a világ legledérebb és legszeleburdibb gavallérját, udvari poétáit, a madarakat is, melyek a világ teremtése óta ugyanazokat a nótákat dalolják, az ő dicsőítésére, a minthogy udvari poétákhoz illik. Csakhamar vidám élet kerekedett az erdőben; a fák fénylő zöld levélhajában pajkosan játszott a szél és karcsú ágaikat csókokkal borítá a mosolygó napsugár, melynek sugárzó tekintetétől reszketve hajták le koronáikat. Ifjú szívök csordultig megtelt boldogsággal, meg is repedt volna, ha magukba zárják azt az égi érzést, mely vele jár az élet tavaszával. Az almafa lombja között rózsás virágok fakadtak, a gesztenyefa sötét levelei mögül piros és fehér fürtök mosolyogtak elő, a cseresznyefát hószín bimbók fedék el és a hullámozó virágtenger közepett madarak építék fészkeiket, és ifjú emberpárok jöttek és a virágzó fák alatt ugyanazt susogták, mit a szellő a lombok között sóhajtott, mit a madarak daloltak, mit a fák virágnyelven beszéltek el az egész mindenségnek.

A vidám zajban csak egy fa állt egyedül és elfeledve. Sötétzöld ágait nem boríták virágbimbók, hidegen, zárkózottan tekintett maga elé, és a napsugár mintha félt volna tüskés külsejétől, merev ábrázatától, halványan osont el fölötte.

«Csip-csip, nincs benne előzékenység», csipegetett a madársereg a gesztenyefa fülébe. «Olyan feszes,

és komoly, mint egy pózna», mondák a mókus dandyk és odább ugráltak. «Beh idétlen, nem is tud hajlongani!» suttogott báró szellőfi, a kövér almafa derekát átölelve, melynek előhaladt kora s kövérsége daczára még mindig igen hajlékony ágai voltak. Hja! nem hiába tartozott a világ legrégebbi családainak egyikéhez, korán megtanult ő hajlongani.

«Ön igazán elsajátíthatna valamit előkelőségemből», mondá a kövér almafa szánakozó lenézéssel a szegény fának. «Ön nagyon is gögös, és vajon mire? Ha még almafa volna, mely oly nagy befolyással volt az egész emberi nemre, vagy pedig babérfa, mely az értele maristokrátiáját szolgálja — de egy fenyőfa, mely semmi érdemmel nem bír! Vagy tán arra büszke, hogy örökzöld? Haha! Nem nagy dicsőség, ha valaki örökké zöld marad.»

A szegény fa erre nem tudott mit felelni; fájt neki, nagyon fájt, hogy őt, ki úgylát elhagyott és árva, kit úgy sem szeret senki ezen a fénylő, boldog, szerelemtelt világon: mindig csak gúnyolják. Nem volt ő büszke, csak magába zárkózott, és ábrázatát megmerevíté az elhagyatottság, mint boldogabb testvéreiét kifejleszté a szerelem.

Így múlt el a tavasz és az ő szívének nem hozott virulást. Aranyos gyümölcsök értek meg a fák lombjai között, a fészkekből apró madárkák csicseregése hangzott, a hegyoldalon megért a szőlő a napnak szenvedélyes csókjától, és a fa ott állt és

nézte mindezt sovár, száraz szemmel, tompa megadással.

Midőn eljött az ősz, még szomorúbb lett élete. Mindenkinek istenhozzádot mondott kedvese, barátja, csak tőle nem búcsúzott el senki. Az őszi szél az erdő fölött elsüvöltve lehervasztá a fáknak leveleit, elhervasztá azokat, kik boldogok voltak és örültek a létnek, csak a szegény fát kimélte meg, kinek sivár és rideg volt élete. A tél sem bántotta őt. Mintha az érintetlen ifjú szív örök tavaszt lehelt volna reá, a fa nem változott meg; sötétzöld lombja ott állt a tél zuzmarája közepett, mint a tavasz hervadhatlan emlékjele.

Egy szép téli éjjelen, midőn millió arany csillag ragyogott az égen és millió jégcsillag fénylett a földön, a karácsonyest szőke fürtös angyala lejött az égről, hogy a jó kis gyermekek számára ajándékokat gyűjtsön össze. A hóval fedett földön hiába keresett egy kis virágot vagy zöld ágat, melyet odanyujthatott volna nekik, jeléül annak, hogy a kis Jézuska, kinek születése napját ülik, vérevel vásárolta meg számukra a paradicsom örök tavaszát. Az erdő fölött is ellebegett, de ott fehér és holt volt minden. A fák csupasz ágai dideregve hajlongtak a csípős szélben, és a hó fehér leple oly mozdulatlanul terült el rajtuk, mint egy szemfödél.

A szegény fenyőfa messziről követte az angyal fényes röptét, és fájó szívébe mintha vigaszt lopott

volna az arany csillag, mely a Megváltó angyalának fehér homlokáról messzire terjeszté szelid világát, de azután csakhamar lehajtá ismét fejét. Mit neki e fény! — Nem az ő számára ragyog a nap, nem az ő ábrándja fölött terül el a hold ezüst világa, nem neki való a csillagfény, hiszen ő árnyékban született.

De lám! Az angyal észrevette őt, ki a halálos hervadás között megóvta szomorú ifjúságát, és szelid mosolylyal megállt fölötte. Fehér szárnyai gyöngéden érinték merev ábrázatát, és a csillag dicsfényt árasztott a fa sötét lombja körül.

Égi ajkairól pedig e szózat hangzék:

«Kinek a tavasz nem hozott virágot, áraszszon el vele a tél; kit a tavaszi napfény mellőzött, ragyogjon reád az én dicsfényem örök világa; kit a madárcsoport került, vidám gyermeksereg öröm-nevetése vegyen körül.

Ki magad örömet nem ismerél, gyönyört áraszsz magad körül; ki soha sem voltál boldog, boldogíts millió gyermekszívet, és önszivedből fakadt ragyogó virágpompa helyett borítsák ágaidat aranyos gyümölcsök, melyeket ha nem is a szerelem, de a szeretet tűzött oda!»

«És úgy lőn», fejezé be a néni, és mintha csak e jelre vártak volna, egyszerre felpattant a nagy szoba ajtaja és vakító fénytenger ömlött ki belőle. Az asztalon ott állt a szegény fenyőfa, kit senki sem akart szeretni s ágai görnyedeztek a ragyogó

csecsebecsétől, az értékes virágoktól; sötét lombja között pedig ezer csillag ragyogott. És a gyermekek ujjongva tánczoltak az áldott fa körül, a karacsony angyalának örökzöld fája körül, mely a gyermekek örömére csak «téli virágzik!»



## ÁRVALÁNYHAJ.

„Hová készülsz?” kérdi őszszel a fa a fecskét, midőn az el akarja hagyni meleg fészket.

«Elmegyek oda, hol most a napsugár fényes és az ég kék, hol csillagok ragyognak a leánykák szemében, hol a citrom illata fűszerezi a levegőt, hol a narancs színe vetélkedik a napsugárral és hol nem hullanak le a fák levelei. Elmegyek abba a hazába, melyet az ég is megkoszorúzott, midőn a babérfát adá neki.»

«Hová szállsz?» kérdi a mohos háztető a gólyát, mely kiterjeszti nagy, sötét szárnyait.

«Elszállok oda, hol a hindu leány fürdik a szent folyónak, az ő természeténél is lengőbb habjaiban. Hol a sandalfa illatozik és a lótusz virul. Messze, messze, hol fényesebb a nap, de hervasztóbb is, hol gyorsabb, de rövidebb is az élet.»

«Hová bujdsz?» kérdi a patak a virágot, ha szirmai megsárgulnak és lehúllanak róla.

«Le a földbe, a meleg kamrába, ott álmodom fényes álmokat, míg visszajő a napsugár, a szellő és a harmat.»

Mindegyiknek van valakije, a ki elmegy, a ki

elbúcsuzik tőle, csak az árvalányhajat nem hagyja el senki, mert nincs senkije. Ott fönn virúl a hegy kopár magaslatán, magányosan, társ nélkül. Csak az őszi szél fúj el fölötte és a lenge fű elborúl magában csendesen, bánatosan.

Olyan szomorú a kicsiny fű története, mint ő maga.

Elbeszélem nektek, ha úgy tetszik; én a szellőtől hallottam, mely mindennap besugor ablakomon, az meg a vén akáczfától tudja, mely századok óta fönn virúl a hegyen. Ő szemtanúja volt az egésznek és mint igaz történetet, melyet ő maga átélt, beszélt el a szellőnek. A mese így szól:

Ott lenn a völgyben, a szellő és a virágok hazájában, élt egy árva tündér. Nem tudta senki: honnan jött, kinek a gyermeke, de bezzeg azt tudta mindenki, hogy szép, nagyon szép, szebb mint a nap maga. Hosszú szőke haja egész a földig ért, s ha lebegő azúr-szárnyaival virágról virágra szállott, haja mint egy nagy aranypalást repült utána. Abba a szép szőke hajába szeretett a hegy.

A hegy már öreg volt, nagyon, nagyon öreg, azt beszélték, hogy a virág teremése óta él. De azért még mindig friss, zöld ruhába öltözött, feldiszipette magát mindenféle csillogó kővel, dereka körül zöld fűből álló övet kötött s felpiperázta magát gyönyörűen. Mindezt hiába tette ám, mert fönt egész kopár volt, s haja hófehéren csillogott a felkelő nap fényében. De ő azt képzelte magáról, hogy még fiatal és

szép, sokkal szebb, mint más hegyek, a fiatalokat sem véve ki, s mindig frisebb, zöldebb köntösbe öltözött és elment kérőül a szép tündérhez. Igért neki rengeteg sok aranyat, ezüstöt. A völgy illatos harmata helyett fényes gyémántot. A lenge szellő



cserébe a tengerszem zúgását, mely ormán elterül. Igért neki egyszerű lakása helyett fényes kristálypalotát s a virágok mosolygó, lengő villijei helyett cserébe sötét kedélyű, de pompás öltözetű törpéket játszótársakul.

A tündér hitt mézes szavainak s elhagyta a völgy

ifjú fényben ragyogó természetes szépségét, a hegy cziczomájáért és pompájáért; elhagyta meleg, napsugaras hazáját, s felment a magas hegyre, hová még a tavasz is fél közeledni, hol örök tél van.

Eleinte elkábitá őt e fény látása és bírása, de lassanként megkezdé azt szokni és akkor kezdődött nagyravágyásának büntetése. Észrevév, hogy e fény hideg és érzéketlen, hogy itt minden csak külső csillogás, hogy azok a fényes napsugarak, melyeket a völgyből oly ragyogóknak, életet sugárzóknak hitt, itt csak megaranyoznak, de a szívig nem hatnak. Hogy itt csupa jólétben, pompában, mint egy jéglepel borul szívére elhagyottságának s árvaságának érzete. Visszavágyott egyszerű völgyébe, hol nem volt semmije, csak a megelégedés és szeretet és kezdé érteni, hogy ez a szív valódi kincse.

Végre egyszer kétségbeesésében elhatározá, hogy el fog illanni, de midőn szárnyait kiterjeszté, a hegy megragadá durva vas-kezével szállongó arany haját s nem akará elereszteni.

Ekkor a tündér szívből fakadt, forró fohászt küldött fel minden lénynek teremtőjéhez, urához, ki a hegyek és a tündéreknek, ki mindnyájunknak atyja, jóltevője. Kérte, vegye áldozatul egész ragyogó szépségét, csak láthassa viszont a völgyet. A jó Isten meghallgatta. Pompás termete egyszerre szét kezdett foszlani, s számtalan fehér pillangó alakjában lebegett le a völgybe. Csak fényes szőke haja maradt a hegy markában, késő szerelmének bús

emlékeül. Még most is ott van árván, magányosan, míg valamely ujjongó, játszó gyermek le nem szakasztja, hogy kalapjára tűzze.

Ez az árvalányhaj története, még pedig igaz története. Ha nem akarjátok elhinni, kérdezzétek meg a szellőtől, vagy ha annak sem hisztek, a vén akáczfától ott a hegyen — — de igaz, hiába kérdeztek ti, nyelvöket nem fogjátok megérteni, mert ők csak a költőknek beszélnek el valamit.





# EGY RÉGI TÖRTÉNET

Aligha láttatok még olyan szép, öreg bibliát, mint a milyen az volt, mely fönn az almáriomon, a többi sok könyv között feküdt.

Bőrbe volt foglalva, s bőre a régiségtől már olyan kopott, olyan ránczos, barázdás volt, mint egy agg arcz, mely fölött az élet minden terhével s fájdalomával elvonult, s melyre hosszú évek sora barázdákat szántott.

Minden barázdának megvan a maga története s az egész egy szomorú napló, melybe a szenvedés és a küzdelem feljegyezték, a mi velök történt.

De mégis szép volt az öreg biblia. Kopott aranysegélye még csillogott, ha a pajkos napsugarak kaczérkodtak vele, és a kisdéd kereszt, mely a boríték közepén diszlett, még olyan ép volt, mintha csak most ragasztották volna reá.

Szép, nagyon szép régi könyv volt az, s hozzá nagyon tekintélyes is; könnyen észre lehetett rajta

venni, hogy nem lehet valami közönséges a tartalma, mert a ki látta, az nem tudott ellentállani, s kezébe vette, olyan valami biztató, kedves volt külsejében.

Mindennek daczára meglátszott ám rajta, hogy gyakran forgatták jó és balszerencsében, s az itt-ott elszakadt és foltos levelek mutatták, milyen gyakran lebbentek fel, s milyen gyakran hullottak reájuk édes és keserű könnyek.

A többi könyv is körülötte már érett korú vala, de igen jó bőrben voltak még. Aranyszegélyük meg sem vörösödött, a levelek szép fehérek voltak, s akadt köztük egy olyan is, melyet még fel sem vágtak.

Igen szép könyvek voltak, az bizonyos; de mégis szebb volt mindnyájuknál az öreg biblia, barázdás ábrázatával, melyen meglátszott, hogy küzdött, élt és működött, mint ők, melyek olyanok voltak, mintha az élet minden nyom nélkül szállt volna el fölöttük, ki nem ragadva őket élettelen nyugal-mukból.

Rendkívül büszkék voltak arra, hogy olyan frissek és fiatalok — pedig az természetes volt. Kézbe sem vette őket soha senki, szép fehér leveleikre sohasem folytak piszkos könnyek, és sohasem szorították gyöngédtelen kezek dobogó kebelre, mint egyetlen vigaszt, mely emel, föntart és lelkesít.

Mindig lenézték az öreg bibliát, nevettek egyszerű, majdnem szegényes külsején, egyszerű fekete

ruháján, apácának, öreg kisasszonynak, vén, elkopott jószágnak nevezték, mely maholnap a zsidó kezére, vagy a kemenczébe kerül.

Az öreg biblia nem hallgatott reájok, mert az öreg biblia meg tudta becsülni tartalmát. Tudta jól, hogy a mi benne meg van írva, az fölér mindennel, és túlél mindent, a mit valaha írtak és még írni fognak. — Tudta ő ezt jól és elbizakodás nélkül tartotta fönn tekintélyét, mert avval elveinek tartozott — s az öreg bibliának szilárd elvei voltak!

Ma este épen nagy beszélgetés volt a könyvek között, igen élénken vitatkoztak, mint ahogy az ilyen tudósféléknél divik. Csak a biblia huzódott meg csendesen az egyik sarokban és gondolkozott.

«Gondolatszabadság mindenek előtt!» mondá egy vastag kötet, melyben valaki igen elmés módon be akarta bizonyítani, hogy tulajdonképen nincs is Isten.

«A szerelem a legszebb vallás!» csiripolt egy aranyvágásu könyv, melyen a költő arczképe, rettenetesen boglyos hajjal és óriás pápaszemekkel diszlett — hihetőleg azért, hogy tekintetével a dolgok velejéig hatolhasson.

A felvágatlan könyv hallgatott, de igen jelentékenyen sóhajtott fel, mire a többiek a csodálat kifejezésével feleltek.

A felvágatlan könyvet mindnyájan sphinxnek nevezték el, mert senki sem tudta azt elolvasni, s maga sem volt egészen tisztában beltartalmával,

miből azt gyanítá mindenki, hogy oly mély és tudós, hogy senki sem foghatja föl — még önmaga sem.

Mindíg hallgatni szokott, de oly jelentékenyen tudott sóhajtozni, hogy mindjárt meglátszott rajta a magasztos szellem.

«Mennyit nem veszít a világ azáltal, hogy mi itt a porban, elfeledve heverünk,» mondá egy physikai mű, melyben minden új lett volna, ha történetesen már száz évvel ezelőtt nem lett volna már elavult.

«Az az ember, ki itt minden héten tisztogat, úgy hiszem, nem is tud olvasni, s így megöregszünk a nélkül, hogy hivatásunkat teljesítenők.»

A könyvek erre nagyot sóhajtottak és néhány vékony verskötetecskéből még zokogás is hallatszott ki. Aztán jó éjt kívántak egymásnak és elaludtak.

Mit csinált az alatt a mi jó, öreg bibliánk?

Emlékezett.

Szeme előtt feltűnt egy ifjú lányka képe, ki épen confirmátióra megy. Szőke hajában a napsugarak játszanak, fehér ruhája lebeg a szélben, kék szeme le van sütvé, az újdonatúj fekete bibliára, melyen egy kis ezüst kereszt díszlik.

És ismét látja, látja halványan, megtörve, szeme egyik lapján mereng, melyen egy hervadt fenyő-ágacska és egy hervadt pálmalevél darabka összefonódva fekszik.

És látja az agg, kiszenvedő nőt, látja ismét szemeit, szelíd szemeit lapjain, érzi, hogy csókolja hideg ajka lapját és a hervadt ágat, a hervadt leve-

let rajta, látja a sugárkört fehér haja körül, s látja a lelket, a hogy fehér szárnyait kiterjesztve, ég felé repül.

Az ág és a levél még benne vannak, de vajjon hol? — —

E perczben a félig nyitott ablakon, régi szeleburdi módjára beköszöntött a szél. A könyveket kicsit megrázta, az öreg bibliának pedig egészen felfújta lapjait, úgy hogy kétfelé nyílt; és a mint a holdfény rája esett a nyitott, sárga lapra, azon kicsi, hervadt koszorú tűnt föl, mely egy sárgult fenyőágacskából és egy összezsugorodott pálmalevél darabkából állt.

Tán az volt?

Az öreg biblia komolyan nézett reájuk. Mi lehetett történetük, milyen lehetett sorsuk, mely a pálmalevelet a fenyőággal, a forró dél gyermekét a hideg éjszak gyermekével, lapjain egyesíté — holott egy egész világ volt közöttük?

A biblia halkán kérdé ezt magától, s a pálmalevél meghallotta.

«Elbeszélem történetemet,» susogá csöndesen. Az öreg biblia figyelmesen nézett reá, a levél pedig elkezdé:

A nap megcsókolta egykor a merev sziklafalat, és e csókból lőn egy fának a magva.

Karcsun, magasan, mint a sheik leánya, ki lenn a völgyben minden reggel apja piros sátorából lép ki, nőtt fel a fa. Királynőnek született, karcsú alak-

ját óriás levélkorona árnyalá be, melyre a regg rubintokat csókolt, melyet a nap megaranyozott, az est telehintett gyönggyel.

Milyen szép volt! Milyen fiatal és ragyogó — s milyen teljes reménnyel. Alig tudta gondolataival elérni azt a sok, azt a véghetlen boldogságot, melyet képzelme elébe festett. Annyit várt az élettől!

Midőn alakja egész szépségében kifejlett, az egész vidéken elterjedt szépségének híre. A nagy, szivárványszínű paradicsommadarak felszálltak hozzá a völgyből és csodálták, imádták, a völgy szerelmese, a szellemes kis szellő, elpártolt kedvesétől és hozzá esengett fel, a virágok tömjénillatot küldtek fel hozzá.

De a szép pálma hideg és büszke volt, mint a hogy az egy királynőhöz illik! — Nem indította meg imádóinak szerelme, csak ragyogó atyjához tekintett fel, csak azt szerette, csak annak hódolt, mert erős volt és büszke, büszkébb és erősebb, mint ő maga.

Egyetlen kedvtelése az volt, hogy jót tett, boldogított. Száz meg száz madár család talált oltalmat, fészket koronája árnyában, s ha csíripolni kezdtek, s a szél megingatá a nagy, hosszúdad leveleket, az egész fa olyan volt messziről, mint egy óriás, zengő, smaragdzöld madár, mely szárnyait kiterjeszti a légben.

Még egyet kedvelt a szép pálma, és ez az ábránd volt.

Ha atyjának lüángoló, óriás szeme rajta nyugodott, lelkében gondolatok támadtak, eszmék, melyeket senki sem ismert, égő, szenvedélyes álmak.



Álmodott a szerelemről, melyért küzdeni kell, mely szenvedtet és gyönyört nyújt, mely méreg is, méz is a szívnek. A szerelemről, mely hódoltat ma-

gának, de meg is hódol, a szerelemről, mely lealáz, de e lealázásban felmagasztal, a szerelemről, mely rabnővé — de királynővé is tesz!

Lassanként elfordultak tőle azok, a kik szerettek, mert a fa megvetette őket. Lement a szellő, lement a virágillat, lementek a madarak. A szellő talált virágra, az illat lehelletre, a madár más fára — csak a pálma nem talált senkire!

És évek múltak, a sziklafal mind égetőbb lett a naptól, és a fa álmodott tovább és várt tovább.

Kire? Mire? —

A szél beszélt neki egykor, még gyermekkorában egy magas szép fáról, mely éjszakon virúl, mely örök — zöld és örök — ifjú, melynek szirmai soha le nem hullanak, melynek koronája az ég felhőibe vész.

Ez a kép szívébe vésődött, ezt a képet szerette, imádkozta öntudatlanul, erre várt, ez után epedett.

Szegény fa! Dél és észak között egy egész világ a határ — és a fáknak nincsen szárnyuk!

Mit felelt erre a fa?

«Van a lelkeknek!» És várt.

Egy századig állt a sziklafalon, ekkor levelei lehulltak, én voltam az utolsó — és a fa kidőlt. Egy vándor talált meg engem és elhozott kedvesének, az összerakott és ide tett e lapok közé.

A mit most elbeszéltem, azt itt e földön életnek nevezik.

«És mit teszel mostan?» kérdi remegő hangon a fenyőág.

«Várok!» felelt a levél: «Még mindig várok.»

«Hát neked nincs történeted?» kérde a jó biblia a fenyőágtól.

Egy perczig elcsöndesett minden — ekkor rezgő, csengő hangon elkezdé a fenyőág:

A hol a lég tiszta mint a kristály és kék mint a saphirkő, hol a sasok szállnak és a napba néznek, a felhők borus országa fölött, hol a napsugár a jég-szikláról visszaverődik — ott született az én fám, komoly és büszke fönségben.

Feje fölött sugárzott a nap, alatta dült a vész és dörgött az égi háború, és ő mosolygott e gyermek-játékokon. Zöld orma kiemelkedett fehér hóköpenyéből, mint egy smaragdkorona.

Két ellensége volt a fának — a vész és a tél.

A vész elszáguldva fölötte, dörgött: «hajolj meg!»

A fa egyenes maradt.

A tél jeges kezét fejére téve zúgott: «hódolj meg! Hervadj, halj el mint minden, a mi virúl, minden a mi él!»

A fa egyenesen állt és zöld maradt. Diadalmaszkodott vész és tél fölött.

És az egész vidéken meghódolt neki minden, félté és irigyelte minden. A sasok csodálkozva szálltak le hozzá, a hegy, e meghódított földje a télnek, melyet örök országává tett, néma bámulattal, titkolt irigységgel tekintett reá. Csodálta föld és ég, mint a legnagyobb győztest.

Egykor ismét megunta a tél az egyedüllétet, belé-

szeretett az ifjú tavaszba és feleségül vette. Az ifjú nő, ki szép és kecses volt, körülnézett a szétdőlt halott világon, körül lebegett, hogy azt ismét felébreszsze.

Elment a patakokhoz és reájok lehelve, leolvadt róluk a merev jéglepel és ismét folyni kezdtek. Midőn lába érinté a földet, fölébredtek a virágok és kikandikáltak a zöld fű mögül, szárnyának csattogására a lég pillangókkal telt el, és énekére a madárkák visszatértek a meleg országokból. Körüljárt mint egy ifjú nő, kinek léptén az elhagyott házban minden megnépesül, rendbe jó, napsugaras lesz.

Fönn a hegyen fehér, hideg, zúzmarás tél maradt. A kecses tavaszt bántotta a hideg lég, mely nem melegült fel lehelletétől, piczi lábai lecsúsztak a hegy meredekéről, csak a fa állt ottan zölden, frissen a tél közepette, mint egy oda tévedt csókja a tavasznak.

«Rút vagy,» susogták ekkor az irigyek. «Légy fehér mint mi, jeges mint mi, hideg mint mi.» De a fa csak zöld maradt, zöld a tél közepett.

Egykor feljött hozzá egy vándor. Szép, sugár ifjú volt, szőke fürtjei vállára omlottak, kezében lant volt. Az leült a fa alá és kezdett dalolni.

Dalolt a forró délről, a nyár hazájáról, a szerelem hazájáról, a mák, a mámor hazájáról. Hol a lomb között biboros gránátalmák érlelnek, hol az aloék, a szép nők, a karcsu pálmák virulnak. És a fa hallgatta dobogó szívvel, ő, ki nem gondolt

eddig csak harcra, küzdelemre, diadalra, ellágyult mostan.

Szeme előtt lebegett a karcsu pálma; a szél játszott zöld levélhajában, tövisei érinték sugár derekát, feje lombja között nyugodott — lombjuk összeölelkezett és lelkük is.

Összeölelkezett bennük jég és láng, és a jég elolvadt, a forró láng meg enyhült.

«Egymásnak vagyunk teremtve és a világ van közöttünk!» susogott lázasan és feje lehanyatlott.

Lenézett a völgybe, hol mindenki szeretett és álmódott a szerelemről, mint a vak a napról, melyet soha nem látott, de melynek sugarát érzi. Gyökereit ki szeretette volna rántani a hegyből, de erőlködése sikertelen volt.

S századok múltak ismét. A fa, mely ellentállt vésznek, télnek, fázott lelkében és epedett és vágyódott egy meleg sugár után.

De a sugár nem jött.

Egykor földrengés volt és a fa ledőlt. Engem egy vándor tört le és elhozott kedvesének, az pedig összefont e levéllel s e lapok közé helyezett bennünket.

A fenyőág elhallgatott, a hervadt pálmalevél remegett a felindulástól s ő benne is úgy fájt, úgy örült valami.

S a két hervadt levél összenézett csöndesen, búsan.

«Összekerültetek végre!» susogott az öreg biblia, komoly szelid hangon.

A légen fájós, bús sóhajtás huzódott keresztül — aztán elcsöndesedett minden.

Reggel felpattant az ajtó, és egy kedves, szőke fürtös kis lányka ugrott be.

Megállt a szobában és körülnézve, szemei könyvekkel teltek el.

«Kedves, jó nagyanyám,» susogott; aztán közelebb lépett a könyves almáriomhoz, mintha keresett volna valamit.

«Engem végy, engem,» susogott minden könyv, s mindinkább előre tolakodtak, hogy meglássa őket, s egy pár — milyen kaczérság — még arany szegélyét is csillogtatta.

A kis lány egyszerre felkiáltott és piczi, fehér keze megfogta a piszkos, megvetett öreg bibliát. Kezébe vette, ajkához nyomta s sűrű könnyei kezdének folyni az avatag boritékra. De midőn felnyitá, észrevétlenül kicsúszott a kis koszorú a levelekből, és leesve a földre — porrá vált.

S nem maradt e két szép, e két büszke fából semmi, semmi — mint e kis porhalmocska a földön?

Az öreg biblia, mely most a kis lány varróasztaláján az ablak mellett fekszik, másképp gondolkodik. Mert ő tudja, hogy Isten országa nagy és véghetlen mint szerelme, s van hely benne mindazoknak, kik ide lenn szerettek, mindazoknak, kik epedtek és eltikkadtak, kik szenvedtek, küzdöttek — — — kik kerestek és sohasem találtak.



# VIRÁG ÁLMOK



„Csiling — csiling!“ kezdék el a kis hóvirágok és kidugták kecses kis fejcskéiket a már olvadozó hólepel alól.

«Csiling — csiling! itt a tavasz; csiling — csiling, itt a szellő, itt a fecske, itt a lepke, itt a meleg nap-sugár, a kikelet mosolygása, itt a harmat, a kikelet örömkönyje; csiling — csiling, itt vagyunk mi is, a tavasz hírnökei, a kicsiny hóvirágok!»

Jött az ibolya, félénken kutatva, vajjon veszélytelen-e a megjelenés és vajjon nincs-e itt többé az irigy hó, mely minden őszszel eltakarja az egész földet és letaszítja a szegény kis virágokat a sötét kamrába aludni, ha nincs is kedvök hozzá.

Jött a gyöngyvirág, a nefelejts csak később jött, mert finom arcszínének ártott a még kissé hűvös szél, követte őt a bájos rózsa, a fényes tüzi liliom, utána jött az illatos szegfű, a kevély tulipán, az álnok gyűszűvirág és a nőhűség, egy szó-

val mind, mind, utóljára a passiflóra és — itt volt a nyár.

«Mit csináltál ott lenn az egész télen át?» kérde a rózsza a tűzililiomot nyájas, csengő hangon.

«Álmodtam! ragyogó, dicső álmam volt! Hadvezér voltam. Lépteimet enyészet jelölé, pillantásom rombolás volt, parancsomra lángba borultak városok és falvak. Mert az én jelszavam halál és győzelem. Diadalaim közepett hallottam a szerencsétlenek hangját, átkot kiáltottak reám, a kinek csak fel kellett emelnem karomat, és fejedelmek csókkolták lábam porát! De az átok utolért, győzelmeim koszorúját hervadtnak láttam, s életemet féreg emészté.

Virágok királynéja, engem a lelkiismeret bántott!»

«Én költő voltam», kezdé az illatos szegfű. «Tömjenfüst környezett, képem hazám pantheonjában foglal el méltó helyet s nevem az utókoré. De a dicsőség fénye nem melegít, a babér nehéz a nő homlokán; a nő szerelemre van teremtve.

Az ég szellememnek megadott mindent, de szívem meg nem értve senkitől, lassan vérzett el az életben.

Virágok királynéja, én büszke voltam és szerencsés, de boldog soha!»

«Én udvarhölgy valék», mondá a pompás tulipán, «képmutatás volt egész életem és a szó ajkaimon hazugság vala. Fényt, az élet üres örömeit hajhász-

tam, melyeknek hiúságát nem ismertem el. Pedig enyém volt minden, mi az életet valóban boldoggá teszi, szerető férj, kedves, szép gyermekek — de én azokat semmibe se vettem. Minden érzést, minden eszmét álnok szívű, léha udvaroncokra pazarlék, s miután ifjúságom elmúlt, s véle uralmának ideje is, még egy boldog emlékem sem maradt, mely az aggkor szomorú napjait megvigasztalhatta volna.»

Virágok királynéja, én ismertem az élet fényes nyomorúságát, de boldogságát nem!

«Homlokomon a vértanúk töviskoronája virul», hangzott a passiflóra ajkairól, «és keblemben háromszoros tört hordok.

Küzdöttem a jóért, a szentért, de az igazság nem lakik többé a földön és az erény díja a szenvedés. Üldöztek, vérig kínoztak, míg meghaltam. De ügyem győzött és az emberek, kik az élőtől megtagadtak mindent, örökzöld koszorút fontak a halálfő homloka körül.

Virágok királynéja, életem küzdéssel és megadásal teljes volt. Lelkiismeretemet tisztán óvtam meg, de boldog nem lehettem soha!»

«Engem a föld gyöngyének neveztek el», zengett a tubarózsa, «én odalisk voltam s szépségem elhomályosítá a napot az égen, a fénylő csillagokat. Ambra illata lengett körül. Hafiz dalainál szunnyadtam el. Kelet rózsaberkei alatt hallgattam esténként a bülbül búbajos énekét. De ajkam el volt átkozva,

mert csókolnom kellett azt, a kit nem szerettem, és azt, a kit szerettem, csókommal, szerelmemmel megölém.

Virágok királynéja, mi az élet, ha nincs benne szerelem? Mi az élet, a boldog szerelem koronája nélkül?»

«És te?» kérdé a rózsza az ibolyát, mely szemérmesen és ábrándozva tekintett ki zöld levélfátyolából, «te mit álmodtál?»

«Én», felelé a szerény kis virág reszkető, dallamos hangon, «én nem beszélhetek semmit. Se dicsőségről, se fényről, se hódításról. Életem nyugodt volt a patak partján, kicsiny, alacsony kunyhóban, szerető férj oldala mellett éltem.

Távol a világ zajától, nem ismertem az életet, csak a természetet.

Én boldog voltam virágok királynéja, mert a megelégedés, az ártatlanság és a szeretet boldogság, nem földi, de égi boldogság!»

Mély csend lőn. A virágok viruló kelyheiből ömlött az illat és az éj reájok terjeszté titokteljes fátyolát.



## A MIT A NAPSUGARAK LÁTNAK.

**H**árom fiatal sugár találkozott a nagy napraforgó terjedelmes fészkeben.

Ki nem ismeri a nagy napraforgót?

Hisz aranyzárga szirmai már messziről csillognak elénk s nincs az egész mezőn, pedig a mező jó nagy, olyan nagy, hogy nem látszik se vége, se hossza, egy egyetlen virág sem, mely csak félig is oly magas volna. Kelyhe mindig a nap felé fordul, a mi természetes, miután a vendéglők kapui rendszeren az országútra nyílnak, a napraforgó pedig nem egyéb, mint a fiatal víg napsugarak kedvencz vendéglője és találkozó helye.

Ott jönnek össze reggel s a nap foglalatosságait tervezgetik, este felé pedig, mielőtt a földtől elbúcsúznának, ott találkoznak a víg czimborák s a legmulatságosabb kalandok elbeszélésével űzik az időt. A sugarak sokat tudnak mesélni — nem hiába látnak meg mindent, mi a világon történik, még a legelrejtettebb, legtitkosabb dolgokat is — mert hiszen még azok is napvilágra jönnek végre.

Az egészen fiatal kezdő sugarakat itt mutatják be legelőször, az idősebbek pedig ott beszélnek el nekik

minden csinjuk-binjuk titkát. — Elmondják, hogy ragyognak a vízcsepre s alkotnak belőle szivárványt, hogy fürösztik vérben a kék hegyek ormát, hogy rajzolnak, sűrű lombon keresztül ragyogva, furcsa alakokat a földre, hogy csinálnak a tenger minden habjából egy-egy aranyhegyecskét; s a fényes ujonczok vigan ragyognak ki a nagy napraforgóból s elkezdik mulatságos utazásukat.

Ma épen három jó barát találkozott a vendéglőben, még pedig nagy örömmel, mert már hónapok óta nem látták volt egymást.

Künn foly a pezsgő élet; a hangyák fontos képpel szaladgálnak a gyepen és a gabna folyamán tépelődnek, a csinos méhecskék a virágok kelyhébe mézet lopni járnak, a pillangók a legújabb divat szerint felöltözve, bágyadtan, unott arczczal lebegnek a virágok fölött, azok pedig kaczerkodnak, ábrándoznak, vagy pedig mohó kíváncsisággal hallgatják az utolsó virágbál leírását, melyet egy pár vastag bankárpofájú cserebogár suttog kelyheikbe.

De a három jóbarát a napraforgóból legkevésbbé sem vágyott ki; ők kényelmesen nyújtóztak el a nagy virág sárga levelein, mindegyik előtt pedig egy jó nagy harmatcsepp csillogott, mely ízletesebb volt a legjobb champagnei bornál.

Mind a három sugár szép fiatal volt. Szép fiatal sugár?! Ki hallott valaha ilyet, hisz minden sugár egyforma? Bocsánatot kérek, — ez nem úgy van.

Sugár és sugár közt ugyancsak nagy a különbség. Az egyik halvány, bágyadt, mint egy ifjú lányka, a másik égő, csupa élet. — Van fehéres, sárga és ragyogó aranyszín sugár is. — Én ezt jól tudom, mert ha reggel varróasztalomnál ülök, besütnek hozzám a sugarak, «fogj meg»-et játszanak kis szobám falain és padlóján, pajkosan futnak el zongorám húrjai fölött, s mindenféle csinyt követnek el. Ilyenkor aztán önkénytelenül kihull a munka kezemből és mosolyogva nézem a pajkos fiúk vidor játékát. Nagyon jól ismerem őket, s így meg lehetnek győződve arról, hogy állításom tökéletesen alapos. Ezen magyarázat után többé nem lesz feltűnő, ha a két jó barát leírását folytatom.

Tehát, a mint az előbb említém, igen szép, deli sugarak mulattak a nagy napraforgóban. Színük arany-sárga fényes, természetük karcsú s fényük oly vidor és pajkos, hogy jelenlétük által egész környezetüket megvilágítják. Oh, ti kicsiny démutkák és violák a mezőn, ti vígan csengő gyöngyvirágok, nemde, ti jobban tudátok leírni ifjú barátainkat? — «Úgy tud égni, ha szerelmet vall!» mondaná az egyik, «oly fényessé válik, ha kelyhembe pillant!» mondaná a másik. A kis vadrózsa meg hirtelen elpirul, s le-süti kelyhét, — tudom, mit szeretne mondani az én szégyenlős kis barátném, s nem is kellene e miatt elpirulnia. Hisz senki sem fogja rossz néven venni, ha a kis vadrózsa azt mondja, hogy «csókja oly édes!» mert nemcsak a kis vadrózsák a mezőn és

a pompás centifoliák a kertben, de még a bűbajos emberi virágok, a fiatal leánykák is egyet fognak érteni vele. Alig van olyan, a ki ne érezte volna ajakán az ilyen csóknak varázsos édességét, s ha nem is érezte, legalább álmodta, kívánta — s azt épen nincs miért szégyenleni.

Azonban ne foglalkozzunk oly soká a kis szégyenlős vadrózsával, hanem hallgatózzunk inkább a nagy vendéglő ajtajánál. Nem sértjük meg ez által a bon ton szabályait, mert azt, a mi már egyszer napfényre jött — azt mindenki tudhatja.

«Hej, barátim», kezdé az első sugár, «ugyancsak furcsa tapasztalatokat szereztem néhány nap alatt, s mondhatom, hogy nehéz lesz ezentúl nálamnál finomabb tapintatú és élesebben látó lényt találni. Vagy két héttel ezelőtt kedvem kerekedett ama nagy városban körülnézni, melynek fényes tornyai ott a távolban csillognak. Lassan osontam odább a háztetőkön s ablakokon; ez utóbbiak a hőség miatt gondosan be voltak függönyözve, s hiába kerestem nyílást, melyen keresztülcsúsztatva, megleshettem volna a lakosok cselekedeteit. — Végre egy zöld függönyökkel bevont ablakhoz értem, mely nyitva volt s a fal között épen elég hely maradt, hogy rajta karcsú alakommal becsúszhassam.

Mély csend volt a szobában, csak egy falióra lassú ketyegése hallatszott. A falakat gyönyörű olajfestmények fedék be, s jól esett a méla, szende madonnaföket vonni be glóriafénnyel, a bájos fürdő

nymphák hosszú haját színaranyyná változtatni. Az utolsó virágból szépségei is csokorra kötve mosolyogtak elém egy keretből — s mondhatom jól voltak találva, sőt az én geniális, szenvedélyes mákom oly élethíven volt ábrázolva, hogy nem birtam varázserejének ellentállni, s egy égő csókot nyomtam az élettelen vászonra.

A szoba kicsiny s bútorzata igen egyszerű volt; sajátságossá tévé a leírhatatlan rendetlenség, mely benne uralkodott. A székeket papiros és ecsetek lepték el és a körülálló szobrokon nem épen classicus tárgyak foglaltak helyet. — Így ama szép Apolló fürtein hálósipka díszlett, mintegy jelképezve az újkor költészetét, míg a milói Venus lábainál papucs hevert, mely daczára annak, hogy uralmának jelvénye, itt igen furcsának tetszett. A földön elkezdett képek, összegyűrt illatos levélkék, könyvek, színek heverték, oly chaost képezve, melyből még egy Isten is alig tudott volna valamit alkotni. — Gyorsan osontam odább ezen érdektelen tárgyakon, s szemem egyszerre csak egy gyönyörű karcsú alakon akadt meg, ki az ablak mellett állt.

Magas fiatal ember volt, vállára omló sötét fürtökkel, pajkos, majdnem negédes mosoly játszott ajkán. Fekete bársonykabát simult erőteljes alakjához s kiemelte annak gyönyörű formáit, míg a hátravetett gallér szabadon hagyta a büszke, erős nyakat. — Keresztbe font karokkal állt egy állvány előtt, míg szeme merőn, de lángoló hévvel

szegeződött egy pontra a szoba közepén. Én, tekintete irányát követve, csakhamar rátaláltam arra a tárgyra, mely a szép ifjú figyelmét annyira magára vonta. Be kell vallanom, hogy e tárgy megérdemelte figyelmét. Vestaszüzet ábrázoló szobor volt az. A remek szépségű tagokon habos fehér selyem ruha folyt alá, melyet a derék körül aranyvirágos öv szorított össze, a gyönyörű kar ki volt terjesztve s fehér ujjai között lámpást tartott. A szép fő, a tiszta arczél, a nagy kék szemek, a görög módra hátul csomóba tűzött fürtök, oly bámulatosan szépek voltak, de arcza oly márványhideg, oly halvány volt.

Mondhatom, hogy ez a szobor, minden szépsége mellett, még sem bizonyítja nagyon alkotójának genialitását, mert a valódi művész még a hideg márványba is tud egy szikrát lehelni amaz örök tűzből, mely lelkében ég.

Mély csönd volt.

Egyszerre az ifjú visszalépett az állványtól, meghajtá magát és tiszta csengő hangon mondá, fürteit reszkető kézzel hátrasimítva: «Az állás remek, ha nagysádnak tetszik, elkezdhetjük». — És oh csoda! A szép szobor a szoba közepén megmozdult, lassan, alig észrevehetőleg hajtá le büszke fejét és egy hideg pillantással ismét büszke nyugalomba esett vissza.

Az ifjú tekintete fellángolt. Oh, mily hidegek vagyunk mi, napsugarak, legragyogóbb fényünkben,

egy szép szem pillantása mellett! Mi évezredekig ragyogunk le a jeges hegyek ormára, s legforróbb csókjaink sem olvasztják fel a jeget merev felszínükön. Egy szép szem pillantása ellenben még a holtba is életet lehelhet és könyeket olvaszt a szív jegéből.

Az ifjú ecsete röpült a vásznon, mesteri kézzel körvonalozta az elragadó vonásokat, és keze mind gyorsabb, tekintete mind lángolóbb lőn, s a szép szobor arcza lassanként pirulni kezdett és ajkai remegtek... e perczben felhő takará el a napot, hirtelen zivatar támadt s én kénytelen valék a szobát elhagyni.

Rendkívül kíváncsi voltam a dolgok további folyamára; s azért, mihelyest ismét kiderült az idő, ott termettem az ablak mellett, de azt fájdalom, zárva találtam. Így történt ez több napig egymásután, úgy, hogy türelmetlenségemben már nem tudtam hova lenni; órákig ott álltam az átelleni ház kéményén, de ha bár ki is nyílt néha az ablak, a függönyök oly gyorsan és szorosán húzattak ismét össze, hogy be nem juthattam a szobába.

Egyszer kicsit szeles idő volt s szél bácsi, ki igen jó barátom, kérésemnek engedve, oly nagyot fújt a nyitott ablakra, hogy a függöny kissé szétvált, s én egy ugrással benn termettem a szobában.

Az ifjú festő az állvány előtt állt, s keze oly gyorsan mozgott a vásznon, hogy lehetetlen volt a

kép vonásairól fogalmat szerezni. Végre letevé az ecsetet és szakadozott, felindulástól reszkető hangon susogá: «A fő elkészült, most az alakhoz kezdetünk».

Azonban kész művére tekintve, egyszerre csak elsápadt, szemei szikrákat szórtak, mintegy hosszú álomból ébredve, simította el kezét forró homlokán s ajkáról szenvedélyes, örömittas kiáltás hangzott. Mert a vászonról bűvösen, igézően egy bájos Ámorfő mosolygott feléje. A szemek oly vágyva égtek, az ajkak körül csókra hívó mosoly játszott, az apró fürtök, piczi fekete kígyókként leskelődve bújtak elő a rózsaszín fül mögül, s az apró gödröcskéekben a száj két oldalán annyi pajkosság, annyi szerelem játszott. A szoba közepén remegve állt a szép szobor, kezei lehajtott arczát fődtek és a nyúlánk fehér ujjakon keresztül csillogó könyvek peregtek. — Ezek a felolvadt szívnek könyecseppjei voltak, és ezt az ifjú pillantása tette.»

«Történeted igen érdekes volt», mondá rövid szünet mulva a másik sugár, kényelmesen elnyújtózva nyugvó helyén, «s éles látásod valóban bámulatra méltó. Csak egyben nem érthetek veled egyet, és ez amaz állításod, hogy az emberi szem pillantása túlragyogja aranyos fényünket, melegebb lánggal bír és nagyobb hatást idéz elő. Be is fogom bizonyítani állításod helytelen voltát.»

A másik sugár hitetlen képpel mosolygott barátjára, míg az észrevehető erőlködéssel rántá ki magát

dolce farnientéjéből és óvatosan tekintett ki a virágból, hogy nem hallgatózik-e senki?

«Tudod, pajtás», kezdé, «én valamivel idősebb vagyok náladnál, s ezért, valamint némely jó tulajdonságom miatt, szép úrnők kiváló bizalmát bírom. Gyakran használt már fel legtitkosabb dolgaiban, s már több igen gyöngéd ügyet bízott reám. Tudvalevő dolog, hogy a nap már évezredek óta szerelmes a hegyek büszke királya, a Montblanc-ba. A Montblanc a világ teremtésekor még nem foglalt el oly magas állást, mint most. Közönséges hegy volt, egyéb semmi, midőn a büszke nap egyszerre lángra lobbant érte. A szerelem furcsa szélységekkel jár, s nálunknál okosabb lények törték már a fejüket azoknak megfejtésén, s soha sem értek el kielégítő eredményt. — Elég az hozzá, a nap, a királynék királynéja, belészeretett a Montblancba. E percztől fogva mindent megtett, hogy kedvesét magához felemelje s szerelmére méltóvá tegye, s cselszövényei által nemsokára annyira vitte, hogy a hegy napról-napra emelkedett, míg végre hóval fődött csúcsa büszkén s magasan trónolt törpékké vált társai fölött.

Királyllyá tette őt is, mert büszkeségét sérté, hogy az egész természet szeme láttára egy közönséges hegyet ajándékozzon meg szerelmével. Ez egyébiránt nem is új dolog, s nemcsak a hegyek, de az emberek történetében is sok ily esetre fogtok akadni.

Mindazonáltal a Montblanc nem bánik épen szeretetreméltóan jótevőjével, oly hideg és érzéketlen természetű, hogy a szép nap legszelidebb s legnyájasabb fénye sem képes jeges szivét megindítani. Komoly ábrázatán soha sem vonul el mosoly s e hidegség még inkább ingerli heves úrnők szenvedélyét.

Tavaszzal mindig legkedveltebb sugarait, ajándékokkal megterhelve küldi le kedveséhez; ez évben nekem jutott a szerencse, hogy e küldöttséget vezesse.

A Montblanchoz leérve, elébe terjesztettük ajándékainkat, fehér fürteire ragyogó rubintkoronát nyomtunk, óriási tagjait finom rózsaszín fátylakba burkoltuk és keblét alpesi rózsa és mohcsokrokkal ékitettük fel.

De méltóságos feje alig üdvözölt bennünket, s arca oly hideg, oly mozdulatlan maradt, mint azelőtt.

Mondhatom, hogy szivem elszorult, ha arra gondoltam, hogy egy meleg szó, egy édes üdvözlés nélkül leszek kénytelen szegény úrnőmhöz visszatérni, s e gondolat annyira felizgatott, hogy legmelegebb fényemmel ragyogtam a hegy rubintkoronás fejére. — Nem tudom, mi adott kifejezést, lángot, erőt fényemnek — évezredes szenvedély, évezredes sóvárgás égett benne, s szép úrnők ragyogó szeme forró szenvedélylyel tekintett le kedvesére. — Ekkor a büszke hegy egyszerre inogni

kezdett, tagjai remegtek és halvány, hófehér ábrázatán tompa morajjal, elfojtott zokogással egy csillogó, mindig növekvő köny gördült alá, és zúgva csapott le a mélybe. — A völgyből kétségbeesetten hangzott e kiáltás: «A hólavina!» és síri csend lőn.

«Nos, pajtás», végzé be mosolyogva a sugár, «nem vallod-e be, hogy kissé nehezebb feladat egy óriás hegyet könyekre fakasztani, mint egy bohó kis leányt. Mi, napsugarak, mégis csak hatalmasabbak vagyunk egy ifjú festő pillantásánál?!»

«Csalódotl, barátom», mondá a harmadik sugár, mely mindeddig semmit sem szólt és gúnyosan hallgatta fiatal barátai dicsekvését. «Itt sem az emberi szem pillantása, sem a napsugarak fénye működik, s az az erő, mely velök ily csodákat műveltet, nem bennök rejlik. Ama nagy hatalom tette mindezt, mely titkos szálaival az egész mindenséget összetartja, mely oka minden hatásnak, mely a csillagot az éghez, a virágot a földhöz, a szívet a szívhez köti s melynek nevét a végtelen viszhangozza!»

A sugarak egyszerre csak elhallgattak, elegáns pillangó látogatójuk érkezett és bizalmas csevegsőknek vége szakadt. Azonban ti kétségkívül kíváncsiak vagytok ama égi hatalom nevére, melyre az egyik sugár oly roppant súlyt fektetett. De hiszen azt könnyű lesz kitalálni! Kérdezzétek meg önmagatokat, mikor először fogtok pirulni egy tekin-

tet varázshatalma alatt, s szívetek dobogása feleletül fog szolgálni. Az egyik félénken fog elpirulni, a mint azt a kis vadrózsánál láttuk, a másik ijedten fog szívéhez kapni, a harmadik sirva fog leborulni, s lesz egy olyan is, ki ragyogó szemeit ihletten éghez emelve, boldogan, ittasan fog felkiáltani: «Enyém a mennyország!»



## FÜRED.

Volt egyszer sok-sok száz évvel ezelőtt egy szép fehér kastély. Karcsu tornyai aranyként csillogtak a verőfényben, magas tarka üvegtáblás ablakai és árnyas erkélyei voltak, melyeknek furcsán faragott rácsozata körül finom növények kúsztak fel, s fonódtak illatos lugasokká, melyek alatt esténként halk hangok susogtak, örök szerelemről, örök hűségről, mintha valami örökké tarthatna e földön. Volt egyszer egy csendes tó, tiszta kék hullámai, csillogó, lenge habgyöngyei valának, melyek fehér karokként ölelték át a kastély ragyogó márványlépcsőit. A ki letekintett a mélybe, az ott láthatta a fehér kastélyt, mint fekszik az a tónak dobogó kebelén, tornyaival és erkélyeivel, tarka ablaktábláival, melyeken keresztül az esti pír csillog, s úgy tetszett, mintha a mélyből is ugyanaz a dal hangzanék fel — örök szerelemről, örök hűségről — melyet a viruló lugasok alatt rózsás ajkak susogtak.

És a dal tovább cseng. A kastély büszke tornyai romba dőltek, hasadékaiban az üvegtelen ablakrámák, egy halálzó üres szemeiként, rémesen



tátongnak; az erkélyek megbarnult faragványait dudva lepte el, és azok a hangok, melyek egykor a viruló lugasok alatt susogtak, örökre elnémultak. De a tó ifjú maradt. Tükre még épp oly sima, mint századokkal ezelőtt, a fehér habok a régi hévvel ölelik át a kastély megbarnult, összeroncsolt lépcsőzetét és a rombadőlt kastély még mindig ott fekszik az örök ifjú tó dobogó kebelén és a mélyből felhangzik a régi dal, örök szerelemről, örök hűségéről, titokszerűen, vigasztalóan.

És a habok susognak rég elmúlt időkről. Újra meg újra el regélik csodás meséjüket, annak az erős halhatatlan szerelemnek történetét, mely a

kastélyt és a tavat egymáshoz fűzi örökre.

A fehér kastély ura meghalt. Nagy pompával temették el, és míg a gyászkiséret zajosan tért

vissza a kastélyba, Tibor lovag, az uradalom örököse, fájdalommal a tópartra menekült s ott szomorúan ballagott fel és alá. Tibor lovag szép erőteljes férfi volt, barna fürtjei vállára omoltak, nagy, álmódzó szemei nem egy szép fiatal kisasszony szivén gyógyíthatlan sebet ejtettek. A szép parasztleányok is lenn a faluban, titokban keservesen sóhajtoztak, ha az úrfi ellovagolt mellettök — azonban se kisasszony, se parasztleány nem dicsekedhetett soha azzal, hogy Tibor lovag szerelmére méltatta volna. Udvarias és szives volt mindenki iránt, de komoly, szép arcza nem lelkesült fel soha, s álmódzó szemei, mintha valamit kerestek volna a távolban, a mit tán meg sem lel soha.

Most is csak oly szoborszerű nyugalommal, oly álmódzó közönnyel merengett a tó ezüstös habjaira nézve, melyekre tündér fátyolt borított a rezgő holdfény. Ekkor egyszerre még ragyogóbbá vált e fény, aranyos csillogássá változott, mely nem fölülről alá, de alulról látszott derengeni és a habok csodásan kezdtek remegni. Oly titokszerűen és mégis oly érthetően susogtak, mintha ama régi dalt zengenék, minden idők és minden nyelvek dalát, melyet a szelek susognak és a patakok csörgedeznek; melyet a csalogányok zengenek, és üde ifjú ajkak édesen rebegnek, azt a régi dalt, örök szerelemről és örök hűségről, melyről a szív ifjú korában álmodik.

A lovag megigézve hallgatott a dalra. Tekintete

ittasan csüggött a csodafényes habokon, melyekből egyszerre egy tündérszépségű nő emelkedett ki. Mind jobban, magasabban bontakozott ki nyulánk alakja a mélyből, aranyhaja nehéz fürtökben hullt alá márvány vállaira és fehér karjai két fehérhattyúként nyugodtak a kéklő hullámokon. A lovag soha se látott ilyen arcot! Ilyen édesen hívó, ilyen igézőn mosolygó ajkakat, ilyen nedves, sóvár szemeket, melyeknek tekintete az övét kereste, és beléjük mélyedt, mint a fehér kastély a kék tóba, örökre, elválhatlanul!

Az ifjú lovag erein zsibbasztó tűzfolyam futott végig, minden vér szívéhez tolúlt, és ékesszóló, szenvedélyes szavak ömlöttek ajkairól. De a szép leány a tó közepén szomorúan csóválta meg aranyfürtös fejét és szemeiből csillogó könnyek peregtek le a tó kéklő habjaiba. E perczben éjfél harangoztak a közeli zárda kápolnájában. Ekkor megnyíltak az édes, bűvös leányajkak, és halkán, halálosan szomorúan hangzott át a partra. «Nem tudlak szeretni, mert lelkemet elvesztettem. Ha azt megtaláltad, én is a tied leszek!» Erre eltűnt az egész jelenés.

Ettől az estétől fogva Tibor teljesen megváltozott. Szomorúan járt-kelt földjein és kastélyában, férfias arcza beesett, alakja meggörnyedt és egész éjjel ott ült a nedves tóparton és forró, sóvár szemekkel tekintett le a mélybe. Ifjabb testvérei hiába faggatták kérdéseikkel, hiába igyekeztek kifürkészni

bánatának okát, Tibor álhatatosan hallgatott és tovább élte szomorú napjait. Testvérei végre nem boldogulván vele, a közeli zárda agg apátjához fordultak, ki a ház régi barátja és azelőtt Tibornak is meghittje volt. Az öreg apát azután addig faggatta, addig intette, addig fenyegette az ég haragjával a megtört ifjút, míg az végre bevallá éji kalandját:

— Epesztő vágy emészti azóta lelkemet, — így végzé be Tibor lovag elbeszélését, — úgy érzem, mintha a világot kellene bejárnom, hogy megkeressem a szép leány lelkét, azonban alig fogom kezembe a vándorbotot, ellenállhatlan hatalom vonz vissza a tóhoz.

— Ez házatok régi átka! — sóhajtott fel rövid szünet után az agg apát, fájdalmasan csüggesztve mellére ősz fejét. Minden száz évben megjelenik a Balaton szép tündére a fehér kastély örököse előtt és vissza kéri tőle lelkét, melyet évezredek előtt, bűnei miatt elveszített. A legelső, kinek megjelent, ősapád legidősebb fia volt. Zárdánk krónikái mint rendkívül tudós embert emlegetik, ki napjait pergamenjei között tölté s csakis a tudománynak élve, rá se nézett az asszonyokra. Ama végzetes éj után azonban, felkötötte kardját és világgá ment, a bölcsék követ kereste, mert azt hitte, hogy a hableány lelkét így visszaszerezheti. Évtizedekig járt országról-országra, bejárta a legmagasabb hegyeket, hol a félszemű óriások tanyáznak, benyomult a mély

barlangokba, hol a boszorkányok bűvitalaikat főzik és a gnómok opál-palotaikban laknak. Nem vette észre, hogy ezalatt szemeinek tüze kialszik, hogy sötét fürtei megöszülnek, hogy magas alakja meggörnyed, a véghetetlen szerelem szívében fáradhatlanul űzte őt országról-országra, vidékről-vidékre. Elvégre hosszas küzdelem után, megtalálta a bölcsék követ egy tojásban, melyet a griffmadár ölébe vetett, hálából, hogy őt egy sárkány körmeiből kiszabadítá. Reszkető kézzel ragadta magához kincsét és tartott hazafelé. Duló fürgetegen, havon s esőn keresztül járt az aggastyán s fehér fürtei ziláltan szállongtak barázdás homloka körül, ócska fegyverzete lityegve függött alá megsoványodott tagjain. Tisztán s kéken terült el végre előtte a csillámló tó, melynek mélye boldogságát rejté magában; az ősi kastély tornyai az esti pír lángjaiban fürödtek és a virágzó fák fölött az ifjú tavasz bűvös illata lebegett; azonban a lovag egyszerre fogyni érzé erejét, s lihegve, fáradtan rogyott össze a tóparton. Ereje végső megfeszítésével emelte fel karját s dobta bele a követ a csillámló habokba és a hullámokból egy agg, redős, iszonyúan eltorzított arc tekintett elébe. Kinek az arcza volt ez? Nem lehetett amaz ifjú lovagé, ki haza érkezett, hogy kedvesét bevezesse őseinek kastélyába! Este felé a ház két régi szolgája tévedt a partra, s a lovagot czimeres fegyverzetéről megismerve, felvitte a vörös hálószobába, a melyben ősidőktől fogva házatok



«Mit nekem emberi bölcseségtek gyarló játékszere. A tudás — nem megváltás»



Országos Széchényi Könyvtár

legidősebb fiai laknak. És ugyanazon éjjel megtörtént, hogy a vörös hálósoba ablakait felrántotta a fürgeteg, és a zúgó hullámokon, fakó holdfénytől körül folyva, feltűnt a szép habeány s szemeiből könnyzáró hullott a tó habjaiba. Jobbjában, magasan fölemelve tartá a tarka fényű követ s éles, gúnyos hangon hangzott át a légen: «Mit nekem emberi bölcseségtek gyarló játékszere. A tudás — nem megváltás!» — Ekkor az ősz lovag kétségbeesett sikoltással tárta ki karjait a jelenés felé és holtan rogyott vissza a vörös ágyra.

Az öreg apát kimerülten hallgatott el.

— Ez volt az első eset, melyben a habeány, a fehér kastély örökösét megbűvölte — folytató végre tompán. — Száz évvel ezelőtt történt a második eset. Öregapád legidősebb fia, szilaj kicsapongó gyerek volt, kitől az egész környék rettegett. Szerette a fegyveres játékokat, a csatazajt, a vadászatot, mindig künn járt embereivel s kutyáival s az asszonyokat semmibe se vette. Azután az éj után azonban, melyben a habeány megjelent előtte, lenyíratá haját, szőrcsuklyát öltött s mezitláb zárandokolt Jeruzsálembe. Az úton azonban a pogányok kezébe esett, s éveken keresztül rabszolgaságban sínlődött. Végre évek múltával megszabadult és mondhatlan fáradságok után Jeruzsálembe érkezett, hol sajátkezűleg tört le egy darabot abból a keresztfából, melyre Krisztus Urunk fel volt feszítve, s mely minden bűntől felold. Drága kin-

csével azután visszatért hazájába. Ő is ezalatt elag-  
gott, megöszült, a nélkül, hogy észrevette volna.  
Az évek, még a rabszolgaság hosszú évei is, órák-  
ként repültek el lelke fölött, mert hiszen ő a sze-  
relem öröklétében élt. Ő is beledobta talizmánját  
a csillámló habokba, s felvászorgott a vörös szo-  
bába pihenni — meghalni. Ismét megtörtént, hogy  
éjjel, midőn a fakó holdfény bevilágított a vörös szo-  
bába, a szép habléány halotthalvány arcza kiemel-  
kedett a habokból, s ismét felhangzott a kisérteties,  
tompá panasz: «Mit nekem a holt fa, melyen egy  
halott nyugodott. Csak élő vezeklés válthatja meg  
lelkemet!» Ekkor a haldokló lovag a vörös ágyon  
mélyen felsóhajtott és meghalt.

Az öreg apát elhallgatott s aggódva tekintett  
Tibor lovagra, ki ezalatt felállt. De a halvány,  
megtört férfialak egyszerre átváltozott. A beesett  
arczot friss pír lepé el, és az elfátyolozott szemek  
bánatos komolysággal, de nyugodt erélylyel tekin-  
tettek az agg barátira. Mély tisztelettel csókolá meg  
redős kezét és némán, de nyilván megvigasztalódva  
távozott.

A következő napokon titokszerű munkásság kez-  
dődött a fehér kastély körül.

Építészek, asztalosok jöttek össze mindenünnen  
és csinos házikókat építettek a tó partján. Midőn  
már minden elkészült, Tibor lovag a vidék vala-  
mennyi szegény betegét oda szállíttatá, s gondosan  
ápoltatá. Sokan megfürödtek a tükörtiszta vízben,

és lám, a tónak csoda hatása volt — meggyógyultak. Már most villámgyorsasággal terjedt el a Balaton gyógyítóerejének híre az országban, s közelről, távolról érkeztek betegek, hogy üdülést, gyógyulást keressenek.

Ezalatt évek múltak. Tibor lovag testvérei körül virágzó gyermeksereg nőtt fel. A fehér kastély ablakaiból büszke ifjak és üde leánykák tekintettek le a tóba, és aranyfürtös gyermekek játszadoztak a márvány lépcsőkön, de azért egy sem nevezé Tibort atyjának. Magánosan látogató naponta a szegények és betegek kunyhóit, itt szóval, ott tettel segítve és este, midőn a virágos erkélyek kezdtek megelevenülni és halk, édes susogás hangzott át a légen, Tibor lovag a tópartra ment és csendesen, bánatosan tekintett le a mélybe.

A sárga holdfény ismét bevilágít a vörös szoba ablakán. Reszketve oson el a falon függő ősök képein, s az aggastyán erőteljes alakján akad meg, ki mozdulatlanul nyugszik a vörös ágyon. Ezüst szakáll foly alá mellére s mély, ünnepélyes nyugalom honol a halvány arczon, mely a halál angyalának csókját várja.

Ismét szétoszlanak a kék tó hullámai, és a sima ezüstoffényes tükrön édes, búbajos leányarcz tűnik fel. Mind jobban, jobban emelkedik ki a habfehér alak a hullámokból és karjait kitarja. A szép hableány arczán is mély béke honol. Szemei, melyek annyit sirtak, reményteljesen, vidoran tekintenek a

fehér kastély felé, és a bűvös jelenség a vörös szobába lebeg és halk, édes susogással hajlik a haladóklo aggastyán fölé!

Csodás suhogás vonul át a szobán, melyben egy halott nyugszik — két madár szárnycsattogása az, mely elhagyja a földet örökre. A habléány megtalálta lelkét.



## AZ ÖREG HÁZ ÖREG ÓRÁJA.



Az élet is csak egy rege.

*Wohl Janka.*

**A** ház, mely az utca sarkán állt, már régi ház volt, nagyon régi, s meglátszott rajta, mert olyan volt a többiek között, mintha nagyapjuk lenne.

De annak daczára szebb volt a többinél; olyan szép egy régi ház! Fölül pompás faragványok ékeskedtek s a falakon a legszebb képek díszeltek.

Ezt az öreg házat vette meg édes apám, s bele is költöztünk. Szép, nagy szobái eleinte oly üresek voltak, mert apám az ócska összetörött butorokat eladta a zsibárusnak. Csupán az egyik szoba sarkában, mintegy elfeledve, függött egy vén, vén óra, fehér alapján rózsák voltak kifestve, melyek az

évektől már egészen megsárgultak. Fölül pedig, a tetején állt egy piczi tátott szájú s püpos hátú ember, igazán egészen olyan volt, mint egy valódi ember — pedig csak fából volt.

«Mire való nekünk ez az ócska óra?» mondá édes anyám az első napon, melyet új lakóhelyünkön töltöttünk el. Levesszük s eladjuk, hiszen már egészen kopott és szintelen.

Én épen nézegettem az órát, midőn anyám így beszélt, s úgy látszott, mintha az felsóhajtott volna, s a kis ember ott fönn olyan förtelmes pofákat kezdett vágni, hogy elnevetve magam, oda futottam anyámhoz és addig könyörögtem, míg megígérte, hogy az óra itt marad s nem kerül a csúf zsidárús kezére.

Midőn apám haza jött, felhúzta a vén órát, az pedig elkezdett lassan és egyformán ketyegni: tik-tak! s minden mozdulatánál a kis ember föltátotta és ismét becsukta a száját.

De ennyi volt az egész, s az óra nem tudott egyebet mondani tik-tak és ismét tik-tak, de mondhatom, hogy ezt alaposan tudta s apám mindig azt szokta mondani, hogy többet ér, ha keveset, de jól, mintha sokat, de rosszul tudunk.

Tehát az öreg óra megmaradt, s mihelyt rendbe jöttünk, beakasztották a gyermekszobába, épen kis ágyammal átellenben.

## Első este.

Az első napokban igen sok dolog volt a háznál, ezért anyám, hogy láb alatt ne legyenek, korán lefektetett. Egyszer ismét korán és magamban kellett lefeküdnöm, s nem volt mellettem senki, ki elalvás előtt meséket mondott volna nekem. Mamának dolga volt, Borcsa pedig, házunk vén szakácsnéja, ki több mesét tudott, mint a legtudósabb professor, a konyhában tisztogatott. Így hát nagyon búsan feküdtem ágyamban, s mulatságul piczi fejpárnámat csókoltam, mert az a legszebb kis párna volt a világon. — Midőn körülnéztem a szobában, az órára is rápillanték; lassú ketyegése most úgy hangzott előttem, mint: «jó estét!» Midőn jobban ránéztem, úgy látszott, mintha a színtelen rózsák rajta, kivirulnának frissen, fényesen, s ágak hajtottak ki belőle, zöldleveles rózsáágak s végre az óra helyett pompás rózsafa állt előttem. S az ágak között, a legfurcsább képeket vágva ült a kis emberke, bukfenczeket hányt s csókoltatta a rózsákat, melyek rútságának daczára kedvesen mosolyogtak reá, s e közben lassan, csöndesen hangzott ki a fából: tik-tak, tik-tak.

De hová lett a rózsató? Annak helyében vén kínai ült ottan, és fontosan bölintgatta hegyes sapkás fejét: tik-tak, tik-tak. Még pedig valami gazdag kínai lehetett; mandarin vagy tán a császár maga; mert fehér atlasz ruhájára rubintrózsák voltak hímezve, s a harmatcseppek bennök nagy igaz-

gyöngyök valának. Fönn a sapka hegyén pedig — eleinte azt hittem, hogy bojt — bukfenczezett a kis ember, fél lábon állott s oly bolondos volt, hogy nevettemben nem tudtam hova lenni.

Egyszerre meg a kínai helyett egy vén asszonyt láttam magam előtt. Jó vén arcza teli ránczczal, kezében hófehér zsebkendője és imádságos könyve, fején pedig az ócska menyegzői színtelen rózsákkal diszített fejkötő. Az öreg asszony susogott: «tik-tak, jó estét kis lánykám,» az imádságos könyvből kukucskált ki a kis ember, «jó estét, jó estét,» s aztán ismét behúzta a fejét.

«Most mesélek valamit, kis lánykám,» mondá az öreg asszony, s nagy fehér köténye alól kivett egy pompás képes könyvet és . . . . .

De ekkor elaludtam s álamban is hallám az óra bánatos ketyegését: tik-tak, tik-tak.

### Második este.

«Tik-tak, most igazán mesélek valamit,» mondá a vén óra, midőn másnap este ágyacskámban feküdtem. «De csak neked, kedves jó kis lánykám, mert neked köszönhetem, hogy még itt vagyok. Elbeszélék mindent, a mit láttam hosszú életemen át, nagy, szép regét mondok el neked, egy egész élet regéjét. Tik-tak, tehát figyelj:

E szobában született egy kis lányka. Ott, a hol fekszel, állt kis bölcsője, a zöld függöny borult rá

s piczi fehér párnái voltak. Az emberek csak szülni látták őt, de én többet láttam; láttam, hogy két angyal hozta le az égből. Úgy emlékszem még mindenre, mintha csak ma történt volna, s arcuk, egész lényök világosan áll előttem.

Az egyiknek arcza mosolygott mint a hajnalpir, szemeiben vidor tűz lobogott, s véghetlen üdvösség ömlött el egész lényén. Hosszú, szőke hajába virágok voltak fonva, keblét virágok ékesíték és kezében is virágokat tartott.

A másik halvány és bús volt, szemében fájdalom, hosszú gyászköntöse a földön úszott, s fehér homlokán fönység és bánat borongott. De volt rajta valami magasztosabb, égibb, eszményibb, mint viruló testvérén. Beszédjökéből megtudám, hogy az egyiknek neve «Boldogság», a másiknak «Búbánat» volt.

Beléhelyezték a gyermeket a bölcsőbe s versenyezni kezdtek egymással a birásáért. «Engedd át nekem,» kérte Boldogság, «hisz nem veszítesz rajta semmit, gyermekeid úgyis számosabbak, mint az enyéme — elégedjél meg velök.»

Búbánat elgondolkozott, aztán felelé: «Gyermek-kora tiéd, a gondtalan gyermekéveket ékítsd fel leggyönyörűbb virágaiddal. De további életére fekete fátylamat borítom, és megtanítom lemondani rólad.»

Ekkor Boldogság megcsókolta a gyermek arczát, és e csóktól szép lett, megcsókolta homlokát és attól eszes lett, kezeit, piczi fehér kacsóit is megcsókolta s azok attól ügyesek lettek. De Búbánat még egyszer

oda lépett s márványhideg kezét szivére tette — s attól jó lett. Azután a két angyal ismét föllebegett oda, a honnan jöttek — az égbe. Tik-tak, tik-tak.»

«Még egy regét, kedves jó órám,» kértem, midőn elhallgatott.

«Nem, elég egyszerre ennyi, most mutatok még egy képet.»

S egy pillanat alatt kis bölcső állt ott az óra helyett, s benne egy kis gyermek feküdt, s a kis ember halkán énekelte az én mamám kedves bölcsődalát:

Aludjál csendesen,  
Kedves kis gyermekem!  
Fönn az égben  
A jó isten.  
Itt a földön  
Az én szívem  
Virrasztanak téged.

Így azután elaludtam.

### Harmadik este.

«Jó estét óra, ma jó korán van az idő, sokat mesélhetsz.»

Tik-tak, igen kis lánykám, csakhogy rosszul húztak fel s egy kicsit rekedt vagyok. Ha jobban nem vigyáznak rám, tüdővészbe esem és meghalok. De most hagyjuk ezt s hallgass rám inkább, érzem, hogy sietnem kell.

A másik szobában állt egy nagy kerek asztal s ott függtem én is akkorában, már 17 év óta.

Én nagyon szerettem azt a kerek asztalt, s ittlétem első éveiben viszonyunk is volt együtt s a mint ily esetben történni szokott, azután is rokonszenvet éreztünk egymás iránt. Viszonyunk felbomlásának legfőbb oka az volt, hogy én féltékeny lettem a nagyapa karosszékére, mely mindig az asztal jobbik felén állt, mintha karonfogva esketésre mennének. De az asztal becsületére mondhatom, hogy gyanúm alaptalan volt, hanem én azt csak akkor tudtam meg, midőn már mindketten megöregedtünk. Isten jól rendelte ezt így, mert állásunk és társadalmi viszonyaink annyira különböztek egymástól, hogy lehetetlen lett volna egybekelésünk. De egyikünk sem tudta szívének e leggyöngédebb s legmaradandóbb fellobbanását elfelejteni, s bárha fájdalomunk első rohamai után megnyugodtunk sorunkban, szívünk soha többé nem gyúlt szerelemre. Én agglégény maradtam, ő meg öregkisasszonnyá lőn.

Hiába, régi szerelmen nem fog a rozsda!

Tehát ott a másik szobában, a nagy kerek asztalon fel volt terítve s miután elütöttem a tizenketőt, belépett a nagyapa s őt az egész család követte, mely között kitűnt az én szép kedvenczem, a gyönyörű tizenhét éves Flóra.

Helyet foglaltak az asztal körül, de nagy csodálkozásomra a kis leány mellett üres maradt a hely.

Bizonyosan meg volt valaki híva. Talán a plébános úr, vagy a vén tanár, a háziúr barátja? Úgyde azok mindig korábban szoktak jönni, s azok után

bizony Flórácska körül nem nézett volna olyan sovargó, vágyódó szemekkel. Kiváncsian szemléltem arczát s azt is észrevehém, hogy midőn egy negyed egyet ütöttem, szemei könnyekkel teltek el, s felbiggyesztve piros ajkait, letevé a leveses kanalat, pedig nem evett még egy harapást sem.

E perczben kopogás hallatszott az ajtón, az öregek elmosolyodtak, Flóra arcza lángot fogott s aztán ismét halvány lőn, láttam szivét a ruha alatt dobogni, de felindulásának daczára, egyszerűen mondá:

Tessék!

Az ajtó kinyílt s rajta nagy csodálkozásomra, az öreg professor vagy a plébános úr helyett magas, sugár fiatal ember lépett be, ragyogó fekete szeme, göndör barna haja volt, illedelmesen meghajtotta magát, az anyának kezet csókolt, s szótlánul, de beszédes tekintettel Flóra mellé ült.

Flóra telided halvány arcza piros lett, mint a szamócza, s hosszú szőke szempilláit csalfán ereszté le nagy kék szemeire, az ifjú sokat jelentő, fényt árasztó pillantása elől.

S én mindezt nem tudtam! Én, egy tizenhét éves tapasztalt óra, nem tudtam, hogy miért volt Flóra néhány hét óta olyan szeszélyesen, sajátságosan vig, s olyan ábrándos, szomorú.

Hisz a kis Flóra szerelmes volt, szerelmes, még pedig a szép fekete hajú, ragyogó szemű fiúba. Szerettem volna tudni, vajjon boldogan szeret-e, s e kívánságom teljesült, midőn Flóra este lefeküdt.

Az ide nyíló ajtók éjjel rendesen nyitva voltak s az ebédlőből tisztán kivehetém Flóra fehér függönyös, kék párnás kis ágyát, s így akkor este észre-  
 vevém, hogy arcza örömtől fénylik, s fejét párnáiba rejtve, gyakran és lázasan susogá: «szeret!»

Sírt, nevetett, beszélgetett önmagával, míg el nem aludt.

Csak azután tudtam meg, hogy ez volt utolsó boldog napja.

Künn tombolt a vész, az eső az alakhoz csapott s a tompa menydörgésen keresztül egyszerre susogó hangokat hallék.

Az ablakmélyedésben hat vagy hét viruló virág-cserép állt, melyek szintén csak néhány nap óta voltak itt. Nem tudom, hogy ki lepte meg velök Flórát; egyszer reggel csak ott láttam őket az ablakban s Flóra gondosan ápolta a szép virágokat, sőt néha meg is csókolta finom szirmaikat. — Ezek-től eredtek a hangok s én csakhamar tisztán kezdém megérteni szavaikat:

«Ő bennünket a szép, a kedves angyalnak ajándékozott, melynek szőke fürtei aranyosan csillognak a holdfényben,» susogtak. «Azt akarta, hogy öröme teljék bennünk. Jertek hát testvéreim, énekeljünk ágya körül, énekeljük el egyikét szép villi-dalainak, melyeket senki nem hallhat szerelmi üdvösség érzete nélkül.»

S a virágok lassan kijöttek a cserepekből, finom gyökereiket gyöngéden illeszték a tiszta fehér pad-

lóra, s Flóra ágyához lebegtek. Körülállták fekhelyét s minden virág kelyhéből egy piczi aranykoronás fő tekintett ki s édesen kezdék a villik csodás, zengzetes dalait énekelni:

Csilling, csilling, ha megjön a tavasz  
Virágot fejlesztve a mezőn,  
Szeretlek én!

Csilling, csilling, ha majd eljő a nyár,  
A földet megcsókolva napsugárral hőn,  
Szeretlek én!

Csilling, csilling, ha beköszönt az ősz,  
Letörve egyenként a fris virágokat,  
Szeretlek én!

Csilling, csilling, a réteken ha ellebeg a tél  
És minden megfagy, fázik, hervadoz,  
Szeretlek én!

S a sajátságos, édes dallam közepett, az ablakon át fénysugárzó angyal lebegett be.

Üdvösségtől ragyogó arczáról megismerém Boldogságot.

S a szoba eltelt illattal, fénynyel. Ragyogó alakok hajlottak a szép alvó fölé, s mindig édesebb, csábosabb lőn a villik csengő dallama.

Boldogság pedig megállt az ágy előtt s égi szemeit reá függeszté az alvó lánykára.

«Ma utoljára vagyok itt, szeretett gyermekem,» susogá, «búcsuzni jöttem tőled és e háztól, melynek anyala vagy. — Eljön Búbánat s mosolyodból könny lesz; fehér ruhád gyászkontössé válik, s tiszta homlokodon elsímítva forró kezét, barázdákat fog

húzni reája. — Fogadd utolsó ajándékomat, mindent a mit adhatok, annak, a kit Búbánat karjaiba zárt.» Ekkor kezét szivére tevée és szivét megcsokolá: «emlékezzél reám!» susogá. «Gyászban, kínban, szenvedésben — emlékezzél reám! Az emlék enyhet ád és a fáradt szív elmereng a mult édes és magasztos örömein.»

Az angyal szavai sóhajban haltak el, ragyogó alakja elmosódott, a villik pedig tovább énekelték dalaikat, míg a napsugár aludni hívta őket is virágaik illatos kelyhébe. Tik-tak.

«S most mi lesz Flórából?» kérdém aggódva az órától.

«Élni fog!» felelé az sóhajtvá. «Mert nem mondhatja senki, hogy élt, mielőtt nem szenvedett volna.»

Én komolyan pillanték reá, s az óra folytatá:

«Te még nem érted meg ezt, kis lánykám, de ha majd idősebb leszel s szived minden dobbanása felfedezés lesz előtted, s minden érzelmeden csodálkozni fogsz, akkor megérted azt is, a mit az öreg óra beszélt.» Tik-tak, tik-tak... az óra elkezdett ketyegni egyformán, csöndesen, altatóan, és én elaludtam.

### Negyedik este.

«Siess, én édes órám, már úgy szeretném tudni, mi lesz Flórából», mondám az órának csütörtökön este, midőn lefeküdtem.

«Az a szép barna bácsi elveszi-e feleségül és férj

és feleség lesz-e belőlük, mint az én mamám és atyácskám?»

«Majd meglátod idővel, tik-tak, nem szabad kíváncsinak lenned, mert ez nem áll jól a kis lányoknak.»

Másnap reggel, midőn Flórácska felkelt, először is megöntözte a virágokat, aztán mind, egyenként megcsókolta s megtapintotta minden oldalról, mintha fel akarná keresni rajtuk annak a kedves kéznek a nyomait. Aztán megreggeliztek, az én jó menyasszonyom, s reggeli alatt a család vén inasa egyszerre levelet nyujtott át Flórának. A szép leány élénk vonásain a mennyei boldogságnak sugara jelent meg, midőn az írást megismeré. — Olvasni kezdett, eleinte mosolyogva, de a mosoly lassanként letűnt arczáról, vonásai megkövesültek, halott-halvány lőn, s a levelet elejtve, ájultan rogyott le a székről. Borzasztó zűrzavar következett, mindenki körülötte forgolódott. Az öreg inast orvosért küldték. Midőn jobbacskán volt, anyja kimondhatatlan aggodalommal vette fel a Flóra által elejtett levelet a földről, s sebesen elolvasá azt. Tartalma ez volt:

Kedves, imádott Flórám!

Midőn tegnap oly vígnak, véghetetlen boldognak láttalak, szívemet megbánás fogta el, hogy ragyogó álmaidból fel nem ébresztelek, a míg még lehet. Te szegény vagy, én még szegényebb; egyetlen birtokom családom szeplőtelen neve és hivatalom, melynek jövedelméből nem élhetünk meg. — Idő-

sebbik testvéremtől, ki Amerikában van, tegnap levelet kaptam, melyben azt írja, hogy ha csakugyan kedvem van kimenni hozzá s künn akarok szerencsét próbálni, most épen jó alkalom nyílik kevés költséggel és gyorsan oda juthatnék.

Én féltem, Flórám, hogy szilárd elhatározásom semmivé válik, ha viszontlátlak, s búcsú nélkül utaztam el, zálogul szivem jobb felét hagyva nálad.

Nem követelhetem, hogy egész ifjúságodat várásban s oly reményben töltsed, mely tán soha sem teljesül. Ha két év múlva nem térek vissza, szabad vagy és elfeledhetsz.

*Ede.*

Ez volt tehát a kérlelhetlen Búbánat első csapása, az első jégeső a nyíló virágra; csoda, hogy le nem törte egészen.

Midőn Flóra magához tért, sokáig és keservesen sírt, nem számítva azon könyeket, melyek belül folytak és vérből voltak. De végre szilárd elszánt-sággal letörlé könyeit, a levelet keblébe rejté, anyját szeretettel megcsókolá, s szokott munkájához látott. Azóta nem láttam sírni, nyugodtan járt-kelt a szobákban, teendőit elvégezte mint mindig, de arczáról az ifjúság pírja lassan kezdett eltűnni, s homloka borúlt volt. A vidor nevetés elnémult és házunk hasonlított az elhagyott fecskefészekhez, melyből a vidorság csiripoló fecskéi elköltöztek.

Flóra néha órák hosszáig ott tudott ülni a virágok mellett, gondolatokba mélyedve, néha csodásan, ittasan mosolyogva, karjait kiterjesztve az üres

légbe. — Boldogság utolsó ajándoka, mely oly csekélynek látszott előttem, az egyetlen volt, mi visszarántotta a kétségbeesés örvényétől. Abban élt, az emléken élte jelenét s a múlt hervadt rózsáival játszott, hogy a jelen töviseit ne érezze.

Mindez még nem volt elég. — Egyszer reggel észrevevém, hogy az anya széke üres marad a reggelinél, s egész nap nem láttam szelid, sápadt arcát, borult szemét, mely annyiszor nyugodott rajtam; a harmadik szobából nyögés hallatszott s én megtudtam, hogy a jó anya beteg.

Napról-napra szomorúbbá lőn a ház, az atya haja őszülni kezdett s lehajtott fővel járkált föl s alá, a divatosabb, szebb bútorok egyenként eltűntek s végre az ebédet is mindig kisebb és kevesebb tában hordották fel. — Gyakran láttam Flórát késő éjjel a himzőrámára hajolva s gyors keze sebesen röpült a finom fehér vásznon; míg beteg anyjánál virrasztá át az éj másik felét.

E szomorú időkben majdnem minden nap láttam egy tisztet, finoman öltözött urat a háznál, ki sokat törődött Flórával, s mindig otthonosabb lett nálunk. Mindjárt gyanítám, hogy kérő, s már előre is sajnálattal tekinték reá, mert meglátszott rajta, hogy Flórát igen szereti. Flóra szíve pedig távol volt innen, távol, távol, ama szép országban a tengereken túl és az előkelő úr szép pillantásai és kedves bókjai viszhangra nem találtak.

Egyszer estefelé a mellékszobából zokogó hango-

kat hallék: «tönkre vagyok téve, gyalázattal fogok sírba szállani!» szólt az atya tompa hangja, s Flóra zokogása szivrepesztőn hatott be hozzám. Aztán sokat beszéltek, a mit nem értettem, míg egyszerre Flóra ajkáról kétségbeesett sikoltás hallatszott. «Nem lehet apám, nem lehet! Hisz szivem, szavam, egész lényem Edéé! Esküszegő, nyomorult teremtés lennék!»

Aztán minden elcsöndesedett.

Azon éjjel Flóra nem aludt, halványan, zilált hajjal járt-kelt szobájában, fehér kezét szivére nyomva, összeszorított ajkakkal; s nekem úgy látszott, mintha egy óriás fekete fátyol árnyalna be a szobát s a fátylon keresztül itt is, ott is, Búbánat merev, kísérteties arcját láttam előtekinteni. — Éjfél után ágyára veté magát és elaludt.

Ekkor Búbánat lebegett be a szobába, s ezt követé egy halvány arcú angyal, kinek nemes, magasztos vonásai hasonlítanak Búbánatéihoz. Mindketten Flóra fölé hajlottak, s a holdsugár tévedezve járt fehér, habkönnyű öltözetükön. E sugár beszélt nekem, hogy a másik angyal Lemondás, s hogy az csókkal lehellte Flóra szivébe tulajdon lelkét. — Reggel, midőn a lányka felébredt, angyali megadással hajtá le szép fejét, kezét lekulcsolá, s hal-kan, csöndesen susogott: «Lemondok!» Tik-tak.

«Olyan szomorúkat beszélsz most, óra», mon-  
dám, midőn az elhallgatott, «s mondd meg, miért engedí meg a jó Isten, hogy angyalai lejárjanak a

földre, az embereket így kínozni, és nekik fájdalmat okozni?»

«Búbánat, úgymint Boldogság, Istennek gyermekei, s hatalmuk egyforma a földön», felelé az óra. «Az egyiknek feladata a földet kedvessé tenni az ember előtt, a míg él, a másiké halálát megkönnyebbíteni, az által, hogy lassanként eltávolítja szemei elől azt, a mi leköthetné vágyait a röghöz, s nehézzé tehetné az elválást. Tik-tak, tik-tak.»

### Ötödik este.

Ma este egész nyolcz óráig mesélt nekem az öreg Borcsa. De én már úgy megúntam boszorkányait, tündér Ilonáit s királyfiait. Az óra meséje sokkal szebb és azon felül igaz történet volt, melyet eddig még alig hallottam életemben. Hogy Borcsa elmenjen, úgy tettem, mintha aludnám, s miután betette maga után az ajtót, nagy kíváncsian kérdém az órától: «mesélsz-e ma, kedves óra?» Hanem az óra tovább ketyegett, mert rossz kedve volt, bizonyosan rosszul húzták fel, s már félni kezdtem, hogy tán tüdővészbe esett, s én nem fogom megtudni, mi lesz a szép Flórából. — De egyszerre csak elkezdé:

«Tik-tak. Néhány nappal azután az én jó barátom, a napsugár jött be hozzám, színtelen rózsáimat megaranyozva, s azt beszélte, hogy ott künn a kapu előtt egész kocsisor áll. «Bizonyosan sok vendég

van a háznál», mondá, «fogadni merek, hogy lakodalmom lesz.»

Alig végzé be szavait, midőn az ajtó kinyílt s rajta Flóra lépett be, halványabban, mint máskor. Fürteiben myrtuskoszorú volt, hófehér ruháján nehéz csipkefátyol borult alá, melyet gyémántos fésű tarta össze a koszorú fölött. És arcza is fehér volt, fehér, mint fürteiben a myrtuságak, fehér, mint a halottaké. Tudtam én, hogy menyegző helyett temetkezés van ma, és szíve úgy halt meg keblében, hogy soha, soha fel nem támadhat többé.

Lassan járt fel és alá a szobában, borult szeme kimondhatlan fájdalommal csüggött e falakon, e bútorokon, melyek első könyeinek és első mosolyainak szen tanúi voltak; egy pillantás rám is esett és én a pillantást most is őrzöm szívem mélyében, mint egy szentelt ereklyét. És a hol járt, bódító illat maradt hátra, mintha illatos virág búcsúzott volna.

A virágok mellett megállt. — Hófehér kezeivel végig simítá őket, s megkövesült vonásai lágyak, bájosak lettek, szemeiben köny volt, ajkán ama csodás, sajátságos mosoly vonult el, és lehajolva, mindegyiket kétszer-háromszor megcsókolta, aztán egy ágacska-t tört le az egyikről, s lassan, csöndesen ment ki az ajtón.

Eleinte azt hívéem, hogy csak álmodtam, de ezt meghazudtolá az illattenger, mely körülöttem hullámzott.

Most értém csak meg, hogy elbúcsúzott tőlünk, talán sokára, talán örökre és szívem elszorult. Egész estig csönd volt a háznál, s azután, mert nem húztak fel, elaludtam.

Sokáig alhattam, mert midőn ismét fölébredtem, sok, igen sok megváltozott körülöttem. Az én jó öreg menyasszonyom eltűnt, bizonyosan öregsége miatt eladták. Most adtam csak hálát Istennek, hogy nem keltünk egybe, mert ki tudja, mit beszélt volna a világ, ha ő most magában és férje nélkül utazott volna el. Bizonyosan elválásról vagy megszökésről szóltak volna, már pedig az ember jó hírnevét még sem pótolhatja semmi.

Mindaz, a mit a következő negyven év alatt tapasztaltam, nem tartozik ide. Először nem való neked és másodszor sokkal kevésbé érdekelték a körülöttem történő dolgok, semhogy figyelemmel követhettem volna az események fonalát. Gondolataim és emlékeim a szép ifjú lánynál voltak, a kit teljes szívemből szerettem. — Csak azt akarom megjegyezni, hogy fiatal gyermektelen pár bérelte ki a házat, s hogy a kis menyecske gondosan ápolta Flóra virágait, s ha kiszáradtak, csemetéiket új cserépbe helyezé által, úgy, hogy negyven év múlva több virág között még néhány Flóra virágaitól származó rózsató foglalta el az ablakmélyedést s édes illatával eltöltötte a szerény kis szobát.

Egyszer ismét megálltam, de midőn felébredék, a legnagyobb öröm ért, melyet valaha életemben

éreztem. Tik-tak. De azt már csak holnap mondom el.»

«Jó éjszakát», mondtam, és elaludtam, álmamban pedig láttam a szép menyasszonyt, a ki olyan volt, mint egy halott.

### Hatodik este.

Úgy örültem, midőn az én kedves órám a hetet elütötte, mert akkor lefekhettem. Hála Istennek. Borcsának dolga volt, s nem úntatott meséivel. Mihelyt ágyamban feküdtem, az óra elkezdett mesélni:

«Midőn akkor felébredtem, körülöttem minden megváltozott. Körülnéztem a szobában; kis bölcső állt benne, a bölcsőn zöld függöny, piczi fehér párnák. Minden úgy volt elrendezve, mint hatvan évvel ezelőtt. — Az ablak mellett, a nagy karszékben, ugyanabban, melyre egykor féltékeny voltam, ült egy agg nő. Arcza be volt esve, haja hófehér, homloka barázdás, s alig tudtam elnyomni egy hangos sikoltást, midőn térdein egy tán három éves lánykát pillanték meg, kinek arcza annyira hasonlított Flóráéhoz, hogy azt hívém, hogy e hatvan évet csak átálmodtam, hogy még most is hatvan évvel ezelőtt van.

«Imádkozzál, Flórácskám», szólt lágy csengő hangon az agg nő, s e hang Flóra hangja volt; az én szép, kedves, viruló Flóráé már agg volt. Csak hangja, az a gyöngéd, édes hang maradt ugyanaz.

A kis lányka, a ki térdein ült, összetevé két kacsóját, s nagy kék szemeit a nagymamára emelve, utána mondta az imádságot, halk, ájtatos hangon. Aztán megcsókolta a nagymamát, leugrott térdeiről s kifutott a szobából.

Flóra egyedül maradt a szobában: Szemeit bánatosan függeszté az ablakban álló virágokra, s kezeit lágyan elsímítva rajtuk, arcza elmosolyodott egy percze. Valami ragyogó, égi vala e mosolyban, mely fiatallá tette újra arczát. Ugyanaz a mosoly volt az, melyet menyegzője napján ajkain láttam, s az meggyőződöttetett arról, hogy bár minden elenyészik is az életben, Boldogság utolsó ajándoka — az emlék, megmarad s virágokat fejleszt a kiszáradott szívbén, ha csak sírvirágokat is.

Másnap megismerkedtem leányával, ki magas, büszke nő volt, s kinek hideg arcza iránt nem éreztem semmi rokonszenvet. Az inasok «méltóságos asszonynak» hitták, mindig se-lyemben járt s igen rosszkedvűnek látszott, hogy ez egyszerű házban kell laknia. A kis Flórával és egy félszemű, rút kisasszony volt mindig, ki fran-



ciaúl beszélt, nagyon mély bókokat csinált, ki nem állhattam őt.

A nagymamát legtöbbször láttam. Szeretett a gyermekszobában ülni, s a virágok illatát szívni. — Néha könyeket láttam szemében, de rendesen magatartása megadással teli és csöndes volt. Öltözete is összhangzott arczkifejezésével, mindig feketében járt s nem viselt sem ékszert, sem olyan piperetárgyat, mely megzavarhatta volna rideg egyszerűségét. — Mindenki azt hitte, hogy férjét gyászolja — én jobban tudtam; — tudtam, hogy az, a kiért szenved, az, a kiért gyászol, tán nem is nyugszik még a sírban. S mégis halott, előtte mintegy meg van halva és egyike azon halottaknak, kiket legmélyebben gyászolunk, mert még azon vigasztalása sincsen a gyászolónak, hogy a szeretett lényt boldognak hiheti a mennyországban.

Egy szép őszi napon, midőn a nagymama ismét az ablak mellett ült, bejelentettek egy urat. — Az agg nő beesett arcza fellángolt e név hallatára s én is megrezentem; úgy látszott, mintha «Edét» mondtak volna.

E perczen kinyílt az ajtó s rajta egy őszhajú férfi lépett be. Erőteljes termete kissé görnyedt volt az évek súlyától, homloka ránczos, de a nagy fekete szemek még úgy világlottak, mindenkit megigézve, a kire néztek, mint negyven évvel ezelőtt. A nőt hangjáról, a férfiút tekintetéről ismerém meg.

Megállt az ajtóban, s hosszasan maga elé nézve,

tekintete végre az agg nőre s a fris virágokra szegződött. Arcza elkomorult, a nagy világló szemek elborultak, s közelebb lépve, égőn csókolá meg a nagymama feléje nyujtott ránczos kezét. Aztán átellenben foglalt helyet; hosszasan, fájdalmasan tekintettek egymásra s megölelték egymást. Két elátkozott lélekhez hasonlítanak, melyek egymást keresve, ezer meg ezer évig bolyongnak a mindenségben és akkor találják meg egymást, midőn már képtelenek szeretni, midőn már késő.

«Késő! Késő!» susogott a férfi, s a nő szemeiből égő könnyek hullottak.

«Késő! Késő!» ismétlé ő is. Aztán susogva kezdének beszélgetni, sokáig, órák hosszáig, míglen beesteledett. Nem tudom, mit mondtak, halkán gyöngéden beszéltek, mint egy ifjú pár, mely rejti első titkát a világ elől. — Végre elváltak egymástól, csókkal, könnyyel, mint két ifjú szerelmes. «A viszontlátásig», susogtak mindketten, aztán halkan tévők hozzá: «a mennyben».

Tik-tak.

«S most vége?» kérdém szomorúan az órától.

«Még nincs, csak légy türelemmel érzem, hogy lesz erőm, az egészet bevégezni. Tik-tak . . .»

Én pedig úgy elgondolkoztam, hogy milyen komoly az élet, és megkísértém bele képzelni magamat a szenvedés érzelmébe, de az sehogy sem sikerült. Ha szemem könybe lábadt is, ajkam mindig mosolyra húzódott ismét, míg végre elaludtam.

### Hetedik este.

«Ma szép mesét fogsz hallani,» mondá az óra vasárnap este, «egy olyan mesét, melyet a nagymama beszélt el kis unokáinak. Magam is elmulattam rajta, a villiknek arra az édes dalaira emlékeztetett, melyet Boldogság utolsó látogatásakor énekeltek.» Tiktak. Egyszer este Flóra mamája ismét színházba ment s a kis Flórának vendégei voltak. Kis barna és szőke fürtös lánykák és fiúk voltak, kik vígan és boldogan játszottak és ugráltak a szobában. A nagymama az asztalnál ült és imakönyvből olvasott. Midőn már beesteledett, letevé a könyvet, a gyermekeket maga körül gyűjté s beszélt nekik szép meséket a kis Jézuskáról, a jó Istenről s végre az év négy korszakáról is. Egyszerre Flórácska, ki a nagymama térdein ült, kíváncsian kérdezé, miképen történt az, hogy négy korszaka lőn az évnek?

«Azt is a jó Istenke rendezte-e így el?» kérdé, nagy kék szemeivel a nagymamára bámulva. Az elmosolyodott, s szeliden kebelére vonta a gyermeket, halk hangon mondá: «Én erről egy mesét tudok kicsikéim, ha jól viselitek magatokat elmondom.»

A kicsinyek jobban odasimultak hozzá s fejeiket összedugták, úgy hogy a szőke és barna fürtök elvegyültek egymással, ő pedig kedves csengő hangján mesélni kezdett:

«Midőn Isten megteremté a világot, az olyan üde és szép volt. Az egész föld viruló kert vala, csupa öröm s boldogság tanyázott benne. Minden oly friss volt, oly életvidor, oly fiatal. De a jó Isten ellebegve a világon, meggondolá, hogy bizony a pompás föld, örökös virulásában nagyon is szép az ember, e mulandó lény számára, s hogy környezetének bámulásában, a külsőségek élvezetében, önmagát, belsejét, fogja elhanyagolni és elfelejteni. Pedig azért kár lett volna. Isten minden szívbe egy paradicsomot ültete, mely szebb a földinél, szebb az éginél, csak fel kell találni. — Előhívta négy legkedvesebb angyalát, melyek külsejükben úgy, mint jellemükben és szokásaikban lényegesen különböztek egymástól.

Az első fürtös kis fiú volt, oly gömbölyű piros orcácskákkal, melyek mintául szolgálhattak az első almának. Nevetése kedves, gyermekded volt, s piczi szájának beszédje kedvesebben hangzott a madarak csiripolásánál. Ezt Tavasznak hívták.

A második szép fiatal ember volt. Alakja nyúlánk, szép göndör haja ragyogó fürtökben környezé napbarnított arczát, szemei vad, égő sugarakat lövelltek, duzzadt piros ajkai mosolyogtak s egész lénye szilaj, féktelen, de hatalmas jellemet árult el. Ennek neve Nyár volt.

A harmadik a férfikor, már hanyatló, de még erőteljes korszakában állt. Széles vállára omlott már őszülő haja, feje büszke, homloka hófehér, gon-

dolatterhes volt s parancsoló tekintete még ifjú lánggal és fénynyel égett. Ezt Ősznek nevezték.

A negyedik fehérhajú agg volt, mint én. Szemeiből kihalt a láng, keze jéghideg és reszketeg, arcza barázdás volt. Ezt Télnek nevezték.

Isten e négy angyalra bizta a világot, négy korszakra osztá az évet és megparancsolá, hogy mind-egyik a maga idején kormányozza azt, jelleme, akaratára és hajlamai szerint.

Minden jól folyt egy ideig, de az angyalok sehogya sem tudtak megegyezni a virágok felosztásában s ezért Istenhez lebegtek fel tanácsot kérni.

Isten egy csokrot kötött a föld minden virágából s odanyújtá azt az angyaloknak, hogy válaszszanak.

A Tavasz először nyúlt a csokorhoz, de mivel a nagyobb virágok nem fértek piczi markába, csak kicsinyeket húzott ki.

Hanem azért szépek voltak azok, frissek és virulók s kicsinységük még növelé bájaikat. — Kezében tartá a hóvirágot, az illatos ibolyát, a hímes gyöngyvirágot, az égkék nefelejcsét s azok mind szebbekké, virulóbbakká lőnek, midőn a Tavasz lehellete érinté kelyheiket.

Ekkor a Nyár terjeszté ki kezét és először is kihúzá a rózsát. Kezében tartá a virágok királynőjét, mely hangosan dobogó szívére hajtá le búbajos, piruló kelyhét. Kihúzá a bársonyruhás szegfűt, a jázmint, a liliomot, az azurkék harangvirágot, s mind fényesen, pompásan nyiták ki telided, szingazdag

kelyhőket, ittasan felszíva a szép szemek égető sugarát.

Midőn az Ősz megfogá a friss virágokat, azoknak legnagyobb része lehullatá viruló szirmait, csak a georgina, az aszter és az őszike maradtak épen, elvesztve legfőbb értéküket — az illatot.

Most már csak a Tél volt hátra. . . . Lassan közeledett a csokorhoz, de midőn jeges kezei érinték a friss virágokat, azok fonnyadtan hajták le kelyheiket — és jéggé váltak. Ezek a jégvirágok, melyek a fák ágain csillognak a téli nap fényében, mintha kristályból lennének.»

A nagymama elhallgatott. Aztán egymásután megcsókolta a gyermekeket s lefektette őket.

Midőn magában volt, kezét szívére tévé s lassú hangon, lágyan suttogá, utolsó együttlétükre gondolva: «De midőn fagyos kezei érinték a ragyogó virágokat, azok fonnyadtan hajták le kelyheiket — és jéggé váltak.» Tik-tak.

«S mit jelentsen ez?» kérdém kíváncsian az órát.

«Azt te nem értheted meg,» felelé. «Szived telve van boldogsággal, üdvvel, s csak akkor érti meg a virág, hogy mi a hervadás, ha önmaga is hervadozni kezd.» Tik-tak.

### Nyolczadik este.

Olyan sötét, csillagtalan éj volt; a szél süvöltött; tombolt a vihar. De benn a szobácskában, szelíd

fényt vetett a lámpa öreg órárnak barátságos külsejére s kis ágyam oly puha, oly meleg volt.

«Elvégzed-e ma Flóra történetét?» kérdém búsan az órától.

«El, még pedig gyorsan, mert erőmet fogyni érzem, érzem, hogy nem élek már sokáig. — Tehát figyelj: akkor este, midőn a nagymama olyan szépen mesélt a kicsinyeknek, megparancsolá, hogy itt vessenek neki ágyat. Mintha sejtette volna, hogy édes lesz neki azon a helyen halni meg, a hol született.

Én fáradatlanul, álmatlanul ketyegtem tovább, s az öreg asszony szelíd vonásaira tekinték, melyekre a hold ezüstfehér sugarait hinté. A kis gyermekágyban mellette Flórácska feküdt, csukott szemekkel, mosolygó ajakkal s én szomorúan gondolék arra, hogy ez a kis fürtös angyal is egykor megtört agg lesz, mint a kit születni láttam.

Egyszerre az ablakon keresztül, árnyként, lengén, a földet nem is érintve, hőszin lepelbe burkolt angyal lebegett be. Sötét haja kibontva simult fehér vállaihoz s rajta fehér őszirózsa fonódott át; arcza légies, átlátszó fehér volt, elmosódó vonásokkal. Az ágy szélére ült, fehér fátylai szemfödélként takarák be a nagymama fekhelyét, s márványhideg kezét kiterjeszté, hogy a szívére tegye. — E perczen susogás hallatszott, kezét visszavoná s a szobában még három angyal állt, melyekben Boldogságot, Búbánatot és Lemondást ismerém fel. Mind

a hárman az ágy fölé hajlottak s a fehér angyal az ágy szélén olyan hidegen mosolygott.

A cserepekből előlebegtek a friss virágok is, s villijeik csöndesen, édesen kezdenek dalolni: a kised bölcsőről és a nagy temetőről, az égről, mely oly messze van a temetőtől — és mégis csak egy lépésnyire. Énekeltek a menyországról és az angyalokról, a kik bájos kertjét lakják, Isten véghetlen jószágáról, üdvözülésről, boldogságról, s a fehér angyal az ágy szélén mind szelidebben mosolygott.

Árnyak szállongtak a szobában, alakot váltva csodásan; a három angyal kezében töviskorona volt. Susogva hajlottak az ágy fölé, nem tudom, mit mondtak, de az öreg nő halvány vonásain ismét csodás, égi mosoly játszott, elgyengült karjait hivólag terjeszté ki, mintha egy édes képet látna maga előtt és a fehér angyal az ágy szélén lassan közelíté kezét szívéhez. Midőn az rajta nyugodott, a vonások merevek, halotthalványak lőnek, a szemek kinyíltak, kifejezéstelenül bámulva maguk elé, csak a fehér ajkak körül játszott oly édes mosoly, mint napsugár a hervadt sírvirágon.

A töviskoronát reáhelyezték ősz hajára, láthatlanul emberi szemeknek, s a fehér angyal hósín liliomot tartott kezében. Talán Flóra lelke volt az? A virágokból a lenge villik beleszálltak a liliomba, az alakok elmosódtak s a szoba üres maradt. Csak az ágyban feküdt egy holttetem, megmerevült vonásokkal, égi mosolylyal ajkain.

Reggel a nagymamát halva találták s a virágok a cserepekben el voltak hervadva.»

«A dér fagyasztá el a szegényeket,» mondák mindnyájan és nem tudta senki, hogy ott fenn virúlnak Isten mennyországában, örök fényben, örök virulásban, a nagymama lelkével együtt.» Tik-tak.

«Megtalálta-e ott fenn a szép barna bácsit?» kértem könnyes szemmel az órától.

«Ott fenn Isten pótolja mindazt, a mit idelent elvesztettünk, s a szerelmet, melyet nem lehet semmivel pótolni, felleljük ottan, tisztultan, megszentelve Isten jelenléte által — s örök üdvösségben szerethetjük egymást!» Tik-tak.

### Vége.

Kedden délután munkám mellett ültem s épen az órára akartam nézni, midőn csöndes, egyforma ketyegése megszűnt; belsejében roppant lármával megmozdult valami srrr . . . . . s a tátott szájú kis ember ott fenn, az órával együtt megállt.

Én annyira megijedtem, hogy sírva fakadtam s midőn mama belépett, könyörögni kezdtem, hogy küldjön el a doktorért, mert az én kedves órámat a guta ütötte meg. De a helyett hogy ő is megijedt volna, hangos nevetésre fakadt, apám szobájába ment s kis idő múlva mindketten nevetve jöttek ki. Apám megvizsgálta az órát s azt mondta, hogy az órást fogja hivatni, azzal elment. Fél óra

múlva bejött egy ember, egészen szétszedte az órát s azt mondta, hogy ezzel már kár bajlódni; vén szerszáma nem érdemes a javításra. Én e gyöngéd-telen szavak hallatára még jobban sírtam, mert igen jól tudtam, hogy az én kedves óráim minden fárad-ságra érdemes; de senki sem tudta azt, csak én.

Másnap felvitték a padlásra, apám a kis embert levágta róla s azt mondta, hogy játszam vele. De én szép aranyos papirba burkoltam s legszebb bábos almáriomomba zártam, azon elhatározással, hogy holtom napjáig megőrizzem. Fogadásomat híven megtartottam, mert már tizenöt éves vagyok és a kis ember még mindig megvan.

A szegény óra pedig a padláson lelte sírját, s nem tudja senki, hogy mélyében egy egész múlt van eltemetve.





### A KIS GYULA LECZKÉJE.

A virágok szomjasak voltak. Egy csepp eső sem esett, és mindnyájan olyan szomorúan hajták le fejeiket, hogy megesett a szívem rajtuk. A máskor oly vig kis hajnalkák és százszorszépek elbújtak a fű alá. A hosszú, komoly liliomok még hosszabbaknak és komolyabbaknak látszottak, a gyöngyvirágok elfeledtek harangozni, és mert a virágok búsak voltak, búsak voltak a madárkák is, és egy árva dalocska sem jutott eszökbe. A pillangók pedig körülnéztek egy harmatcsepp után; azután ráültek a virágokra és szárnyaikat lecsüggesztették. Roppant szomorú társaság volt, az bizonyos.

Akkor jött haza a kis Gyula. Igazán jó fiú volt az a kis Gyula. Úgy szerette a virágokat; órákig elüldögélt mellettök és belebámult piruló, színes kelyheikbe. Mindenesetre jobban szeretett a virágokkal bibelődni, mint iskolába járni s olyan dolgokat magolni, a mikhez nem is értett. Azért az öreg, hosszú kabátos professzor azt szokta felőle mondani, hogy nem viszi semmire. De ahhoz a professzor nem értett, azt jobban tudták a virágok. Bezzeg ők váltig hajtogatták, hogy igen sokra viszi, és így gondolkoztak a madarak, a bogarak és pillangók is, azok pedig csak többet érnek, mint egy vén hosszú kabátos professzor.

A mint a kis Gyula hazajött és a virágokat ily szomorúaknak látta, nem tudta hamarjában: megöntözzé-e a virágokat, vagy megtanúlja-e a leczkését?

— Öntözd meg a virágokat! — susogott fülébe a szellő.

— Öntözd meg! — zizegtek fölötte a vén hársfa lombjai.

— Öntözd meg! — csicssergett a kis ökörszem.

Erre a kis Gyula eldobta könyveit és az öntözéshez látott.

És a virágok felfrissítve emelték fel fáradt fejcskéiket s kezdtek egymással enyelegni, a pillangók ismét kelyheikbe ültek, susogva édes szavakat, szíva édes mézet; azután körülrepdesték őket és a madarakkal együtt javában udvarolgattak. Gyula pedig addig öntözgette, öntözgette, míg belefáradt.

Alig ment be Gyula, midőn a virágok aranykoronás villijei kiröpültek a kelyhekből s elkezdtek tánczolni a madárcák dalára, olyan szépen, olyan kecsesen, hogy magam is köztük szerettem volna lenni.

Míg ők így mulattak, szegény Gyula szobájában vakarta a fejét. Roppant gondot adott neki az irodalomtörténet, melyet holnapra meg kellett volna tanulnia s eszébe jutott a professzor legdühösebb haragjában, midőn Cicerót szokta czitálni, s már ennek a névnek az emlékére is a hideg kezdé borzongatni hátát.

De hiába! Mindenki aludt már a háznál, gyerityája nem volt, s így le kellett feküdnie azzal a roppant gonddal szívében. Mindjárt el is aludt.

Azonban nemcsak Gyula aggódott leczkéje miatt, künn a virágoknál is arról folyt a beszéd. A szellő elbeszélte nekik, hogy Gyula még nem tudja holnapi leczkáját, és a virágok roppant megijedtek, mert tudták, hogy büntetésül nem kap ebédet, s azonkívül még tizenkét latin közmondást is kell könyv nélkül megtanulnia.

— Ezt nem engedjük! — mondták a virágok.

Midőn Gyula elaludt, a villik beszálltak az ablakon, ráültek az irodalomtörténetre, mely az asztalon feküdt, s az azonnal elbeszélte nekik Gyula egész leczkáját.

A mit elbeszélte azonban olyan száraz volt, hogy a virágok ismét szomjasak lettek, — de még ezt is eltúrték Gyula kedvéért, és midőn már mindent

tudtak, odalebegtek az ágyhoz, Gyula füle köré gyűltek és susogni kezdtek.

Most lássuk, mit álmodott Gyula.

Alig aludt el, midőn már az öreg, hosszú kabátos professzort ott látta az ágya mellett állni és kabátja olyan hosszú volt, hogy egész uszályt képezett.

— Servus amice — szólt a professzor és Gyula fölkelte, megfogta a hosszú kabát végét, mely a földön hevert s fel kezdtek emelkedni. Mindig feljebb, feljebb szálltak, a felhők csupa fehér kövekkel kirakott utak voltak, s mind közelebb-közelebb értek az éghez.

Ekkor észrevehé Gyula, hogy az ég, nem mint földrajzából tanulta pusztá levegő, de pompás illatos rét, szállongó, szellőringatta fűvel, továbbá észrevehé, hogy a csillagok nem az említett földrajz szerinti világok, hanem a legfényesebb, legtarkább virágok, illatos, üde kehelylyel.

A virágok énekeltek, minden fűszál zengett és a szellő fölöttük dalolt.

— Botanizáljunk amice! — szólt a professzor, és megálltak egy virág előtt.

Nagy, pompás, liliomalakú virág volt az, tarka fényű kehelylyel.

Gyula belenézett a kehelybe. Mélyén harmatgyöngy ragyogott, melyben mint egy tükörben, vonult el kép kép után. Fényes seregeket látott, görög jelmezben, fölöttük istennők szálltak ihletve és

sújtva, a virágból harczriadal hangzott; azután két hős küzdött egymással, fegyvereik csillogtak — az egyik elesett; gyászdalok hangzottak a kehelyből. Feltűnt egy királyi palota aranyfényű tornyokkal. Fehérlő oszlopai alatt egy szép nő tördeli kezeit és tépi aranyhaját. A királyi palota lábainál égő város terül el, az utcákban vér foly, mindenütt üldözött szökevények, vagy halálra eltökélt küzdő hősök. Űzik egymást a képek. Görög hajósok a végtelen tengeren, édes ajkú, aranyhajú syrének, egyszemű óriások tarka tömkelegben vonultak el Gyula szemei előtt.

— Hogy hívják ezt a virágot? — kérde végre Gyula.

— Homér! — susogott a professzor.

És tovább mentek.

Megálltak egy fa előtt. Ágai szivárványok voltak, melyeken apró képű, csillogó szemű kis koboldok ugráltak fel s alá, a méla holdfény ódon erkélyszobába világított, melyben két ifjú alak ölelkezett. Egy másik ágon aranykoronás villik tánczoltak a hűs erdő sűrűjében, számárfüles emberek baklábbal tarkították a tömeget, s odább három rút nő kevert egy sajtáságos italt, míg száraz ajkaik tompa átkokat mormogtak. — Másutt meg biborszínű virágok nyitották meg csodás kelyheiket a fénylő napsugárnak, s belőlük angyalszép nőfejek hajlottak ki, énekelve szerelmi dalokat, nem messze onnan szivárványos ágyon, koporsót vittek, s benne egy virá-

gokkal koszorúzott lányka feküdt. Mély, bús sóhajtás húzódott keresztül a légen — Ophélia!

Gyula meghiúsultan s kérdőleg tekintett a professzorra.

— Shakespeare! — susogott az, és tovább mentek.

Óriás tea-rózsa előtt álltak meg, melynek mélyéből égető sugarak áradtak szét, míg levelein csillogó képek vonultak el. Arabok nyargaltak a sivár



pusztán, szép keleti nők, hímezett kaftánokban táncoltak pálmák alatt, vagy nyugodtak selyem kereveteken, bíboros gránátalmákat harapdálva. Csendes tavak terültek el, kéklő habjaikon ringatózó lótoszokkal, s a lótoszokból bűbajos arczok integettek, hajlottak egymáshoz s égő csókokat váltottak a csillagos keleti éjben. Ott férfiak ültek asztal körül, megénekelve a bor és szerelem mámorát, előttük aranyos billikomok, s azokban bor helyett láng,

mélyükön varázsos nőszemekkel — és folyton hangzott az elragadó, mámorító dallam.

— Hafiz! — suttogott a professzor, és ismét tovább mentek.

Most egy bíboros vadrózsa előtt álltak meg; kelyhéből sajátságos bús dallamok ömlöttek s mélyén csodás képek vonultak el, fényesen és elmosódva, zilált ragyogó vonásokkal. Pusztta volt ott, végtelen pusztta, a hold lenézett reá és keskeny ezüstös ériben fürdött meg, mely keresztül folyt rajta, szellő susogott a sárguló fű fölött, susogott örökszép dalokat.

Minden néma volt s a némaságban hang, minden csendes és a csendben dallam. És egyszerre csak a messziségből áthangzott egy bús, lelketrázó dal; furulyaszó volt, csendes és szomorú, mint egy elégia. Az is elhangzott. Fényes seregek tűntek fel, nemzetiszin zászlókkal, ihlett, elragadó harczidatok hangzottak a kehelyből. Ott egy síremlék állt, mellette könyező lantos génius, és minden köny, mely reá esett az oszlopra, kővé vált, vakító fényes gyémánttá. És a génius megpendíté lantját s az ének felhangzott az éghez, angyalokat híva le segélyül, lehangzott a sírok mélyébe, felébresztve a halottakat. Pannónia állt az oszlopon. Petőfi! susogott a professzor — és tovább mentek. És mentek virágtól virághoz és a vén professzor ajkáról hullott név név után, mint egy gyöngysor.

— Elég lesz amice! — szólt végre a professzor,

és Gyula lejjebb szállva, ismét csak csillagokat látott, fénylő csillagokat, kék fellegtelen égen.

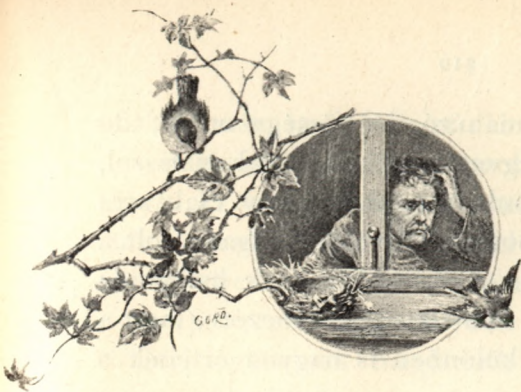
Másnap a kis Gyula nem is gondolt leczkéjével, hanem gyorsan felöltözködött és iskolába ment.

— Sok szerencsét! — intettek a virágok az úton.  
És a madarak is ezt csiripolták.

— Sok szerencsét!

És Gyula köszöntgetett erre is, arra is, pedig nem is értette, hogy mit mondanak. Az iskolában pedig «kitűnőt» kapott, s csak azon csodálkozott, hogy a vén professzor sehogy sem akar emlékezni a menyeyei útról. De Gyula nem felejtette el azt, a míg élt, s az irodalomtörténetnek az a része, melyet akkor meg nem tanult, az egyetlen volt, mely fejében megmaradt.





EGY  
ISMERETLEN  
BÖLCSÉS  
ÉLETÉBŐL.

*Dr. Pinty följegyzései után írta e könyv szerzője.*

*Első fejezet: melyben a fiatal pinty társaságában egy szoba és egy fészek összehasonlításával foglalkozom, és e történet hősének lakóhelyét leírom.*

Mindenekelőtt, mintegy bevezetésül, egy szobába viszem be önöket, még pedig olyan szobába, a mi nőt bizonyára mindegyikük látott már életében. Sub rosa — de ezt önökre bízom, — majd kitalálják, hogy mily lakosa van e szobának, mely legrégibb s legkedvesebb emlékeim közé tartozik.

Butorzata igen egyszerű. Egy ágy áll benne, sötétszínű, nagyszőrű takaró van rajta s kemény párna, mellette a nélkülözhetetlen csizmahúzó, mely kicsiny volta daczára igen sokat tart magáról, mert tudja, hogy egy rangon áll a komornyikok és adószedőkkel, kik szinte az emberek vetköztetésével foglalkoznak. Pedig milyen fontos személyek azok! Ezt a kis csizmahúzó tudja, s azért oly büszke. A színvesztett kis szőnyeg az ágy előtt, nem ritkán pa-

naszkodik a kis csizmahúzó dölyfössége miatt; de az csak azzal a megvető nyilatkozattal válaszol, hogy a szőnyeg hasonló a néphez, mely csak arra való, hogy lábbal tapossák! Elvégre is igaza volt a kis csizmahúzónak, és a kis szőnyegnek hallgatnia kellett. Különben ez nem is esett nehezére, mert a szőnyegek és a nép különben is nagyon értenek a hallgatáshoz.

E kis vizálgodásból is kitűnik, hogy valóságos anarchia uralkodik a szoba butorai között, melyek többnyire magukra vannak hagyva, és vajmi ritkán tapasztalják a portörlőnek civilizáló befolyását.

Szemben az ágygyal áll a pipaszekrény; — ez a szoba szentélye! A rövid- és hosszúszerű pipák, — sorban állnak ottan, — megannyi védő a spleen és unalom ellen. Oh ti, kik ily szentélylyel bírtok! ti, kik ábrándozva, szunnyadozva, magasztosan, mint az Olympus istenei ültök a dohányszötte fellegek között, ti érteni fogjátok, mért neveztem azt e szoba szentélyének. Van-e garçonnak jobb barát-nője, hívebb társnője a pipánál? Igaz, hogy pillanat alatt szétfoszlik illúziója (füstje), de néhány szippantás s a hű társnő varázsa megújul. Ah! — de a feleséggel nincs úgy! — ha ennél egyszer vége van az illúciónak . . . . . de ne tovább. Ez ép oly régi, mint unalmas és fájdalmas téma, különösen azok előtt, kik nem garçonok többé.

Ezek után még kevés leleményességgel megáldott olvasóim s különösen olvasónőim is, bizonyosan ki-

találták már, hogy a leirt rideg, keményágyú, minden kényelem nélkül való szoba olyan szerencsétlen lényé, ki eddig még nem találta föl kiegészítőjét, ama második jobb felét, mely nélkül a férfi nem egyéb töredéknél; költeménynél, melyből hiányzik a lyra; templomnál, melyben üres az oltár helye.

Hej! ugyancsak meglátszik ezen a szobán, hogy nem uralkodik benne gyöngéd női lélek; a székeket nem lepik el fehér czérnaszalak, melyek jelei e kedves lény szorgalmának; a könyvtárban nem áll Ovidius, a Lacordaire prédikáczói, és Rousseau sem a Saint Hilaire Joséphine szakácskönyve mellett, mert egyforma a kötésük; az ablakból pedig hiányzanak a virágok, melyeket részint dunavízzel, részint könyekkel öntözget a lágyszivű kis angyalka. Minden arra mutat, hogy a szegény lakosnak, ha feje fáj, nincs senkije, ki meleg limonádét főzön, nincs senkije, ki forró homlokáról lágyan elsimítsa a gondok fellegeit, melyeket saját maga gyűjtött rá.

De ne folytassuk tovább e hajadon olvasónőinknek oly fájdalmas elmélkedést, hanem térjünk át tulajdonképeni tárgyunkra, elmondván, hogy e szoba egyik ablakának külső szögletében egy verébfészek vonja magára figyelmünket.

Na, de ez már mégis sok! tehát azért kellett nekünk ezt az unalmas bevezetést végig hallgatni, hogy végre egy verébfészekkel mulattassanak bennünket!

Haragjuk nem igazságos, tisztelt olvasóim, mert

ha véletlenül elolvasták ez első fejezet programját, nincs okuk a panaszra! Még akkor sincs, ha bevallom, hogy e szobát, mely nagybátyám tanyája volt, s melyben dr. Pintytyel megismerkedém, csak azért írtam le, hogy összehasonlítsam e fészekkel, mely évek óta ott díszlik az ablak szögletében s melynek jellemző vonásai, — azzal a különbséggel persze, hogy a szobát ember, a fészket pedig madár lakja, — egészen hasonlóak.

A fészekben is bizonyos leírhatatlan ridegség uralkodik. Belseje nem puha, nem tollas, mint egy verébnő lágy boudoirja; nem díszítik, kívül is, belül is zöld levelkék s tavaszi virágok, valamint egyes, szép ízléssel felosztott sárga szalmaszálak; nem függnek alá oldalain füstölt cserebogarak, szúnyogsonkák és hernyó-kolbászok, melyek a gondos háziasszonyt sejteni engedik; — és főkép — ah! — nem hangzik ki e barátságtalan hajlékból tavasz újjultával az új nemzedék boldog csiripolása.

A fészek tulajdonosa is agglegény s a verébnők s a verébkisasszonyok nem kevesebb haraggal, a házasság hálóiba került veréb urak pedig nem kevesebb irigységgel tekintenek rá, mint a melylyel találkozik emberi testvére a celibátusban. Szegénynek, a pipa nem lehet vigasztalója, de helyette a bölcsészlet emeli a földi bajok látköre felé, és ennek füstje, mely az igaz, — ép oly könnyen oszlik el, mint a pipafüst — egy szellemi szippantás által szintén megújul ismét. Különben, nem csupán a

pipafüstnek szolgálhat helyettesítőül a bölcsészet; ez minden földi jót pótol. Ha valaki nem szép, de bölcsész; nem gazdag, de bölcsész; nem viheti sokra a világon, de bölcsész; nem boldog sem szerelemben, sem játékban, de bölcsész: mindenesetre irigylendő lénynek tekintendő, mert idővel, a szerencse említett adományai mind szélyelfoszlanak, míg a bölcsészet örökre hű marad s örökké megújul.

Ezt tekintetbe véve, természetesnek fogják találni, hogy épen egy bölcsész életéből jegyeztem föl adatokat a feledékeny utókor számára, mely az ily kiváló lények iránt nem szokott mindig igazságos lenni.

Meg kell azonban jegyeznem, hogy ez adatok gyűjtésében ifjú doktor Pinty segített nekem, kinek gyámja volt a szoba — nem, a fészek tulajdonosa és lakosa.

Dr. Pinty nemcsak szóval támogatta munkámat, hanem ritka szeretetreméltósággal rendelkezésemre bocsátotta naplóját is, melynek több része szeretett gyámjáról szól, s én e kitünően írt részleteket hálával fogadtam el, miután szerény munkámnak csak díszéül szolgálhatnak.

E fejezet bevégezéseül csak azt jegyzem még meg, hogy hőszünk neve «Veréb úr.» Hogy Veréb úr ki, mi és milyen, ezt második fejezetünk fogja tárgyalni.

*Második fejezet: a melyben dr. Pinty naplójának kezdete megismerteti olvasóinkkal Veréb úr egyéniségét.*

Ha azt mondom, hogy Veréb úr által vetemedtem arra a gondolatra, hogy naplót írjak s ha Veréb úr nevével kezdem meg e könyvet, az természetes, mert Veréb úrnak köszönhetem, hogy az vagyok, a mi!

Az Úristennek s közvetve persze anyámnak s apámnak tartozom köszönettel azért, hogy pinty vagyok; de daczára erős családi érzetemnek, s bár föl tudom fogni egy pintylétnek egész fontosságát, mégis elismerem, hogy csupán pintynek lenni még nem elég. Társaim közül sokan, például páva-gróf és kacsamarquise ugyan ellenkezőleg vélekednek s azt tartják, hogy pávának és kacsának születni oly nagy dicsőség, mely magában foglal minden más dicsőséget, s minden dicsőítésen felül áll; de én másképp tanultam gondolkozni s így lettem közönséges pintyből dr. Pinty, és mint az, írom e naplót is. Ne gondolják azonban, hogy saját fontos személyem élményeivel fogom önöket most kezdetben mulattatni; képtelen volnék a jelennel foglalkozni, mielőtt a múltból nem jegyzek föl néhány érdekes és meglepő jelenetet.

Gyermekkoromban nem csak közönséges pinty, de az életnek sorrendje szerint kis pinty voltam s vígan ugrándoztam fáról-fára, ama nagy, az utcasarkon emelkedő régi háznak kis kertjében. Ebben

a kertben születtem. Atyám pinty volt, anyám pintyné, lakhelyem pintyfészek és társaságunk is többnyire pintyekből állott. Hogy ily körülmények közt nem tehettem szert, különösen fölvilágosodott nézetekre, azt mindenki természetesnek fogja találni annál is inkább, mivel öreg iskolamesterünk: Szarka úr sem mondott nekünk sok újat s nem törődött a kor istentelen haladásával. Mindennap tizenöt évét énekeltetett velünk, elmondta, hogy a világ kerek, mint a kásaszem, hogy az Isten teremté, még pedig feltűnő gyorsasággal és hogy minden csak azért van a világon, hogy a madaraknak és különösen a szarkáknak és pintyeknek szolgáljon. Az igazat megvallva, én nem igen hallgattam épületes szavaira s örültem, mikor vége volt a leczkének s játszani, mulatni mehettem. Szüleim szigorú tilalma daczára a legpompásabban éreztem magamat, ha felszállhattam a házak ablakaira s benézhettem az emberekhez. Nem értettem ugyan sokat abból, a mit láttam, de tán épen azért érdekelt. Egykor ismét felszálltam a második emeletre s benéztem egy úrhoz, ki kenyérmorzsákkal szokott megvendégelni s kivel ennek következtében igen jó barátságban éltem, midőn az ablak egyik szögletében fészket vettem észre, s a fészek mellett az ablakpárkányon egy meglehetősen köpczös, szürkekabátos verebet, mely ép oly érdeklődve nézte a szobában ülő urat, mint én. Engem ez a veréb vonzott. Nem volt ismeretlen, mert gyakran láttam az esti órákban a

kertben járkalni s hernyókat szedni; de soha senki meg nem szólította s ő sem beszélt soha senkivel. Láttam, hogy kitér neki mindenki, s midőn egyszer atyámmal menve találkoztunk vele, atyám nevetve szólt hozzám: «Ez az a bolond magánzó a második emeleten.» Most szemben álltam vele, s gyermeklétemre is felismertem, hogy ez a madár nem bolond. Ellenkezőleg, soha sem láttam élénkebb, eszesebb arcú verebet. Kissé gúnyos volt, de nekem épen az tetszett. Eleinte úgy látszott, mintha nem venné észre rászegzett tekintetemet; de egyszerre csak megfordult s élesen szemem közé nézett. Első perczen megszeppentem, de azért nem szálltam el, mint pintytársaim szoktak, ha közeledt. Ő látván, hogy nem tágítok, mormogott valamit, dühös pillantást vetett rám, megfordult ismét, s fészke bensejében eltűnt.

E perctől fogva a magányos fészek lakosa létt kíváncsiságom tárgya; nem a házban lakó embereket néztem ezentúl, de ama sajátos lényt, mely madár volt, mint én és társaim s mégis annyira különbözött tőlünk.

A mint ráértem, meglestem minden tettét s jártam utána, mintha szeretőm volna. Este gyakran találkoztunk vele, s apám mindannyiszor kikelt az öreg magánzó fősvénysége és szívtelensége ellen. Elmondta, hogy itteni születésű, sokáig volt orvos a király udvaránál, sok érdemjelt kapott, mindenféle kitüntetésben részesült, de egyszerre minden

látszólagos ok nélkül, elhagyta az udvart, szakított előbbi életével s nagy vagyonával ide, szülő fészkébe költözött, hol csak rosszindulatainak és fösvenységének él. Legtöbb rosszat tudott felőle anyám; órákig elbeszélte arról, mily boldoggá tehetne ez az istentelen öreg, valamely szép madárkisasszonyt, de ő, a helyett hogy kedvüket keresné, a mamákra dühös pillantásokat vet és a kisasszonyokat ott hagyja a faképnél. Mintha bizony joga volna az olyan gazdag madárfélének nőtelenül maradni!

Mindaz, a mit hallottam, csak fokozta kíváncsiságomat, de akármennyire igyekeztem anyám haragjának tárgyával megismerkedni, soha sem nyertem tőle egyebet egy-egy ellenséges pillantásnál vastag szemöldöke alól s haragos morgást! Már nem is reméltem, hogy valaha békésebb módon megismerkedhessem vele, midőn a véletlen segítségemre jött.

Egyszer estefelé véletlenül egymagamban sétáltam a kertben, midőn egyszerre halk nyögést hallottam s egy bokor mellett egy kicsiny, még tollatlan rigót pillanték meg, mely úgy látszott, fészkéből kiesett. Szegény, meg is üthette magát, mert igen fájdalmasan csipegett. Közelebb akartam hozzá lépni, midőn a félhomályban egy ismerős alakot láttam a kis rigó fölé hajolni. A madárgyülölő, a második emeleti szívtelen öreg magánzó volt.

Csöndesen vártam, mit fog cselekedni s láttam, miként nyaldossa a kis rigó arczát; sebeit ügyes

kézzeel füvekkel kötözi, s közben megnyugtató, halk szavakat intéz hozzá. Végre fel akarta emelni a kis beteget, hogy fészkébe visszahelyezze, de úgy látszott, nehéz volt a kis állat, Veréb úr pedig határozatlanul állt mellette s nem tudta mittevő legyen. Ekkor, minden bátorságomat összeszedve, közelebb léptem, s midőn Veréb úr újra próbálgatva megfogta terhét, határozottan felkaptam annak másik oldalát. Soha sem láttam ily ellenséges pillantást, mint a milyet Veréb úr ekkor rám lövellt; ajkai körül pokoli gúny lebegett s fogait csikorgatta. Látva azonban, hogy arczjátéka nem gyakorol rám hatást, elfordította fejét s elvitte velem a kis rigót testvéreiehez. Azután rám se nézve többé, felszállt a fészke melletti ablakpárkányra, hol esténként ülni szokott, sétája után.

Most vagy soha! gondolám magamban és jóságos arczkifejezésére gondolva, melylyel a kis rigóra hajolt, hogy rajta segítsen, egyszerre roppant bátorságot éreztem magamban és gyors elhatározással utána szállva, az ablakpárkány másik végére ültem le. Ekkor arczjátéka még iszonyúbb lett mint azelőtt, szemei villogtak s a pokoli gúnymosoly ajka körül borzasztóvá lett; de én egykedvűen néztem s tollaimat rendezgettem. Ezt látva, vonásai egyszerre meglágyultak:

«Mit fognak majd Szarka úr s érdemes apád mondani, ha itt meglátnak velem, te kis szemtelen!» — mondá végre mogorván. — «Nem félsz-e,

nogy megeszlek, vagy hogy megrontom azt az ártatlan pintylelkedet?»

«Nem; mert a kis rigónak segített,» — feleltem durczásan.

Veréb úr ördögi hahotára fakadt: «Te ostoba kis állat!» — kiálta. — «Azt hiszed tán, hogy jótékonyáságból mentettem meg azt a kis férget? Tudtam, hogy mit cselekszem. Nem akartam, hogy meghaljon, mielőtt megkóstolta volna ennek az átkozott életnek a keserűségeit!»

Azzal folyvást vigyorgott s szeméből villámokat szórt felém. Ha azt mondom, hogy szavai kevés hatást gyakoroltak rám, igazat mondok. Tettek mindig sokkal tartósabb benyomást hagynak hátra gyermekben, mint szavak, s ördögi gúnykaczaja közepett mindig csak ott állt előttem azzal a szelid kifejezéssel komoly arczán, a melylyel azelőtt láttam.

«Ez nem igaz! — szóltam végre, nekibátorodva. — Maga a kis rigót czirógatta, arczát megnyalta s szíves és jó volt hozzá. Minek hazudik, nem szégyenli magát?»

Durczásan beszéltem, de szavaim ép ellenkező hatást tettek ellenfelemlre, mint hittem volna. Dühös tekintete eltűnt s vonásain ismét az a jóságos, szelid mosoly vonult el, mely a kertben megnyerte szívemet.

«Mondtam már, hogy ostoba kis állat vagy — mondá végre, édes, zengzetes hangon, mely egész való-

mon kellemesen rezgett végig. — Azonban ha nem félsz tőlem, feljöhetsz néha hozzám. Jó éjszakát!» Azzal egyet bölintott szürke fejével és visszavonult fészkébe.

Nagyon elégedetten ballagtam hazafelé. A meghívás, melylyel Veréb úr megtisztelt, nem volt ugyan igen hízelgő, de mégis meghívás volt, s én föltettem magamban, hogy meg fogok neki felelni. Otthon persze, szót sem szóltam felőle s kitérőleg feleltem, midőn kérdőre vontak hosszas távollétem miatt.

Így ismerkedtem meg Veréb úrral s illő, hogy ezt az ő emlékének szánt könyvet, az ismerkedés főmomentumával kezdjem meg.

*Harmadik fejezet:* a melyben szó leszen arról, hogy miképen lett Veréb úr bölcsészszé, s bölcsészetének daczára, miképen barátkozott meg a leendő dr. Pintytyel.

Ritkán születik valaki bölcsésznek. Én legalább eddig még gyermekben nem fedeztem fel bölcsészeti hajlamot. Láttam bennök leendő grófot, bárót vagy tanácsnokot, leendő poétát, zenészt vagy tudóst, de a bölcsészetre való természetes hivatást nem tapasztaltam náluk soha. Forradalmárrá és bölcsészszé csak a körülmények teszik az embert, vagyis a verebet, s mindkettőnek főkútforrása: az elégedetlenség. A bölcsész is tulajdonképen forradalmár, csakhogy «szomorú a bora» alattomban épít szel-

lemi barrikádokat, melyeknek az az előnyük, hogy a földi hatalmasságok ágyui nem egykönnyen löhetik azokat porrá.

Szokratesz bölcsész lett, mert iszonyuan rút volt s a neje nem szerette; Aesopus bölcsészete a púp-jában rejlett; s Diogenes, minthogy nem volt elég pénze arra, hogy alcibiadesi életet élhessen s palotákat építhessen magának, daczból hordóba bújt. Ellenvetésül persze felhozhatják nekem bölcs Salamont, a hatalmas királyt, kinek lábainál hevert Ázsia minden kincse, már ez hogy lehetett volna elégedetlen? Erre csak egy feleletem van: Salamonnak ezer felesége volt! Kérdezzétek meg a világ valamennyi férjét s meglássuk, nem fogja-e valamennyi azt felelni, hogy ez magában véve is elég ok arra, hogy valaki, a földi szerencse tetőpontján állva, mégis a világ legnagyobb bölcsészévé nőjje ki magát.

Veréb úrra az említett czelebritások eseteinek egyike sem illik. Ő nem volt sem rút, sem púpos sem irigy és ezer felesége sem volt; csak egy volt a bibéje: nagyon is jónak képzelte a világot.

Nincs az a veréb és nincs az az ember, ki Veréb úr esetét, ha elmondjuk, ne találná roppant mindennapinak; csakhogy, fájdalom, az ilyen mindennapi dolgok az illetőre néha mégis végtelenül tragikus hatást szoktak gyakorolni, s minthogy tulajdonképen Veréb úr e munkának főszemélye, okvetlenül szükséges, hogy e mindennapi tragikus életet el-

mondjam, már történetünk logikai rendjének a kedveért is.

Hogy Veréb úr mikor és mily körülmények közt született, az aligha fog valakit érdekelni. Akárkik s akármik voltak szülei, gazdagok vagy szegények, előkelők vagy parasztok, neki a természet rendje szerint fészekben kellett születnie, tojásból kibujnia, gyöngén s gyámoltalanul élnie át első napjait s végre azzá fejlődnie, a mivé a természet rendelte.

Vannak, kik e felfogást iszonyú radikálisnak fogják találni, de fájdalom! a logika és az igazság kérelhetetlen demokraták, s ezek nélkül még egy ismeretlen bölcsész életéből sem lehet adatokat följegyezni.

Hogy mikor s mint született Veréb úr, annak ismertetését tehát átugorjuk, de megjegyezzük, hogy akármik és akárkik voltak is szülei, a természet rendje szerint mégis tanulnia kellett, hogy tudjon valamit.

Veréb úr tanult is, még pedig orvostant s oly jól tanult, hogy — itt azonban utólagosan meg kell említenünk, hogy Veréb úr anyja régi nemes családból származott — rövid gyakorlat után udvari orvossá neveztetett ki. Már említettük, hogy Veréb úrnak volt egy bibéje, nagyon is jónak képzelte a világot, ennek következtében úgy tudott lelkesülni és szeretni, mintha az ilyen mai nap divat volna még. Oly rajongással csüggött királyi urán, kiben mindig a legnemesebb, leghősiesebb lényt látta,

hogy a diplomatak és udvaranczok, ha esetleg szívébe pillanthattak s meglátták volna, hogy mindaz, a mit mutat, csakugyan igaz is, bizonyára örök időkre megvetik. Így azonban csak ügyes színésznek tartották s tisztelték, mert félték tőle.

Mindebből kitűnik, hogy Veréb úrnak szerető szíve volt, s minthogy szülei rég elhaltak s testvérei nem voltak, királyi ura iránti rajongásával pedig nem tudta beérni, arra a szerencsétlen gondolatra tévedt, hogy megházasodik!

Hanem Veréb úr e házassági tervének is megvan a maga speciális története. Ugyanis midőn még tanuló korában egykor hazafelé ballagott, útjában egy még tollzatlan kis veresbegyre akadt, mely gyámoltalanul feküdt a fűvön. A fiatal verébnek megesett rajta a szíve s mindenképen igyekezett a veresbegy fészket és szüleit feltalálni; de kutatásai, fáradalmai, siker nélkül maradtak. Valószínűleg rossz fiúk a fészket az erdőből vitték el s útjokban kiejtették a kis madarat.

A fiatal veréb nem soká tépelődött, hogy mittévő legyen a csinos kis veresbeggyel, hanem elhatározá, hogy fölneveli.

Ezután benne találta legnagyobb örömét s mindenképen igyekezett szellemét ép oly széppé fejleszteni, mint a mily bájossá fejlődött a kis veresbegy személye. Nemcsak szüleit helyettesíté szeretetben s gondosságban, de tanítója s nevelője is lett, felhíva figyelmét a természet és az élet jelenségeire,

csodáira. Idővel azután a tanító szemei még többet mondtak, mint szavai, s a tanítvány ebben is, mint minden egyébben, gyors felfogást és gazdag talentumot tanúsított. A tanító szemeinek kérdésére, szemével felelt, s e tanfolyam Veréb házassági tervével végződött.

Így tehát semmi sem állta útját Veréb úr boldogságának. Volt szép állása, vagyona, szerető szíve, élvezetre képes kedélye, szép fiatal mátkája, s ha ekkor valaki azt kérdezte volna tőle: érez-e magában hivatást a bölcsészetre, Veréb úr legfelebb ki-neveti.

Ekkor történt, hogy Veréb úrnak fontos teendőkben el kellett utaznia, s habár kelletlenül tette, de kénytelen volt aráját elhagyni, kit azonban egyik tiszteletreméltó öreg udvarhölgy oltalma alá helyezett. Ügyeit nagy megelepedésére gyorsabban végező, mint hitte, s elhatározta, hogy aráját hazaérkeztével meglepi. Haza érkezve, alig engedett magának annyi időt, hogy toilette-jét rendbeszedje s lélekszakadva röpült a tisztességes öreg dáma lakásához. Ezt azonban magában s látható zavarban találta váratlan megjelenése miatt. Veréb úr azonnal arája után kérdezősködött, de az öreg dáma kitérőleg felelt, azonban udvarhölgy létére nemsokára erőt vett zavarán és Veréb urat székkal kínálta meg.

«Örülök, — szólta, hogy alkalmam van kegyeddal egyedül beszélhetni, mielőtt arájával találkoznék, annál inkább, mivel doktor úr úgyis az udvar leg-



... Ott ült az a kit a föld legnemesebb lényének ...



ügyesebb diplomatája s szavaimat nemcsak hogy meg fogja érteni, hanem még örülni is fog ama fontos eseményeknek, melyeket közölhetni szerencsém lesz.»

Veréb úr, türelmetlenségének daczára udvariasan, hallgatta az öreg hölgy beszédét, ámbár nem tudta elképzelni, hogy tulajdonképen mire vonatkozhatnak szavai, a midőn tekintete egyszerre a nyitott ablakon keresztül a kert egyik ágára esett. Ott ült az, a kit a föld legnemesebb lényének, az ókori hősök méltó utódjának hitt — szeretett ura és királya, s mellette a kis veresbegy, az ő kedves, ártatlan kis arája! Láta, hogy összenéznek a szemek, az ajkak hogy forrnak össze hosszú, hosszú csókban, mintha soha többé el nem tudnának egymástól válni! Ördögi káprázat! Veréb úr szédülve kapott fejéhez, azt hitte álmodik. Az öreg dáma finom mosolylyal kísért szavakkal szakítá meg a végzetes csendet.

«Remélem, ön nem fogja a dolgot tragikusan fel-fogni, — szóló könnyedén megveregetve Veréb úr vállát, — az a kettő szereti egymást, s egy király által szerettetni nagy megtiszteltetés, még egy herczeg arájának is.

De e szavak Veréb úr arczára nem varázsolták vissza a szokott udvarias mosolyt; szemeiben őrrült fény villogott, ajkai reszketve tagadták meg a szolgalatot; végső erőmegfeszítéssel kapta fel szárnyait s röpiült hazafelé; ott félholtan rogyott össze. Ez-

után hetekig nem látta senki. Még a királyt is elutasította ajtajától. Magában akart lenni, háborítlanul gondolkozni azon: mikép boszúlhatná meg magát legiszonyúbban, legvéresebben. Fel akarta gyújtani a várost; megöletni a királyt és hűtlen kedvesét; a nép szívébe a lázadás szikráját akarta oltani, s egy összeomló trón alá temetni gyalázatát. E sok terv közül azonban egyet sem létesített s egy álmatlan éj után, azzal az elhatározással kelt föl, hogy megveti a világot! E perczben, melyben mindent elvesztett, még boszúvágyát is, bölcsészszé lett.

Egy szép reggel lakását üresen találták. Búcsú nélkül s örökre hagyta el az udvart. A diplomaták és udvaroncok bámulva néztek össze: nem tudták felfogni, mikép hihették ezt a bárányt oly sokáig farkasnak.

És a kis veresbegy? Ő lett az udvar legelső hölgye, utóbb pedig csakugyan egy herczeg felesége.

Már elébb elmondtuk, hogy Veréb úr története mindennapi történet; hanem azért mégis tönkretette életét. Veréb úr azután évekig teljes elzárkózottságban élt fészkében s ez idő alatt fejlődött Sokrates, Kant és Schopenhauer méltó kollegáivá.

A midőn a leendő dr. Pinty megismerkedett vele, már a bölcsészetnek ama stádiumában volt, melyben nem bánta, emberek — pardon — vere-

bek között van-e vagy sem; csakhogy végtelen közönyvel viseltetett irántuk.

Egyet azonban sohasem érhetett el: testvérlények szenvedései közepett nem volt képes egykedvű maradni. Jó szivét önmaga előtt is oly sophismákkal igyekezett kimenteni, mint a milyenekkel a kis rigó esete alkalmával a pintyet akarta elámítani.

Pinty barátunk különben az akkor nyert engedélyt a legönzöbben használta fel. Nem törődött Veréb úr durva magaviseletével s gúnyos arczjátékával, hanem órákig ott ült mellette s hallgatta, hogy szidja az egész világot, azután pedig órákig leste, hogy segíli az egész világot. Évek multával pedig csodák történtek. Pinty úrnak szülei elhaltak s Veréb úr a szegény árva gyámjaul ajánlkozott, ama bizalmas megjegyzéssel, hogy szüksége van valakire, kit minden perczben kénye-kedve szerint kínozhasson.

Térszűke miatt azonban lehetetlen mindama kínzások leírásába fogni, melyekben Veréb úr a fiatal pintyet részesíté; annyit azonban megjegyezhetünk, hogy előlegesen s éveken keresztül bizonyos határozott tanórákból álltak azok, melyekre a fiatal Pinty szorgalmasan eljár, s melyeknek kínos befolyása alatt a legcsinosabb, legegészségesebb, legvidorabb fiatal pintytyé fejlődött, minő csak valaha jóllakott kendermaggal.

*Negyedik fejezet*: melyben Veréb úr, szokása ellenére, tevékeny részt akar venni pályám megalapításában, de egy kék tó visszatartja e jó szándoka kivitelében.

Mindig különös hajlamom volt a diplomáciához. Jogi iskoláimat kitünően végeztem és így meg voltam győződve arról, hogy legrövidebb idő alatt legalább is olyan Pitt-féle miniszter lesz belőlem. Hiába monda Veréb úr, hogy ehhez protekció, még pedig magas protekció kell, s hogy ő sohasem, meggy többé emberek közé és sohasem fogja pártomat; azonban én megmaradtam elhatározásom mellett, s egykor, midőn tudtam, hogy Veréb úr szokatlanul jókedvű, újra és határozottan tudtára adtam, hogy ha ő nem is akarja még mindig meglevő befolyását érdekében felhasználni, egymagam próbálok szerencsét.

Veréb úr fészke előtt azon a deszkán ült, melyen évekkel ezelőtt arra kényszerítém, hogy velem megismerkedjék s szavaimra könnyen billentett fejével, a miből észrevettem, hogy végre mégis megadja magát.

«Tehát csakugyan diplomata akarsz lenni, — szólt vontatva, iszonyú arcjátékkal s még iszonyúbb, szikrázó pillantásokkal kísérve szavait. Én felelet helyett merészen a szeme közé néztem. Ekkor, mint rendesen, ha így néztem rá, vonásai meglágyultak és mosolyogni kezdett. — «No, ha nem lehet máskép, úgy mégis támogatni foglak párt-

fogásommal, s fölveszem még egyszer udvari öltönyömet. Különbén a diplomácia sem rosszabb a többi pályánál. Egyik kutya, másik eb, a mint az emberek mondják, vagyis egyik silányabb a másiknál. Sokan azt állítják, hogy a diplomataék hazudnak,» — beszélt tovább elmélkedve s különösen furfangos képet vágva, — «ezt nem tagadom; de ki merné állítani, hogy az ügyvédek, orvosok, kereskedők és kézművesek nem hazudnak; ennélfogva semmi sem lehetnél, ha nem akarnál a nyolczadik parancsolat ellen vétetni. Mindennek különben csak az a tanulsága, hogy kövesd példámat, ne légy semmi, s oly elégedetten fogsz sirba szállni, mint az újszülött gyermek.»

Veréb úrnak ilyen beszédes perczeiben nehéz, sőt lehetetlen volt szavába vágni, s ezért a most bekövetkezett rövid szünetet arra használtam fel, hogy megértessem vele, hogy nem minden halandónak van tehetsége a kalmár-philosophiához, nem lévén módjában e mit sem jövedelmező pályát sikeresen megfuthatni.

Ez ellenvetéseimre, ha Veréb úr történetesen bölcsész nem lett volna, a rét liliomaira utalhat, valamint saját érdemes elődjeire, melyek a világért sem eshetnek le a háztetőről a nélkül, hogy a mindenség urát valami légi bulletin e fontos eseményről ne értesitené; mindezek által arra buzdíta engem, hogy sorsomat a mindenható gondviselésére bizzam; de a mint mondám, Veréb úr bölcsész volt,

s így eszébe sem jutottak ez elavult bibliai példázatok. Válaszul megcsóválta fejét s bizonyára arra gondolt, hogy ha nem lett volna módjában másképp cselekedni, amaz okos ember példáját követte volna, kinek neve, ha nem csalódom, Diogenes volt, s a ki hordóba bújt, hogy független lehessen.

Másnap reggel Veréb úr kijelenté nekem, hogy elvisz egy régi ismerőséhez, kinek férje az uralkodó diplomáciai pártnak egyik főszemélye, ki tán pártomat fogja. Figyelmemet ugyan ki nem kerülte, hogy e közben gúnyosan mosolyog s mintegy diadalmas tekintettel néz rám; de én minduntalan változó arczkifejezéséhez már régen hozzá szoktam, fel sem vettem tehát gúnyos mosolyát.

Mondhatom, jól festettem, midőn fészkeimtől elbúcsúzva, Veréb úrral új sorsom elé mentem s e körülmény tökéletes érzetével birtam. Szárnyaim könnyen vittek a légen keresztül; ifjúnak, szabadnak, hatalmasnak érzém magamat, s nem csoda, ha azt hívém, hogy az az ég, mely fölöttem kékül, az a nap, mely szemeimbe ragyog, az a mindenség, mely előttem teljes szépségében feltárul: csak az én kedvemért van; egy szárnycsattogtatással tulajdonommá tehetem, ura, királya lehetek.

Rövid idő mulva egy nagyszerű kalitkához értünk, az emberek az ilyet palotának szokták nevezni, s az egyik nyitott ablakon beszállva, csakhamar egy pompás, sokszínű ruhába öltözött papagály asszony-ság előtt álltunk, ki aranypálczán ült, görbe orrán



«Méltóságod bocsánataért esedezem», szólítja meg Veréb úr a papagálnét . . .



Digitized by Google

aranykeretű pápaszem volt, roppant impozáns jelenség volt. És Veréb úr? — Hogy megváltozott egyszerre! Szokott hanyag magatartása eltűnt, mellét kifeszítve, fejét magasra emelve, oly elegánsan hajtá meg magát, miközben egyik lábát ismételten mellére helyezé, hogy egyensúlyáért reszketve, minden pillanatban vártam fölfordulását.

«Méltóságod bocsánatáért esedezem, — szólítá meg veréb úr a papagálnét, szokatlanul édesded hangon, — hogy színe előtt megjeleni bátorkodom; de méltóságod magas összeköttetéseit ismerve, s remélve, hogy csekély személyemet még el nem sülyesztette egészen Lethe hullámaiban, ez ifjú polgártársamat magas pártfogásába ajánlani merészkedem.»

Ezalatt Veréb úr folytonosan mellére mutatott s egy lábon állt — az ilyet etikettenek szokták nevezni — úgy, hogy én kaptam helyette görcsöket lábszáraimban s minden perczben attól tartottam, hogy rosszul leszek.

A papagálnénak azonban szavai, valamint egész magaviselete, nagyon megtetszettek, mert fejével gyöngéden bólíntgatott s Veréb urat a pálczán helylyel kínálta meg, mi közben folyvást mosolygott és kegyesen integetett majd egyik, majd másik hosszú, sovány lábával.

«Miféle állásra volna tulajdonképen kedve ez ifjú pintynek? — kérdé leereszkedő hangon. — Én részemről szívesen följajnlom befolyásomat érdeké-

ben. Különben tán már találtunk is valamit, — mondá rövid szünet után élénken. — Andor öcsémnél a komornyiki állás megürült, s így pártfogoltját ajánlhatnám helyébe.»

Ha az égboltozat szakadt volna le rám, nem ijedtem volna meg jobban, mint a papagálné e megmagyarázhatatlan szavai fölött. Én egy ifjú pinty, ki a szabadság és egyenlőség harczosa voltam az iskolában; én, ki a világot is szűknek tartottam nagy tehetségeim kifejllesztésére, én komornyik! Azt vártam, hogy Veréb úr dühének egész iszonyúságával fog itt föllépni; de mennyire elcsodálkozám, midőn észrevettem, hogy ő nyugodtan mosolyog a papagálnéra.

«Méltóságod téved, — mondá végre szivélyes hangon, — «ez az ifjú pinty ugyan nem származik ősnemesi családból, s nem is gazdag, ellenben csak most került ki az akadémiából, még pedig a legkitűnőbb bizonyítványokkal. Ezekre támaszkodva attaché szeretne lenni valami külföldi követségnél. Méltóságod bizonyára igen sokat tehetne e cél elérésének érdekében.»

Ha Veréb úr gorombasággal felelt volna esztelen beszédjére, a papagálné nem döbbenhetett volna meg jobban, mint amennyire megdöbbsent e nyugodt válasz fölött. Szemöldökét felhúzta, görbe orrával billentett s nyilván nagy zavarban volt.

«Mindez igen szép, nagyon örülök ez ifjú pinty kiváló tehetségeinek — hisz ez nagyon tiszteletre-

méltó, — mondá folytonosan rám és Veréb úrra mosolyogva; — ez ifjú pinty, mint pinty, igen kitűnő lehet; de az igazat megvallva, nem értem, miért ne választhatna inkább születésének jobban megfelelő pályát. Kedves Veréb úr, — folytatá, szemeit szelíden a szoba mennyezetéhez emelve, — hisz ön ismeri a világot és annak hiúságait. Az ilyen kiváló állásokra, a mint tudja, többnyire csak — csak — kitűnő születésű egyéneket szoktunk ajánlani, mert itten garancziák, becsületbeli és családi garancziák szükségesek, a tehetség — fájdalom! — itt még nem elég!»

«A becsületbeli garancziát magamra vállalom, — mondá Veréb úr, míg éles szürke szemeit a czifra asszonyságra függeszté. — Különben nem is tudom, mi dolga lehet itten a születésnek és névnek. Csupán e tulajdonokkal senki sem töltheti be hivatását.»

«Ah, édes Veréb úr! — sóhajtá a papagálné méla, olvadékony mosolylyal, — ön, úgy látszik, igen demokratikus eszmékre tett szert a magányban s elfelejti, hogy maga is, legalább anyja részéről, hozzánk tartozik és hogy noblesse oblige. Családom archivumának egyik régi pergamentján érdekes legendát találtam, melynek elmondása öntán ismét jó útra téríthetné, e fiatal pintynek pedig egész életére tanulságul szolgálhatna.»

A bájos papagálné e szavakra megilletődve emelte szemeihez drága csipkekendőjét s görbe orrának egy

elragadó mozdulatával, melyet holmi alsóbbrendű madárhölgy, hiába törekednék utánozni, ekkép kezdé elbeszélését:

«Midőn az Uristen megteremté a világot, víz volt mindenütt s ő a vizeket felosztá, a vizekből pedig kiemelkedett a szárazföld. Csak egy gyönyörű kék tavat kimélt meg, mely ott úszott a végtelenben, mint egy óriás, átlátszó levelű, kék virág. E tó habjaiba az arkangyalok jártak fürödni. Midőn már minden elkészült, az uristen magához hivatá Gólya arkangyalt és így szólt: «Ama tavak mélyén, melyek a földön elterülnek, élő lények eszméi nyugosznak, mártsd beléjük csőrödet s népesítsd be a földet.» Gólya arkangyálnak nem hiába vannak hosszú lábai. Rögtön ott termett a tavaknál s teljesíté az Úr parancsolatát. Midőn már minden be volt népesítve, az Úr elégedetlenül megcsóválta fejét: «Meg volnék ugyan elégedve mindennel, csak-hogy az élő lények nem olyanok, a minőknek képzeltem őket, — mondá gondolkozva; — hiába! nagyon meglátszik rajtuk a földi tavak salakja. — Menj, gólya fiam, mártsd csőrödet ama kék tó hullámaiba, melynek vize olyan, mint az ég színe s melyben halhatatlan testeitek fürdenek, — az ebből kikerült lények lesznek a természet tökélyei.» S a gólya, csőrét a kék tóba mártva, kihúzá a lények-lényét, a teremtés koronáját, — az arisztokratát!»

A papagályné az utolsó szavakat ünnepélyes las-

susággal ejté ki, s mielőtt még szóhoz juthattunk volna, ekkép folytatá:

«Lássa Veréb úr, e legendának mély, igen mély értelme van. Ugyanis, akármennyit tanul, akármily tehetséggel bír egy a közönséges földi javakból kikerült lény, kék vérre, a tökély e megismertető jelére soha, de soha sem tehet szert, és így az én véleményem szerint, soha sem lehet méltó oly állásra, mely az uralkodók közelébe viszi. Tudom, hogy elkorcsosult nemzedékünk naponkint vét e szabályok ellen, azonban bennem a kegyelet még megvan az ezredéves hit iránt, és meg nem ingathatom egy felsőbb hatalom törvényeit.»

E szavakkal látogatásunk végét ért. A papagálné még egyszer szívélyesen bölintott fejével s én szédülve, megsemmisülve követtem Veréb urat, ki — mihelyt a szabadba értünk — egyszerre csak megfordult s diadalmasan szemem közé nézve, jóízű hahotára fakadt.

Veréb úr e roppant vígsága, mely különben alig talált viszhangra mélyen sebzett demokrata keblemben, bizonyos okokkal birt, melyeket azonban e már is oly hosszúra nyúlt és tanulságos fejezetben elmondanunk lehetetlen.

*Ötödik fejezet*: a melyben Veréb úr jó tanácsokkal kedveskedik nekem, én azonban azoknak daczára megházasodom. E fontos esemény alkalmával Veréb úr ugyan megáld minket, hanem azért mégis a bolondok házával kínál meg.

Utolsó fejezetünkben ott állapotunk meg, hogy Veréb úr elnevette magát. Ebben ugyan magában véve nincs csodálatra méltó, de annál több van abban, hogy épen akkor nevetett, midőn a jövőbeli dr. Pinty akár főbe lőhetett volna magát kétségbeesésében. E különös jókedv okát csakhamar fel fogjuk fedezni dr. Pinty naplójában, mit az ily módon folytat:

Már jóformán dühös kezdtem lenni bölcs gyámom nevetése miatt, midőn az, észrevevén haragomat, ekkép szólamlott fel:

«Előre láttam én ezt a dolgot, Pinty fiam», — mondá, jóakaró mosolylyal tekintve rám, — «de elvem volt mindig, hogy a tapasztalás többet ér a legjobb tanácsoknál, s hogy az főkép az ambitiót pompásan meg szokta gyógyítani hidegvíz kúrájával. Egyébiránt», — folytatá elkomolyodva, — «adj hálát az égnek, hogy nem kékvérű anyától születél, mint én. Földi, salakos tavakból kikerült lények sok olyanon nem tudják magukat túltenni, a mi égi származású társaiknak egészen természetes, s ez tartja fenn bennünk a nemesebb érzést. Ez a pár csepp piros vér ereimben, mit oly leereszkedők valának ignorálni, az adott pillanatban föllázadt nyomorult komédiájuk ellen!»

«És diplomatikus pályámból vajjon mi lesz?» — szakasztám félbe Veréb uramat türelmetlenül.

«Pályád azért lehet diplomatikus, ha nem is vagy épen diplomata», — felelé Veréb úr nevetve. — «Fogadd tanácsomat s ne kezdj semmibe, a minél másoknak segedelmére szorulhatsz. Teremts magadból valamit, a nélkül, hogy olyanokba kapaszkodnál, kik ezután épen azzal fizettetnék meg veled egykori szolgálataikat, a mi előtted legbecsesb!»

Veréb úr e bölcs tanácsa következtében diplomata helyett jogtudós lettem s e minőségben támadt egy gondolatom, mely nem épen új és nem is szokatlan, de érdemes gyámom meglepetését és haragját mégis legnagyobb mértékben előidézte.

E gondolat leírásához tulajdonképen külön könyv kellene, rózsás lapokkal; külön toll, mely nem volna érzéketlen, hideg aczélból; s külön tinta, nem fekete és keserű, mint az, melylyel kritikákat és váltókat írnak, hanem zöld, mint ama remény, mely szívemet hevíté. A zöld tintát legalkalmasabbnak, legillendőbbnek találom az első szerelem leírására; hisz annak alkalmával úgyis minden zöld ruhát ölt. Zöldekét gondolunk, zöldekét érezünk, végtelenül zöldek vagyunk még saját magunk is, s oly zöldekét beszélünk és írunk, hogy azt csak zöld tentával lehetne kellőleg leírni.

Különben a rózsás lapok és zöld tinta hiányának daczára, mégis meg fogsz érteni, nyájas olvasóm, hisz nemcsak a pintyek éreznek! A szerelem nem

holmi absztrakt fogalom, melyhez csak a tudósok értenek; nem olyan, mint az asztronómia, geologia vagy történelem: legkevésbé sem hasonlít a bölcsészethez, és hála Istennek! nem is egészen költészet. Olyan dolog az, mit a pintyektől kezdve minden lény megért; fű, fa és csillag elismer, sőt még az ember is fel tud érni észszel, egy pár hosszúkabátos professzort kivéve, kiknek szívét a régi pergamentek beszívott pora megrontotta.

Először szerettem! Csak az foghatja fel kellőleg e szavak teljes értelmét, ki valaha madár volt. Csak az értheti meg, ki szárnyakkal bír, mi az: szabadnak lenni, mint a levegő és mégis lebilincselve; szárnyakkal bírni, melyek a magasba vihetnének föl és mégis levonatni a röghöz; menekülni akarni e kényelmetlen, bűvös hatalomtól, tengereken túl elérhetetlen messziségekbe, s nem lenni képes egy szárnycsattogásra, mely eltávolíthatna a szeretett tárgytól. Hogy mindjárt első látásra, rögtön fülig belészerettem imádatom tárgyába, az természetes. Pintyeknél rendszeren úgy szokott az lenni. A szerelem, mint a villám, csap le szívünkre, azonban kevésbé kegyetlen szándékkal, mint amaz. Első perczben azt gondoljuk, hogy az égi sugár porrá égette szívünket, utóbb mégis azon vesszük észre magunkat, hogy csupán a házi tűzhely békés, czélszerű lángját akarta benne meggyújtani.

Hogy vizsontszerettetém, abban senki nem fog kételkedni. Ki is állhatott volna nekem ellent

akkoriban? S valóban, eszébe sem jutott ama kedves kis pinykisasszonynak, kit férfi-jogomnál fogva élettársamul választottam. Oly megadással és oly szelid mosolylyal hódított meg, hogy egyszerre azon vettem észre magamat, hogy nagyszerű haditerveim, melyekkel rendszeres ostromra készültem, épenséggel fölöslegessé váltak.

A legparányibb szerelmi kínban sem részesültem; pedig Isten látja lelkemet, hogy szivem mélyéből vágytam egy kis kín után. Még most sem bocsátottam meg feleségemnek egészen, hogy eme, költői természetemnek oly szükséges érzéssel meg nem ismertetett: házasságunk óta ugyan többször igyekezett már hibáját jóvátenni, csak hogy már tempi passati!

Veréb úrnak persze minderről fogalma sem volt. Nehéz is lett volna vele asszonyokról beszélni, mert ő kerülte őket, mint a tüzet s a szó teljes értelmében félt tőlük. Midőn azonban — fájdalom! — minden teketória és könyörgés nélkül megnyertem azt az «igent», mely akkortájt a legboldogabb bolonddá tett a föld kerekiségén, beláttam, hogy vala-



hára már csak értesítenem kell bölcs gyámopámat házassági szándékaimról.

Meglehetősen csüggeteg szívvel jelentem meg Veréb úr előtt ama végzetes napon, s a kérdés gyöngéd voltát tekintetbe véve, nem is voltam képes határozott beszédre, mint rendesen, s ennél fogva szívem titkát igen reszketeg hangon adtam elő.

Veréb úr elképedve tekintett rám. Még szokott iszonyú arczjátékáról is megfeledkezett s oly megilletődötten bólíntgatta fejét, mintha amaz elhatározásomat tudattam volna vele, hogy rögtön föbelövöm magamat.

«Ez iszonyú! — szólt végre elfojtott hangon. — Tanításaim, tanácsaim daczára mikép lehettél szerelmes, — szerelmes, még pedig asszonyba?

Szerettem volna közbeszólni s megjegyezni, hogy férfi létemre nem is szerethettem másba; de megilletődése megijesztett s így hallgattam.

Pedig — folytatá mintegy önmagával beszélve, — boldoggá akartam tenni ezt a komoly törekvésű, határozott jellemű pintyet; szívébe akartam oltani élettapasztalataim keserű eredményét, hogy visszatartsam amaz örvénytől, melyben magam is elsüllyedtem. Hanem mind hiába! belement a hálóba csak oly ostobául, csak oly vakon, mintha soha sem olvasta volna velem Horácz költeményeit. Nem tudod-e, — folytatá élénken, de most már szokott rettentő arczjátékát is segítségére híva, — hogy az asszony mind hamis! Engem ugyan bölcsészszé tet-

tek s így nincs okom rájok haragudni (Veréb úr gúnyosan felkaczagott), de téged aligha bolonddá nem tesznek s örülés, öngyilkosság lesz a vége!»

El voltam ugyan rá készülve, hogy Veréb úr ellenezni fogja házasságomat, de azt nem képzeltem, hogy a dolgot ily sötét oldalról fogja fel. Akkor nem ismertem még élete történetét egészen, s így valóban meg voltam lepetve.

«Gyámatyám elfeledi, — szólaltam fel végre valamivel biztosabb hangon, — hogy az egész világ szerelmes, házasodik és családi életet él. Azt pedig csak nem állíthatja, hogy az egész világ bolond.»

«Talán nem az, — kaczagott fel Veréb úr dühösen. — Sült bolondok vagytok mindannyian! Csalatok és megcsalattok, s szívből sajnálom, hogy átkozott gyöngé szívemnek, melyet a bölcsészet sem tudott megváltoztatni, még egyszer engedtem és barátságot kötöttem egyikőtökkel.» — Azzal Veréb úr hátat fordított s eltűnt fészében.

Szomorúan mentem el. Szívem mélyéből szerettem mogorva barátomat, hanem jellemtelenségnek tartottam volna, még akkor is, ha jegyesemet nem szerettem is annyira, eltérni attól; a mit egyszer elhatároztam, és így nyugodtan folytattam házassági készüléteimet s esténként gyakran sétáltam jegyesemmel a kertben, a nélkül azonban, hogy Veréb úrral valaha találkoztunk volna.

Egybekelésünk napja megérkezett és el is múlt, úgy, a hogy az ily napok szoktak: zajosan, rám

nézve pedig, ki boldogsággal egyedül szerettem volna lenni, roppant kellemetlenül. Csak a midőn eljött az est, s barátaink magunkra hagytak kis fészkünkben, lélekzettem föl újra szabadabban, s épen édes társalgásba voltunk elmerülve, midőn egyszerre valaki kopogtatott. Én kedvetlenül nyitottam ajtót, midőn a holdnak teljes fénye megvilágítja a késő látogatónak alakját. Veréb úrra ismertem. Nőmet átkarolva, mogorva barátom elé sieték, azonban csakhamar észrevettem, hogy nem oly mogorva, mint rendesen. Úgy látszott, mintha az utolsó időben megöregedett volna; alakja görnyedtebbnek tűnt föl, szemeiben ismeretlen fény világlott s ajkain szomorú mosoly vonult el, midőn félénk kis nőnek hosszan szemébe nézett.

«Mily ártatlannak látszik s ki tudja, mégis mily romlott», — mormogott, mintegy önmagával beszélve, de ezalatt kezét gyöngéden végig simítá a lehajtott szerény kis fejen, és mosolya meghazudtolta szavait.

«Áldjon meg az Isten benneteket ostobaságtok daczára, — mondá végre, furcsa képek alá rejtve megindulását: — ha egyikőtök valaha meg találná banni ostobasádát s ez érzés terhe alatt csakugyan megtalálna bolondulni, tekintsétek fészkemet tébolydának és jertek hozzám. Addig is nesze nászajándékod, — s azzal egy meglehetősen nehéz zacskót nyomott nőm kezébe. — Látogatásokat pedig kikérek magamnak: fészkemet nem asszonyfélék el-

fogadására építettem s az apró pinyek csiripolásának sem vagyok barátja. Adjon Isten!»

Ezt mondván, Veréb úr még egyszer bólított fejével és elszállt, nőmet a zacskóval meglepetten odahagyván; míg én hiába igyekeztem őt gyors röptében utólélni.

Ezután még csak egyszer láttam Veréb urat, még pedig szomorú alkalommal, miután ő szokott önfejűségével nemcsak hogy nem fogadta el látogatásunkat, de még a kertben is kitért útunkból. Hogy mikép s mikor láttam őt viszont utóljára, azt mindjárt el fogom mondani.

*Hatodik fejezet:* a melyben Veréb úr azzal fejezi be bölcs életét, hogy Szarka és Holló uraiméknak igen eredeti módon adja ki az útát. Ez ünneplés alkalommal különben elismeri, hogy tulajdonképen azok a legbölcsőbbek, kiket legbolondabbaknak tartott.

*(Naplótöredék.)* Nőtelen koromban a szó legteljesebb értelmében irtóztam a kicsi madaraktól. Veréb úrnál ama nézettel nőttem föl, hogy azok csak azért születnek, hogy az éhenhalók számát szaporítsák. — Jól emlékszem, hogy egykor Veréb úrral sétálgatván, egy társasággal találkoztunk, mely épen keresztelőről tért haza. Veréb úr ördögi hahotával nézte őket s az apához lépven, azzal a bizalmas tanácssal örvendezteté meg a büszke honpolgárt, hogy legjobb volna, ha annak a kicsi féregnek kitekerné a nyakát. Szerencséjére Veréb úr igen jól tudott röplüni, másként pórul járt volna,

mert a felbőszült apa kikaparta volna szemeit. Én akkor teljesen osztoztam Veréb úr nézetében, míg mostan...

Midőn először apa lesz a pinty, roppant büszkeség szállja meg lelkét. Nincs-e igaza? Nem fontos és világraszóló esemény-e az, ha a föld ismét megszaporodik egy féltuczat pintytyel, mely valamennyi többé kevésbé lángész, s többé-kevésbé a világ csodái közé számítható. Elhiszik-e önök, hogy az én fiaim egy egész fél nappal előbb bújtak ki a tojásból, mint más közönséges pintyek? A bennök lakó szellem szétrepeszté a gyöngé tojáshéjat s Vénus sem léphetett ki szebben a fényes tengerhabból, mint az én fiaim a fennemlített tojáshéjakból. Feleségem s én a bolondulásig szerettük őket s a legszeretetreméltóbb módon szoktunk összeveszni a fölött, hogy feleségemhez vagy hozzám hasonlitanak-e jobban e bájos kis teremtmények. Utóbb abban állapodánk meg, hogy mindkettőnk tökélyeit egyesítik magukban, a gyöngeségek és árnyoldalak teljes hiánya mellett.

Így tehát oly boldog voltam feleségem és gyermekeim között, a milyen csak az olyan pinty lehet, kit a bölcsészet legmélyebb tanulmányozása sem tudott bölcscsé tenni.

E boldogságot azonban igen szomorú esemény zavarta meg: szeretett gyámom váratlan halála.

Már azelőtt említém, hogy Veréb úr házasságom óta következetesen került a velem és enyéimmel

való találkozást s már hónapok óta nem láttam volt, midőn egy este Szarka tisztelendő úr lélekszakadva jelént meg fészkenben.

«Éretted jövök, fiam» — szólt fuladozva, s kivetközve szokott, tekintélyes modorából, — «tudatni veled, hogy az a vén gonosztevő, a gyámod, halálán van. Midőn megtudtam, hogy haldoklik, rögtön fészkébe siettem Holló főtisztelendő úrral, hogy bűnös lelkét még idejekorán megmentsük a kárhozattól; de ő ájtatos szavainkra folytonos gorombasággal felelt, s így értted jöttem, mert tudom, te vagy reá a legnagyobb hatással s tán rábírhatsz arra is, hogy szívét megnyissa az egyház vigaszának.»

Szarka úr már csak az úton végezhetette be beszédét. Első szavaira künn termettem fészkenből és siettem Veréb úr laka felé, míg lelkemen mély bánat vett erőt ama gondolatnál, hogy gyámom még halálágyához sem hívatott.

Már messziről tömjén-fellegek szálltak elénk, s hallám a lassú bús éneket. Beléptemkor a sűrű füst miatt eleintén nem láttam egyebet Holló úrnál, ki ott állt az ágynál, ájtatos hangokat eresztve ki orrán.

Végre megpillantám jóltevőmet. Csukott szemekkel s megsoványodott halvány vonásokkal feküdt nyughelyén, s első perczen azt hittem, hogy már vége mindennek! Ekkor kinyitá szemeit s felismerve engem, arcán gyöngye mosoly árnya vonult el. Zokogva borúltam rá.

«És most, — mondá e perczen Holló úr riká-

csoló hangon, a haldokló lábát érintve fekete karmával — szállj magadba bűnös lélek: ez utolsó perczekben bánd meg vétkeidet, az egyház keblébe öntve szived titkait.»

«Tisztelendő uram, kegyed nagyon kíváncsi, — felelt Veréb úr, szokott szarkasztikus hangján. — «Különben ne fáradjon tovább, úgy sem mondom meg, hová lett a pénzem, — a többi pedig épen-séggel nem érdekelheti önt. Mi a megbánást illeti, azt szívből tanácsolom önnek — bizonyára több megbánnivalója van, mint nekem.»

Holló úr szent iszonyattal forgatá ég felé szemét.

«Oh, mennyek ura!» — imádkozott fenhangon — «irgalmazz ez eltévedt léleknek! Öntsd szívébe a megbánás malasztját s add, hogy magábatérés által elérje az örök békét, az örök nyugalmat! Ne engedd elveszni s a pokol tüzének válni martalékkül.»

«Sajnálom, hogy ellent kell mondanom kegyes uraimnak,» — vágott szavába Veréb úr gúnyos mosolylyal, — «én részemről, igen czélszerűnek tartom a régieknek ama szokását, hogy halottjaikat elégeték, s miután e szép szokás azóta kiment divatból itt e földön, igen örülök, hogy legalább a pokolban fentartotta még magát. Különben, mióta kegyetek monopolizálják az eget, semmi vágyat sem érzek többé utána.»

Holló uram ekkor hozzám fordúlt: «Kegyed befolyással bír e megátalkodott bűnös szívére,» — mondá malaszttelt hangon. — «Oh! bírja rá, hogy

elvesztett, tönkretett életét legalább kegyesen fejezze be!»

Felelni akartam, de Veréb úr szavamba vágott. «Én életemet ott fogom befejezni, a hol nekem tetszik; s hála Istennek van olyan fészke és olyan fekvőhelyem, a hol most is jól érzem magamat. Ellenben önnek azt tanácsolnám, hogy hagyja el az én bűnös barlangomat, nehogy szent lelke elromoljék e bűzhödött légkörben. De hogy fáradsága egészen hiába ne lett légyen, (s Veréb úr két garast vett elé párnája alól) fogadja ezt elismerésem jeléül» — azzal Holló uram felé nyújtá a piszkos rézpénzt.

Ez már mégis csak sok volt, még az oly türelmes szent madaraknak sem fért a begyébe, a minők Szarka és Holló uraimék voltak. Rögtön összeszedték könyveiket és füstölőjüket s dühtől reszketve, ellenséges pillantásokat lövelve rám és Veréb úrra, elhagyták a fészket.

«Az utolsó perczeztől így megfosztatni!» — szólt Veréb úr sötéten maga elé tekintve. «Pedig — egyedül, magányosan akartam meghalni, oly magányosan, a mint éltem.» «Szegény Pinty!» — szólt hozzám fordúlva, — «meg akartalak kimélni utolsó perczeim szemléletének keserűségétől. Mert te boldog vagy; te feltaláltad a bölcsek követ, ama kék virágot, mely után a világ tudósai hasztalan járják be a földet. Az az akna, melyben a bölcsek köve rejlik, az a csodakert, melyben a boldogság kék virága

virúl, egy és ugyanazon tartományban, egy és ugyanazon szűk helyen van együtt, egy rokon-kebelben, a házi tűzhely mellett. A mit kis fiad szája cseveg, az a bölcsesség, a mit feleséged szemében olvasol, az a tudomány; minden egyéb, a mit az élet nyújthat, szemfényvesztés, hiúság, álom!»

Én ragyogó szemekkel tekinték Veréb úrra. Amaz egész bölcsészeti tanfolyam, melyen ezelőtt véle keresztülmentem, nem győzött meg annyira, mint e néhány szó, melylyel mindazt visszavonta, a mit azelőtt tanított.

«Sok a gyermeked, szegény Pinty, és én még sem hagyhatok rád semmit,» kezdé újra elhaló hangon. — «Az a vagyon, melyre Szarka és Holló uraimék áhítozták, régen oda van már. Kevéssel házasságod után egy szerencsétlen nőről hallottam, kit nagyúri férje elhagyott s ki inséggel küzd kicsiny gyermekeivel együtt, s elküldtem neki, a mim volt! Pedig ő volt az, ki hazugsággá változtatta egész életemet. Bölcs akartam lenni, mert nem lehettem boldog! Pedig csak az bölcs, a ki boldog. Mindent tudni, mindent elérni, kitalálni a létnek titkát, a végtelennek fogalmát, óh mily hiú törekvés, hiú álom! és az a féreg, mely ott csúszik a földön, irigyel minket, irigyel, mert szárnyaink vannak, s nem tudja, hogy övé tulajdonképen egy szűk, de mégis egy egész, meg nem csorbított létel — míg minden madár Tantalusz, kinek vágyai soha ki nem elégülnek. Szárnyakkal bír s még sem szárnyalhat

túl egyetlenegy sem ama korlátok közül, melyek a teremtett lények elé szabattak. Felszáll a hegy csúcsáig, föl a szálló fellegig s még messzibb talán, — ekkor megáll, nem mehet tovább. A röghöz van lánczolva, mint a csúszó féreg és a nehézkes négylábú — csak a végtelennek illúziója az övé!»

Veréb úr az utolsó szavakat már alig hallhatólag ejté ki, szemei a leáldozó napon függtek, utolsó, búcsúzó sugarain, melyek vörös fénybe boríták a láthatárt, — azután lecsukódtak örökre.

Egy bodzafa tövébe, a kert egy árnyas szögletében temettük el s magam véstem be a fa kérgébe gyámom végső szavait:

«Csak az bölcs, a ki boldog.»



## EGY MESE, MELYNEK NINCSEN CZÍME.

En commençant à raisonner  
nous cessons de sentir.

*J. J. Rousseau.*

**T**ehát az én jó lilium néném történetét szeretnéd ismerni,“ mondá az én kis viola barátnőm, midőn este mellette ültem. „Kivánságodat könnyen teljesíthetem, s mi több, igen szívesen megteszem, mert nincs előttem kellemesebb beszéd tárgy, mint szegény boldogult lilium néném.

Midőn kicsinyek voltunk még, barátnőnk és tanácsadónk volt, neki beszéltük el apró bajainkat, s ő mindig tudott rajtunk segíteni. Ha levélruháinkat elszaggattuk, ő varrta meg; ha leczkénket nem tudtuk, ő talált valami mentséget, mely a büntetést elhárította fejünkről, s ha mégis megbüntettek, ő szirmaival felszárította könnyeinket, édes harmatcseppekkel itatott bennünket, enyelgett és tréfált, míg a mosoly ismét visszatért kelyheinkre. Mindennek daczára, testvéreim mégis mulattak a jó néni rovására. Kis bátyám furcsa bókjait utánozta, és ibolya testvérem csodálatra méltó ügyességgel torzította el pajkos pofácskáját, mert így szokott a néni nevetni.

Igaz, néninek sok furcsa szokása volt. Mindig egy és ugyanabban a kopott sárgás ruhában járt, kivételesen hosszú szárai voltak, és mindenesetre ropant furcsa bókokat tudott csinálni. De nekem mindez tetszett. Eszembe sem jutott volna néni kinevetni, sőt bizonyos bámulattal vegyült tisztelet éreztem irányában, mely még erősödött azon észrevétel által, hogy néni nem olyan, mint a többi virág. Közönséges lelkeknek minden a mi elüt a mindennapitól vagy borzasztónak vagy nevetségesnek látszik, nekem ellenben néni épen azért tetszett olyan nagyon, mert az volt, a mit eredetinek, sajátágosnak szoktak nevezni.

Szóval, én legjobban szerettem nénit, és néni ki is tüntetett engem, testvéreim nem csekély boszankodására. Nekem mondta el a hosszú és szép meséket, és olyan különösek voltak az ő meséi, tökéletesen összhangzottak a kopott sárga ruhával és a furcsa bókokkal. Testvéreim néha ásítottak, míg nénikém mesélt, öcsém egyszer el is aludt, pompásan horkolt. Csak én kísértem éber figyelemmel szavait, előbb csak sejtve, de később felfogva azoknak mély értelmét.

Feledhetlen előttem azon fájdalom és kétségbeesés, mely erőt vett rajtam, midőn nevelőintézetbe adtak és nénitől el kellett válnom. Erővel ragadtak ki ölelő szirmaiból és sokáig vigasztalhatlan maradtam.

Midőn ismét hazakerültem, confirmatióra kellett

készülődöm, s néni volt az, ki mélyen szívembe véste a vallásosságot, mélyebben, mint Holló uram. Ő felnyitotta előttem ama nagy bibliát, melynek neve — természet, s melybe Isten örök betűkkel jegyezte fel szent igéjét.

Azon nap este, mikor először vezettek az Úr asztalához, néni lábainál ültem, szeretetteljes tekintete rajtamfüggött, s beesett sárga kelyhén kimondhatlan béke és megnyugvás ült.

«Nénikém!» mondám egyszerre, szirmaimmal gyöngéden átölelve fonnyadt alakját, «midőn még egészen piczi bimbó voltam, néni megigérte nekem, hogy nagykoromban, mikor már hosszú szirmaim lesznek és udvarlók vesznek körül — elbeszéli nekem élete történetét. Nem vagyok-e még erre megérve?» És mosolyogva, kérően néztem néni kelyhébe, mert tudtam, hogy ő az ilyen nézésnek nem tud ellentállni.

Néni felsóhajtott. «Gyermek,» susogá, «nem tudod mit kívánsz; azt akarod, hogy megmutassam neked az életet a mint van, kiábrándítsalak mielőtt még álmodtál, tudásra kényszerítselek mielőtt még tapasztaltál volna. De ma nem tagadhatok meg tőled semmit. Azután hosszan merengett maga elé, vonásai sötétek, merevek lettek, s már majdnem sajnálni kezdtem, hogy kérésemmel fölébresztém néni fájdalmas emlékeit, midőn rákezdé:

Egy szép tavaszi reggelen jutottam először annak a tudatára, hogy élek. Utolsó bimbója voltam anyám-

nak, s első a mi szemembe ötlött, testvéreim gyönyörű alakjai voltak, melyek a szellő karjaiban hajlongtak.

Hófehér kelyheik köré hosszúdad zöld levelek simúltak s annyi kecs és bűbáj ömlött el minden mozdulatukon, egész lényükön, hogy rajongó csodálattal telt el a szívem.

Midőn nagyobb és okosabb lettem, észre kezdém venni, hogy anyám szemei egészen különböző kifejezéssel tekintenek ránk. Testvéreimen büszke szeretettel csüggték, míg rajtam szomorúan, sajnálatlaltal nyugodtak, és gyakran bánatosan felsóhajtott: «Szegény! milyen rút, nem fogja őt soha senki szeretni, boldogtalan lesz.»

Rút is voltam, nagyon rút, alakom görbe, ruhám világossárga barnás kehelylyel és száram aránytalanul hosszú. Minderről eleinte nem tudtam semmit, de anyám szavai figyelmessé tettek, s első teendőm volt, magamat a mellettünk elfolyó patakocskában szemlélni és megdöbbenve vevém észre a különbséget köztem és testvéreim között.

Csak egy tulajdonom volt, mely nemcsak testvéreim, de a kert minden virága között kitüntette: véghetetlenül édesen tudtam illatozni. Illatom, mint mondák, oly kedves, oly ingerlő volt, oly szép gondolatokat, eszméket fejezett ki, hogy ott-hon testvéreimet, s a nevelőintézetben tanulótársaimat teljesen túlszárnyaltam.

«Igen szép tehetséggel bír e fiatal lilium,» mondá

a Madame, egy hosszú képű, szúrós külsejű amaranth, s valóban igen sok gondot fordított nevelésemre. Tanúltam énekelni, hajlongani, kecsesen mosolyogni, kelyhemet lesütöni s verseket componálni — s még többet, a miről senki nem tudott s mire senki nem tanított, a természetet imádni és megérteni.

Midőn teljesen ki voltam fejlődve, hazakerültem ismét. Anyám tárt karokkal fogadott, de éles szememet nem kerülte ki fájdalmas összerezzése és könnytelt szeme, midőn karjaiban tartott. Igen nagyon rútnak találhatott.

Itthon nagy változást vettem észre, legidősebb testvérem férjnél volt már, a második pedig piruló kehelylyel mutatta be vőlegényét, egy elegans, kissé potrohos tengeliczet, mely a leggyöngédebb pillantásokat lövellte szép menyasszonyára.

Férjhez menetele után, egyedül maradtam a szülői háznál. A nevelőintézetben nem voltam még tisztában életem céljával, lelkem telve volt kérdésekkel s testvéreim sorsa mintegy nyílt felelet állott előttem.

Szeretni és boldognak lenni a szerelemben, ez rendeltetésünk, ez képezi a virágélet tartalmát.

Álmodni, ábrándozni kezdtem. — Oh te feledhetetlen kor, midőn még minden újnak, meglepőnek látszott. Midőn a legrútabb kis pillangó megjelenése szívdobogást okozott, midőn nem tudtam hova nézzek, ha véletlenül valami ragyogó madár

vagy pillangó szem tévedt igénytelen alakomra, midőn napokig el tudtam ábrándozni egy sugár melegebb pillantásán.

De boldog voltam akkor. — Csak néha, ha tekintetem a képemet visszatükröző patakocskára esett, fogott el kimondhatatlan aggodalom, s eszembe jutottak anyám jósló szavai, «nem fogja őt soha senki szeretni, boldogtalan lesz.»

De nem tudtam hosszabban szomorkodni, érzelmeimet dalokban fejeztem ki, s észre vettem, hogy ha illatoztam s dalaim kiömlöttek szívem teljéből, sok pillangó lassította röptét s hallgatta a méla hangokat, a madarak elhallgattak s a sugarak mind mellém gyülekeztek. «De szépen, de gyönyörűen illatozik!» mondák mindnyájan, «valóban elragadó!» s aztán elfordultak s szép kedveseikhez szálltak.

Illatom csakhamar híressé lett. A fülemülék, papacsirták és pintyek hódoltak szellememnek s bókokkal halmoztak el. Dicsőítettek, tömjéneztek nekem.

Igaz, hogy a többi virág görbe szemmel nézett reám, azt beszélve, hogy ennek nem lesz jó vége, hogy mi virágok a csendes életre vagyunk hivatva, hogy rendeltetésünk férjhez menni, gyermekeket nevelni s csinos házat vinni, hogy gondolatainknak a mindennapiság korlátaiban kell maradniok. Aztán csóválták fejeiket, a kor romlottságáról és a virágok hiúságáról beszéltek, s sajnálattal tekintettek reám.

Nem tudom, igazuk volt-e? Egy azonban bizonyos, hogy nem hiúságból és tetszvágyból illatoztam, hanem azért, mert az életszükség volt reám nézve. Képtelen voltam képzeletemet korlátok közé szorítani, érzelmeimet nem nyomhattam le szívem mélyére, s avval hogy mit mondanak dalaimról, legkevésbé sem törődtem.

Barátaim azt mondták, hogy virágtestvéreim irigykednek reám. Miért? Hisz én néma vágygyal és epedve tekintém az ő boldogságukat. Hisz én többre becsültem volna e csöndes életet, szerelmi üdvével, minden ragyogó, feltűnő diadalomnál; mert mi virágok egy szív teljes birását az egész világ hódolata fölé helyezzük.

Egykor csöndesen hajlongtam a szellőben, szokatlanul vígnak éreztem magamat s mint ilyenkor mindig, a legpompásabban illatoztam, midőn egyszerre a közellévő fasorból két gyönyörű lányka lépett elő. Karon fogva jöttek, aztán kaczagva váltak el egymástól; egyik fától a másikhoz futottak, majd a magas fű közé rejtőzve, majd a fák mögé állva, üzték egymást és ha az egyik fogolylyá lőn, tíz sók váltságdíjat kellett fizetnie.

Egyszerre az idősbik megállt. «Ugyan Ilonka» mondá meglepetten, «nem érzed-e ezt a sajátságos édes illatot, életemben nem éreztem valami kedvesebbet. De fogalmam sincs melyik virágtól jöhet.» S virágtól virághoz futott, s piczi fehér orrocskáját mindegyiknek kelyhébe dugta. Szívemet véghetlen

keserűség fogta el, mindegyikhez odalépett, csak én maradtam észrevétlen, s bosszúságomban még jobban kezdtem illatozni.

«Meg vagyok-e babonázva!» mondá végre s kis lábával toppantott, «a világért sem találhatom meg e sajátságos illat tulajdonosnőjét.» «De Eveline,» mondá barátnője kaczagva, és finom rózsás újjával reám mutatva, «ezt a gyönyörűséges virágszálat még nem is vetted szemügyre, fogadok, hogy e költői jelenség kelyhéből származik, az a mennyei illat!» Erre nevetve csapta össze kezeit és sarkán megfordult.

Eveline komikus meglepetéssel tekintett reám. «Istenem, de rút egy virág, nem találod-e, Ilonka, hogy véghetlenül hasonlít ahhoz az öreg asszonysághoz, kit a multkor bemutattak mamának, hosszú szára egészen a bájos asszonyság hosszú nyakára emlékeztet. Porzói úgy függnék ki sárga kelyhéből, mint hosszú kidugott nyelvek.»

Ezzel felém tánczolt és én fájdalman- és kétségbeesésemben oly illatkiáltást hallattam, hogy megdöbbenve hátrált.

Egyszerre komoly lett, hozzám lépett és gyöngéden emelé fel kelyhemet. «Mégis ebből árad ki az illat,» mondá megsimogatva leveleimet, «sajnálom, hogy szegény lilomot kigúnyoltam». «Emlékszel-e, Ilonka,» folytatá tréfás komolysággal, «mama csak a multkor mondá, hogy a legrútabb, legigénytelenebb lényekben néha a legtöbb szellem és ész rej-

lik. Szegény lilium» mondá mosolygó arcát lehajtva s leveleimre nyomva piros szájacskáját, «sajnálom hogy megbántottalak, s hibámat jóvá akarom tenni az által, hogy megparancsolom a kertésznek, hogy vegyen ki s ültessen aranyozott virágcserepbe. Aztán az én szobámban fogsz állni, hófehér függönyök mögött, s nekem, csak nekem fogsz illatozni.»

Azután ismét futásnak indult a két lány, szép azurkék lepke után szaladtak, mely egy hószín gyöngyvirággal enyelgett.

Mihelyest eltűntek, testvéreim gratuláltak váratlan szerencsémnek, mert tudva levő dolog, hogy csak magas születésű, üvegházi virágok szoktak aranyozott virágcserepben élni és szép lányok szobájában illatozni.

Valóban délután el is jött a kertész, kivett, egy aranypillangókkal díszített cserépbe helyezett és Eveline ablakába állított.

Kisdéd szoba volt az, mely most új hazámmá vált, az ablakra hófehér függönyök voltak alkalmazva, a szoba egyik sarkában szép zongora, s mellette egy kotta-asztalka állt, mely szünteleni háborúban volt a zongorával. Az asztalka mindig azt állítá, hogy sokkal műveltebb a zongoránál, a zongora pedig nem akarta felsőbbtségét elismerni, s igen helyesen jegyzé meg, hogy sokan birhatnak nagy könyv- vagy kottatárral, a nélkül, hogy azt el tudnák olvasni vagy játszani, mit a negédes asztalkára is jól lehetett alkalmazni. Mi legnagyobb



... és hosszan, hosszan nézett az arcra le ...



figyelmemet igénybe vette, Eveline varrásztalkája volt, mely az ablakmélyedésben állott. Varrás, kötés és mindennemű kézi munka hevert rajta, s a felém fordított részén szép, nagy albumot vettem észre.

Nyitva volt és a fehér lapról sápadt, érdekes férfiarcz nézett felém, nagy fekete szemével. Valami sötét, démoni volt e gyönyörű arczbán, de az ajkak körül játszó bűbajos mosolygás mégis oly igézővé tette, hogy szemeimet nem tudtam levenni róla.

Még sokáig elmerengtem volna nézésében, ha Eveline meg nem zavar, ki egy vig dalt dúdolván tánczolt be a nyitott ajtón, egyenesen felém tartott, bókolt és csacsogott, mintha tudta volna, hogy értem, aztán az asztalhoz fordult s varrását kezébe akarta venni. De midőn szeme a nyitott albumra s ama szép férfiarczra esett, úgy összerázkódott, hogy a munka kiesett kezeiből. Leült az asztal mellé, fejét kezére támasztá és hosszan, hosszan nézett az arcra le. «Édes szép Viktorom,» suttogá, lágyan simítva meg fehér kezével a szép kép homlokát s mosolygott a nagy, vonzó szemekbe, enyelgett és nevetett, mintha élővel beszélgetne. «De itt oly szomorú, bánatos az arczod, mintha azt akarnád mondani, Eveline nem szeret, Eveline haragszik rám.» Azután gyermeki komolysággal kulcsolta össze kezét. «Mosolyogj! mosolyogj!» susogta, és ajkát a kép ajkára nyomá, míg kék szemeiből ragyogó

könnyek hullottak az album borítékára. «De ott jön!» kiáltá egyszerre, kitekintve az ablakon, és könyeit fölszárítva kirepült a szobából.

Már vagy két hetet töltöttem Eveline szobájában s nyugodtabbnak, boldogabbnak éreztem magamat mint azelőtt; ha az ablak nyitva volt, régi hódolóim is felszálltak hozzám, még jobban bókoltak, mint azelőtt, égis magasztaltak, de soha tekintők melegebben nem nyugodott rajtam s soha egy sem szólt hozzám szerelemről. Csak egy szép, komoly fülmile nem osztozott a többiek hódolatában, soha szót nem váltott velem, de órákig ott tudott ülni a nagy gesztenyefa lombja között, mely majdnem az ablakba nyújtotta ágait, s hallgatta dalaimat, s néha rám tekintett. — Mi volt az, a mi szívemet ekkor hangosabb dobogásra kényszeríté, a mi elejteté velem beszédem fonalát? Miért nem reszkettem és sütöttem le kelyhemet, ha mások bókoltak, s dicséretekkel halmoztak el, miért vészett el mindazon sok szó visszhang nélkül lelkemben, s miért költött fel e komoly egyszerű tekintet szívemben új, zengzetes hangokat? E tekintet mintegy varázsintésre nyitotta meg előttem a menny és pokol kapuját s dalom, mely eddig csak a föld mulandó s végleges kinját és örömét fejezhette ki, most a kín és gyönyör örökkévalóságát s végtelenségét tükrözte vissza.

Egy délután Ilonka meglátogatta Evelinet. Zongoráztak együtt, csevegtek, nevettek, torzképeket

rajzoltak a könyvekre, végre az ablakhoz ültek s az albumot lapozgatták.

«Ah, jónapot Andor bácsi,» mondá Eveline egy potrohos őszhajú férfi képére mutatva, kinek szája feltünően félre volt húzva. «Milyen gúnyosan mosolyog, mintha költeményeket olvasna, s itt van Lady, nagy vadászkutyája — milyen kecsesen ül a széken s mily értelmesen néz fel urára, szája majdnem ugatásra nyílik. Lelkemre mondom, ennél szellemesebb kutyaphisionomiát nem láttam.»

Avval megfordítá a lapot, és mélyen elpirulva gyorsan becsapta és ismét másutt nyitotta ki az albumot, míg Ilonka gyermekes pajzánsággal tapsolt kezével. «Eveline, de szép piros vagy; valóban nem tudtam, hogy Victor szemeinek az a csodálatraméltó tulajdonsága van, hogy rózsákat festenek serdülő lánykák arczaira. Ugyan mutasd meg!» kiáltá, az albumot kiragadva kezéből, míg Eveline megbántva fordult el tőle. «No ne haragudjál, te kis ne-nyúlj-hozzám, hiszen csak tréfáltam, nem is nézem meg a te Victo... ugyan,» mondá szájára ütve, «Victor úr arczképét; látod! Angelika kisaszszony képére nyitottam. Haha! Milyen bájolón ül itt a fák alatt, fehér ruhájában, hosszú sárga képével s ábrándosan elferdített szemeivel. Mellette kis tó terül el s benne fehér kacsák, nem, hattyúk úsznak, s lábainál széttépett koszorúk, hervadt virágok! Ah! — S itt van a mi kedves zongoraművésznünk, hajszálai a négy világrész felé merednek,

mintha ezzel ki akarná fejezni, hogy művésze a világ, s hajszálaival mintegy elfoglalja birodalmát. Borzasztóan inspirálva lehetett, bizonyosan ismét valami remekművön töri fejét, melyet a világ meg fog bámulni.

Hát te szerencsétlen poéta! mily sötéten tekintesz magad elé, mintha mindenütt csak árnyat és semmisülést látnál. Phantastikus képek vonulhatnak el e perczen szemeid előtt, széttépett virágok, elveszett remények, kibocsátott váltók!»

Még sokáig csevegett együtt a két leány, s én meglepetve gondoltam vissza Ilonka szavaira, melyeket Viktor szemeiről mondott. Tehát az emberi szemek is birnak oly vonzerővel, mint az övéi, s egyáltaljában más szemek is; s csak most értém meg, hogy minden szív talál ilyen mágnesre az életben, mely ellentállhatlanul magához vonzza, mely felmagasztalja és lealázhatja, mely üdvözítheti és el-kárhoztathatja.

Este lőn, a leánykák eltávoztak s én merengve néztem a hosszan elnyúló árnyakat a kertben, melyek a fákat phantastikus alakokká változtatták. A fülemülék éneke elvegyült a virágok illatával, s én is illatozni kezdtem. Minden, a mit e nap alatt átéreztem, kiömlött kelyhemből s úgy látszott nekem, mintha mindenünnen visszhang felelne merengő dalomra, mintha a föld minden oldaláról hangzanék: «szeretlek!»

E perczen beszédet hallottam a szobában s be-

tekinték. A holdfény megvilágítá a nyitott albumot az asztalon, s az albumból származtak a hangok.

«Ah charmant, édes Victor barátom! mondá egy jovialis hang, melynek birtokosa Andor bácsi roszszul talált arczképe volt. «Gratulálok! Gratulálok! gratulálok! diadalt arattunk, a kis baba valóban megszerette az én szép, drága Victor barátomat. Csak arra vagyok kíváncsi, vajjon a papa pénzes zsákjai is oly gyöngéd érzellemmel viseltetnek-e Victor iránt, mint leánya érző szivecskéje. De az istenért! csak Eveline kisasszony ne tudja meg, hogy e ragyogó pillantások most féleve egy sápadt barna gyermekén függtek, s három hónappal ezelőtt ama piquant kis szökén. De csinos kis teremtés volt, valóban kár, hogy férjhez adták!»

«Hallgasson,» mondá az ábrándos arczú fiatal ember s szemei még jobban csillogtak az éjben. «Ezek mind bolondságok voltak, Evelinét most szeretem, a mi ezelőtt volt, és a mi ezután lesz, azzal ne gondoljunk. Éljen a jelen!»

«Ugyan szabad kérnem uraim,» szólamlott fel egy hosszú, sovány egyéniség, kinek görbe orra valóban csak arra született, hogy a pápaszem reá üljön «Önök szerelemről beszélnek. Ha kívánják, fel is világosíthatom Önöket e különös érzelem fölött. Én évekig tanulmányoztam e sajátságos betegséget, s mondhatom jó sikerrel. Arra az eredményre jutottam, hogy kivált nervozus, ingerlékeny egyének. . . .

«Az istenért, édes doktor úr, kegyelem!» mondá

egy fris hang az album belsejéből, melynek tulajdonosnője egy nem annyira szép, mint szellemes arczú nő volt. «Csak a szerelmet ne bonczolja, szolgálók kegyednek egy egész kalitka vadállattal és madárral, melyeket udvarlóim közül szedhetek össze; rókákkal, papagályokkal, szarkákkal, nem bánom még kanárimadaramat is feláldozom bonczkésének, csak a szerelmet hagyja el. És ha már passiója van valami érzelm definiálására, vegye elő a barátságot (kivált két nő között), e langy érzést, az érzelmek legunalmasabbikát, vagy az enthuziasmust, mely az örültséggel rokonságban áll. A szerelemről ne szóljon, mert a szerelem a szív virága!» mondá gúnyos pathoszszal.

«Apropos, virág! Olvasták-e már utolsó művemet a növényekről?» kérdi egy másik, a kin első tekintetre meglátszott, hogy tudós, mert gondolom az embereknél kivált a hosszú kabát képezi az egyének megismertető jelét.

«Világosan kimutatom abban, — folytatá — hogy a növények nem egyebek a föld beteges kütegeinél, fölösleges nedveinél, melyek ez úton nyilvánulnak.»

«Oh, Ön kegyetlen!» susogott sipító hangon a fehér ruhás, hosszú képű kisasszony a széttépett koszorúkkal lábainál. «Kegyed szentségtelen beszédével profanálja a természet remekeit, a virágokat. Hisz a növények a föld szalagjai, melyeket felnyúló szirthajába tűzött.»

«Szép hajszaalak, melyeknek legparányiabbjai

Montblanc és Rigi nevet viselnek;» mormogott Andor bácsi és száját egyenesre igyekezett húzni, mely kísérlet arczizmainak oly eltorzítását eredményezte, hogy Lady nagysám hangos ugatásba tört ki, melylyel ijedelmét és meglepetését akarta kifejezni, a fölött, hogy urának tiszteletreméltó ábrázatát ily siralmas állapotban látja.

A sötét tekintetű ifjú, kinek neve poéta volt (gondolom így nevezte Ilonka kisasszony), méltóságosan rázta meg komoly fejét. «Uraim és hölgyeim!» mondá, «én, ki előtt feltárvák a természet titkai, ki a költészet rózsaszínű fátylán keresztül a dolgokat egyetlen valódi alakjukban szemlélhetem, én mondom kegyeteknek, hogy a virágok, valamint minden, a mi a természetben van, sőt maga a világ is, csak azért van teremtvé, hogy anyagul szolgáljon a költészetnek. Minden azzá válik a mivé mi költők teszszük, és mi a verstan szabályai szerint, pocsolyából majd tengert, majd édesen csergő patakocskát, virágokból majd szivárványt, majd bűdös kórót alkotunk.»

Ime, ezt beszéltek arczképei azoknak, a kiket mi a természet koronájának szoktunk tekinteni; e beszéd fejtette ki bennem a kétely magvát, mely már oly régen lappangott bennem.

Még füleembe hangzott Victor gúnyos beszéde: «a mi ezelőtt volt és a mi ezután lesz, azzal ne gondoljunk; éljen a jelen!» Szívemet véghetlen sajnálat fogta el Eveline iránt, és aztán eszembe jutott

a szép fülemüle mély tekintete, és szívemre fagyos sejtelem borult. Hátha ő is szeretett már, hátha ő is kiégett, szentségtelenített szívet nyújtana nékem? Úgy féltem, úgy remegtem. Hisz én azt hívém, hogy a szerelemnek nincs *mája* és nincs *holnapja*. hogy kifejezése annak a mi van, volt és mindig lesz, istennek, az örökkévalóságnak. Én éreztem magamban azon erőt, valakit mindenek fölött, egész életemen át szeretni, és büszkeségem fellázadt azon gondolatra, hogy tán felőlem is így beszélhetne valaki. «Soha! soha!» kiálték fel szenvedélyesen. «Nem akarok játékszerűl szolgálni oly lénynek, kiknek egész életemet odaadtam és inkább magánosan társ nélkül életem át napjaimat, mintsem hogy megoszszam egy szívnek a birását.»

Szegény bohó! Nem gondoltam meg akkor, hogy Isten azért adott szárnyakat a madaraknak és pillangóknak, hogy magukénak vallhassák az egész világot, míg a virágokat a röghöz lánczoló, hogy e parányi helyet tegyék világukká. Mi szegény virágok minden tekintetökhöz egy álmodunk csatolunk, beszédes ajkaik egy szava elég arra, hogy keblünkben egész érzelmi hangversenyeket ébreszsen; ők rég elfeledtek, mikor mi még álmodunk felőlük, keblük új benyomásoknak nyílt meg, mert új helyekre jönnek, míg mi régi lakunkban e gyöngye jelekre néha egész életboldogságunkat építjük fel. Tehetnek-e ők arról? Kérdőre vonhatjuk-e érte? Bezzeg akkor nem így gondolkoztam, szenvedélyes természetem szélső-

ségekre ragadott mindig, és midőn kedvesem reggel ismét megjelent szokott helyén, a gesztenyefágon, én nem a régi bizalomteljes rajongással, de sötét kételylyel szívemben tekinték reá.

Az nap először szóltam vele, s azután gyakran, mindennap, minden órában. Ha ott volt, nyugodtnak, boldognak éreztem magamat; de ha eltávozott tőlem, pokoli kín ragadta meg lelkemet. Égő könnyeket sírtam, hogy nem bírok szárnyakkal, melyekkel utána röpkülhetnék; képzeletemben láttam, más virágokra hajolni, más virágokhoz szólni és ez majdnem örültté tett.

Ő nem is sejtette mindezt, eljött naponkint a régi kedves mosolylyal, szeretetteljes tekintettel és egy szép reggelen mélyen kelyhembe nézett, megsimította szirmaimat és gyöngéd hangon kérde: «akarsz-e nőm lenni?» Nem tudtam felelni, remegő kelyhem keblén nyugodott, lelkemre kimondhatatlan béke szállt, boldog voltam. «Ha nőm leszesz,» folytatá édes hangon, «el fogod űzni homlokomról a bánat felleget, melyet múltam borított reá. Azt hittem egykor, hogy nem fogok többé szeretni, a csalódás megölte az érzelmet szívemben, de most, most hiszek a feltámadásban.» Én bámulva hallgatám, és a mint szólt, lassan lecsúszott kelyhem kebléről és hátrahanyatlott. «Viszsa!» mondám tompa hangon. Ő meglepetten tekintett reám.

«Én tiszta, érintetlen szívemért, tiszta, érintetlen szívet akarok, és én e szív birását még egy emlékekkel sem akarom megosztani;» mondám lázas han-

gon «és» — folytatám gúnyosan — «tán neked is az a meggyőződésed: a mi ezelőtt volt és a mi ezután lesz, avval ne gondoljunk; éljen a jelen: — én soha sem leszek a tiéd!»

Összerázkódott, szemei nedvesek lettek, hosszan nézett reám, mintha képemet el akarta volna vinni magával rideg jövőjébe, aztán komoran szólt: «Te nem szerettél soha, mert a szerelem nem számít! Szegény virág, te nem tudsz szeretni!» És elszállt. Nem láttam soha többé.

Midőn Eveline este belépett szobájába, meglepetten tekintett reám, s orrocskájához kapott, mert nem érzett semmi illatot. «Náthás vagyok,» monda nevetve és még jobban hozzám hajolt. De nem érzett semmit, elvesztém illatomat. Másnap kivettek az aranyos cserépből, ide melléd ültettek, és itt e helyen lettem az öreg liliomnévivé, a fonnyadt sárga ruhájú, a furcsa nevetésű és a még furcsábban bókoló. Szegény anyám jóslata beteljesült, boldogtalan lettem; de nem rútságom, mely testvéreim alá, hanem szellemem, mely testvéreim fölé helyezt, tett boldogtalaná.

Ez volt az én jó nénim története, monda a kis viola könyezve; le is írhatod ha tetszik, mert a jó néni már régen lenn nyugszik a hideg hant alatt és lelke felment a virágok paradicsomába, a hol tán éppen úgy találta meg a szerelmet, a mint azt itt e földön álmodá.»













